

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Riziko v pojištění a pojišťovnictví

Riziko – z pojišťovacího pohledu

Předmětem zájmu pojištění a pojištnictví

Pojištnovny provozují produkty, které reagují na existenci rizika, přebírají riziko ke krytí ve svých produktech od ekonomických subjektů.

Současně jsou pojištnovny samy vystaveny riziku → podnikatelská rizika pojištnovny

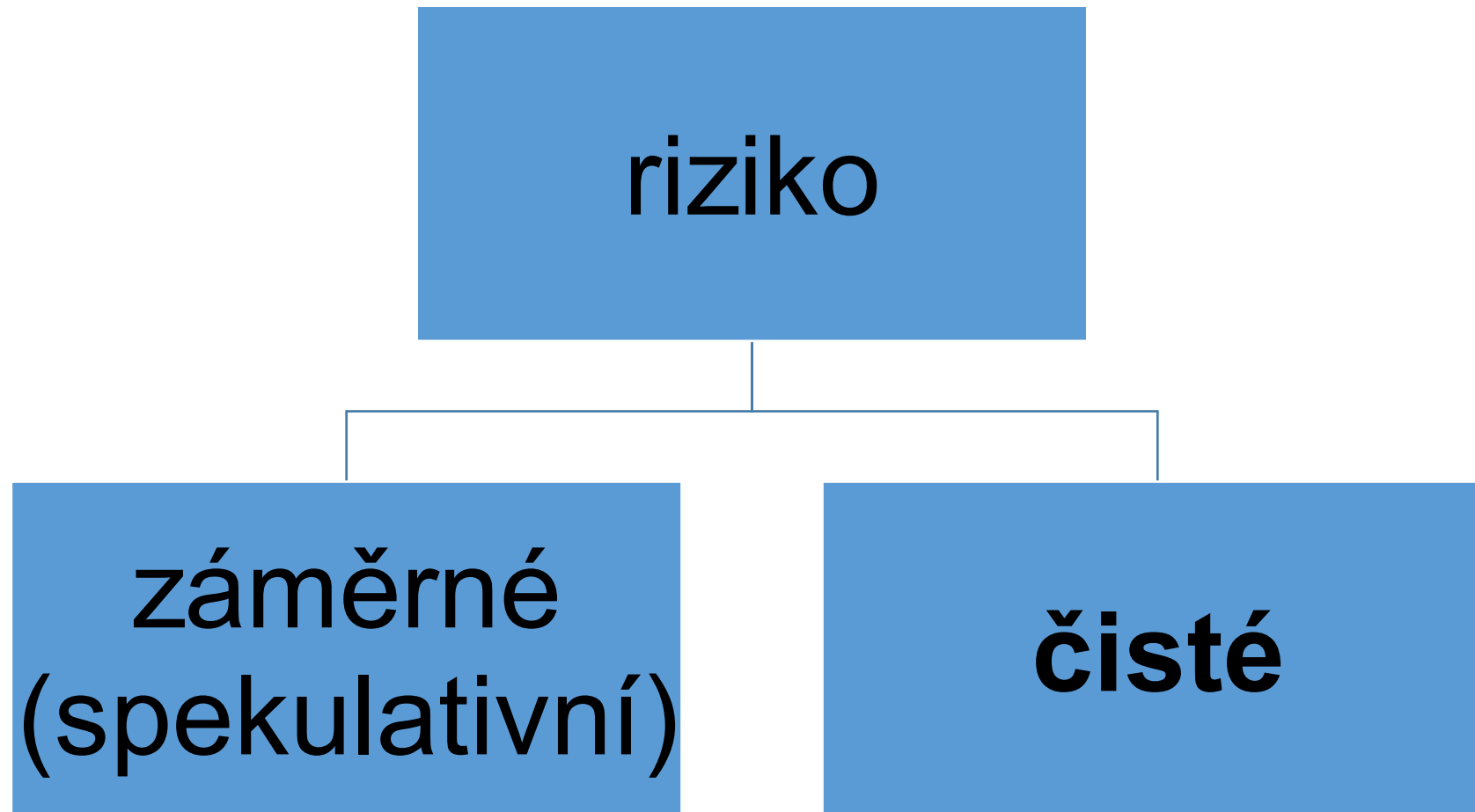
Nahodilost – charakteristická pro pojištění

- **Neurčitost** znamená, že veličiny ani jejich hodnoty nejsou známy (**nepoznané neznámé**).
- **Nejistota** veličiny jsou známy, ale pravděpodobnost je obtížné vyčíslit (**nepoznané známé**). Přitom částečná nejistota znamená, že nejsou známy úplné informace o daném jevu, pouze některé parametry. Úplná nejistota je stav, kdy nelze pravděpodobnost odhadnout. (Na rozdíl od toho **jistota** znamená, že všechny skutečnosti jsou jednoznačné a výsledek činnosti se nemůže od předpokladu odchýlit.)
- **Riziko** je situace, kdy budoucí skutečnost je dopředu charakterizována pomocí počtu pravděpodobnosti, lze vypočítat pravděpodobnost nastání příslušné události.

Riziko

- Riziko = možnost vzniku události s výsledkem odchylným od cíle s určitou pravděpodobností
- Pojištění – nástroj řešení negativních důsledků nahodilosti - rizika

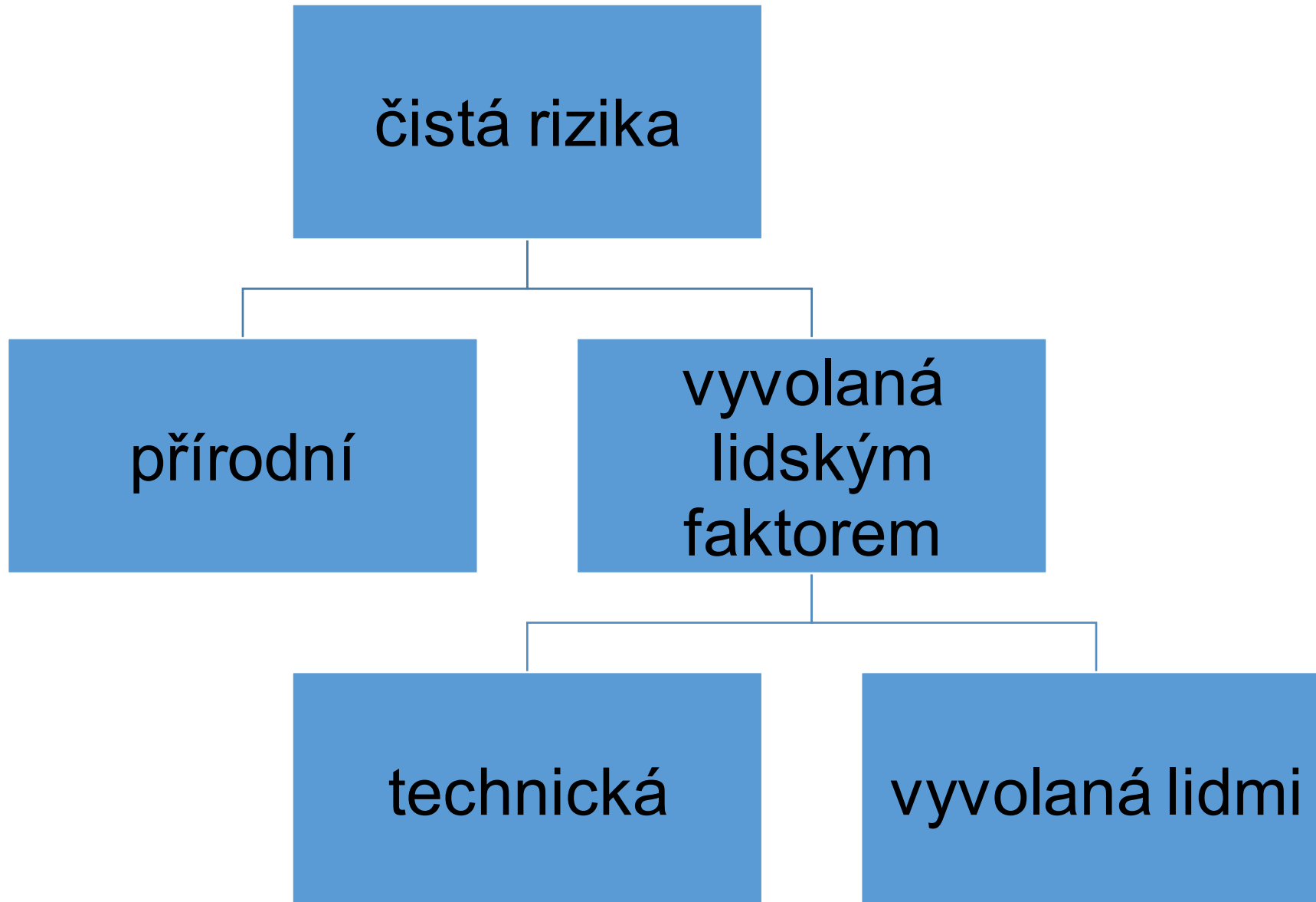
Členění rizika

Členění čistého rizika

Další členění čistého rizika

Zdroj: autor

Rozměry rizika

1. Okamžik realizace rizika
2. Výskyt realizace rizika
3. Rozsah realizace rizika

Rozměry rizika

Rozměry rizika	podoba rizika
Okamžik realizace rizika	rizika, jejichž realizace je spojena s jedním okamžikem
	rizika, jejichž realizace je spojena s určitou dobou trvání
Výskyt realizace rizika	rizika s absolutní nahodilostí
	rizika s relativní nahodilostí
Rozsah realizace rizika	rizika, která se realizují pouze plně
	rizika, která se mohou realizovat částečně až plně

Možné přístupy k chápání pojmu „riziko“

1. Předmět ohrožovaný nahodilým nebezpečím
2. Zdroj rizika – událost způsobující škodu
3. Pravděpodobnost vzniku náhodné události s negativními dopady

Vymezení pojmů v právních předpisech

Pojistné nebezpečí

= možná příčina vzniku pojistné události.

Pojistné riziko

= míra pravděpodobnosti vzniku pojistné události vyvolané pojistným nebezpečím.

Dopady při realizaci rizika

1. Nemateriální

2. Materiální

- věcné škody (ztráta, poškození, zničení věcí)
- snížení nebo ztráta příjmů
- neplánované výdaje

Velikost rizika

Ovlivňují dva faktory:

1. Pravděpodobnost nastání události (četnost)
2. Velikost škody spojená s realizací rizika (závažnost)

Možnosti vyrovnání se s existencí rizika

1. Odvrácení (vyloučení) rizika
2. Uplatnění opatření s cílem:
  - snížení pravděpodobnosti realizace rizika
  - snížení dopadů při realizaci rizika
3. Finanční vyrovnání se s rizikem
  - individuální krytí rizika (z běžných příjmů, tvorba vlastních rezerv, úvěr apod.)
  - krytí prostřednictvím státu
  - komerční pojištění

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Risk management jako nadstavba nad kategorií pojištění

Risk management

Nadstavba nad pojmem pojištění

- = analýza činnosti ekonomických subjektů z hlediska rizik
- = systematické používání principů, postupů a praktik k rozeznání, odhadnutí, ohodnocení, překonání a kontrole rizika

Základní cíl risk managementu:

Dosažení co bezpečnějšího provozu ekonomické činnosti při co nejnižších nákladech na zajištění této bezpečnosti.

Risk management je komplex jednání a myšlení, který směřuje k:

- nalezení a posouzení nejvýznamnějších rizik v ohrožených systémech (jako systémy bereme např. rodinu, firmu či podnik, veřejné instituce atd.),
- rozhodnutí, jak s riziky naložit

Proces RM

Fáze A – identifikace rizik

Fáze B – kvantifikace rizik

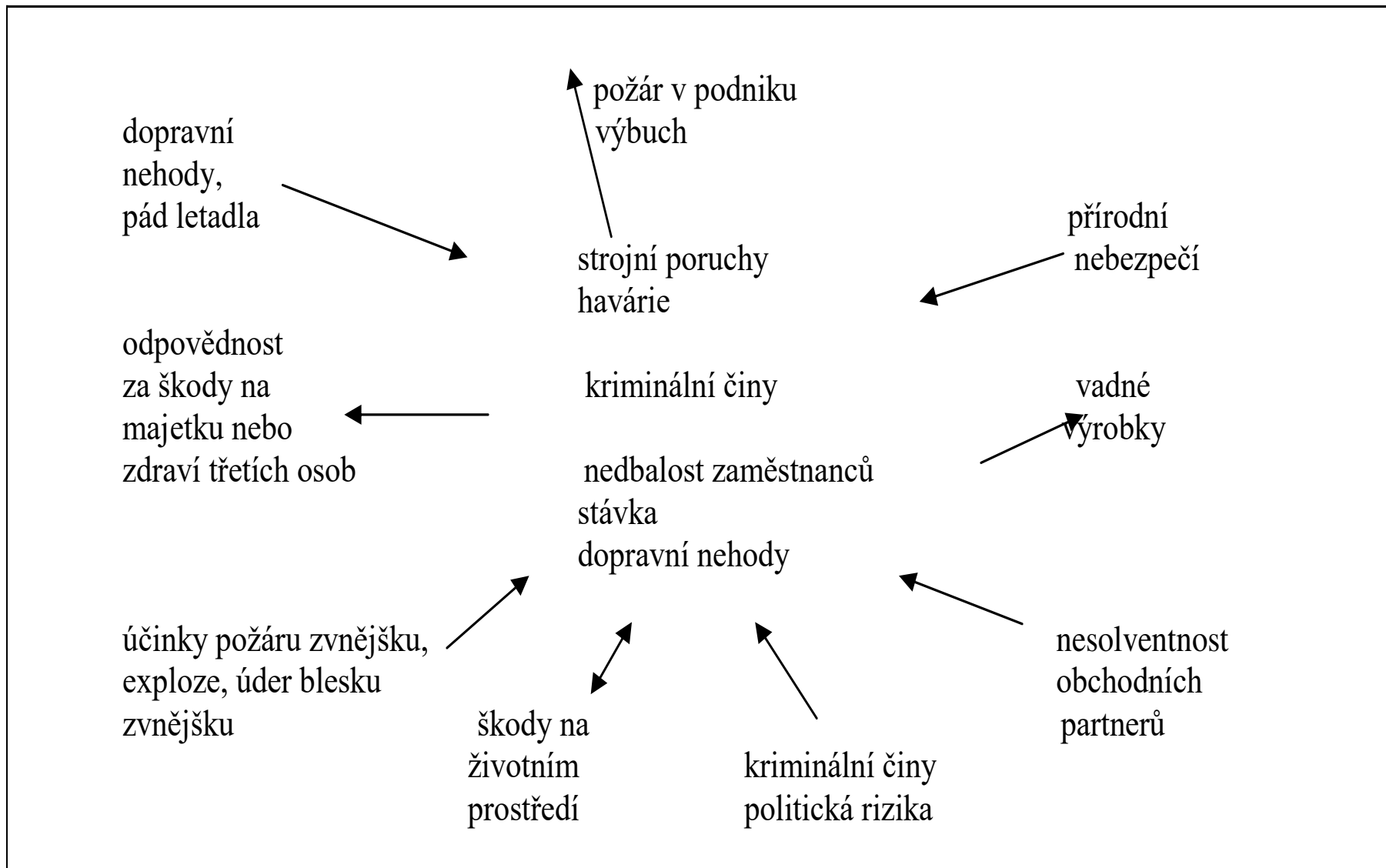
Fáze C – určení opatření s ohledem na existující rizika

Fáze D – finanční řešení důsledků rizika

Fáze A - Identifikace rizik

- zjištění oblastí, která mohou být riziky ohroženy
  - uvnitř ekonomického subjektu
  - vnější podmínky
- nositelé rizik
  - osoby
  - majetek
  - finanční vybavení
- zjištění druhů rizik, která ohrožují danou činnost

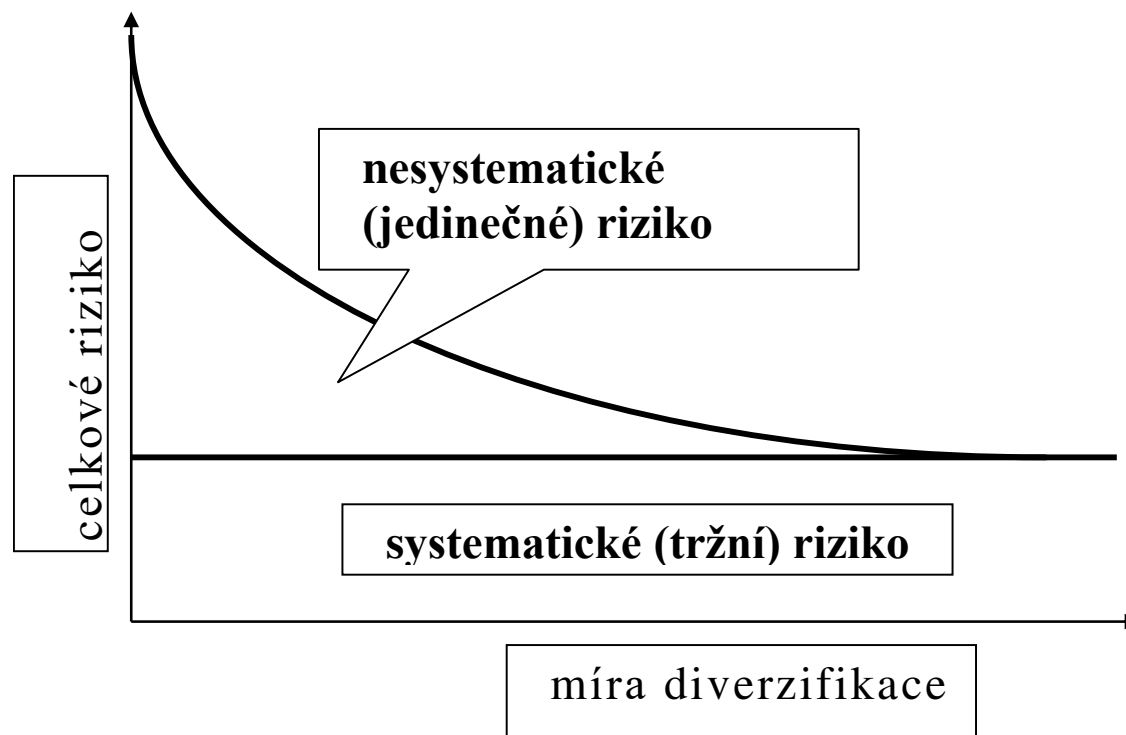
Vnitřní a vnější vlivy

Druhy rizik

- Záměrná a čistá rizika
- Objektivní a subjektivní rizika
- Systematická a jedinečná
- Ovlivnitelná a neovlivnitelná
- Členění podle věcné náplně

Systematické a jedinečné riziko v závislosti na míře diverzifikace

Rizika podle věcné náplně

1. Rizika fyzických zráť nebo poškození majetku a škod na zdraví
2. Rizika odpovědnosti za škody
3. Rizika přerušení ekonomické činnosti
4. Rizika chyb v řízení a rizika nedbalosti
5. Rizika tržní
6. Rizika technická a technologická
7. Rizika politická a sociální
8. Rizika vyplývající z přírodního prostředí

Fáze B - Ohodnocení rizika

$$\text{Riziko} = \text{četnost} \times \text{důsledek}$$

Četnost – pravděpodobnost realizace rizika

Důsledek – velikost negativních dopadů při realizaci rizika

Četnost

Výskyt událostí:

- Často.....jednou za 2 roky / 50%
- Někdy.....jednou za 5 let / 20%
- Zřídka.....jednou za 20 let / 5%
- Velmi zřídka.....jednou za 50 let / 2%
- Nepravděpodobně.....jednou za 100 let / 1%

Důsledky rizika

- **Riziko velké (katastrofální)** – všechny cíle jsou ohroženy
- **Riziko střední** – některé cíle jsou ohroženy
- **Riziko malé** – cíle jsou po uskutečnění některých opatření dosažitelné

Tabulka četností a důsledků rizik

závažnost ztrát	četnost škod			
	velmi vysoká	vysoká	nízká	velmi nízká
katastrofální				
velká				
střední				
malá				

Zdroj: autor

Fáze C – určení opatření s ohledem na existující rizika

- Přístupy spojené se snahou zmenšit dopady rizik

Přístupy snížení dopadu

- vyhýbání se riziku
- odvrácení rizika např. prostřednictvím smluvních dohod, dělení rizika, využití dominantního postavení apod.
- uplatnění opatření ke snížení četnosti u rizika
- uplatnění opatření ke snížení dopadů při realizaci rizika

Fáze D - Finanční řešení

- samopojištění
- pojištění

Samopojištění

Neznamená nepojištění, ale vytváření individuálních rezerv na krytí dopadů rizik.

Výhody:

- nižší náklady než u pojištění
- výnosy z investování rezerv zůstávají v podniku
- náklady na krytí rizika se nezvyšují v důsledku škod u jiných subjektů
- přímý podnět k omezování rizika

Samopojištění – pokr.

Nevýhody:

- možnost vzniku velké škody
- souhrnný účinek několika škod může znamenat vyčerpání rezervy
- potřeba časového prostoru pro vytvoření dostatečné rezervy
- volné prostředky nutno investovat do krátkodobých instrumentů
- problematický odhad nákladů na pokrytí škod v důsledku úzkého základu
- pokušení vypůjčit si z rezervy v případech finančních potíží

Kaptivní pojištění

- = mateřská společnost vytvoří dceřinnou společnost za účelem krytí jejích vlastních rizik (pojistitelných, ale i jinak nepojistitelných)
- předpokládá jednak finančně silnou mateřskou společnost a dostatečně rozložená rizika

Účel kaptivního pojištění

- náklady na krytí rizika jsou založeny pouze na vlastním škodním průběhu
- vyloučení režijních nákladů klasického pojistitele
- přímé využití zajištění – obvykle levnější
- zakládání kaptivních pojišťoven v místě, které má příznivý daňový režim

Pojištění

- Vytváření kolektivních rezerv
- Přenesení rizika z ekonomického subjektu na pojišťovnu za úplatu

Pojistitelné události

- neovlivnitelné ze strany zainteresovaného subjektu
- nahodilost z pohledu výskytu
- musí být jednoznačně určitelné
- ztráta musí být vyčíslitelná
- lze ho popsat pomocí určité hodnoty pravděpodobnosti
- velikost dopadů
- musí splňovat morální přístupy

Pomocné rozhodovací schéma

četnost	vysoká			Odstoupení od projektu
	střední			
	nízká			
	velmi nízká	Netřeba krýt pojištěním		
		nízká	střední	vysoká
		závažnost ztrát		

Zdroj: autor

Nalezení vhodného pojistitele (pojistitelů)

Kritéria:

- Zda pojišťuje příslušné riziko
- Dostupnost pojistitele
- Jeho finanční síla a postavení na trhu
- Podoba pojištění
- Cena pojištění
- Úroveň služeb

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Pojištění jako finanční kategorie

Pojištění

Přesun rizika negativních dopadů nahodilosti z ekonomických subjektů na specializovanou instituci pojišťovnu

Pojištění - finanční kategorie

- nástroj finanční eliminace čistých rizik
- krytí náhodných potřeb
vzniklých v souvislosti s realizací rizika – abstraktních
i konkrétních
- kolektivní rezerva
tvořená a používaná na základě pojistné
metody:

Pojištění-finanční kategorie – pokrač.

Pojistná metoda tvorby rezervy:

- tvorba rezervy v závislosti na riziku
- rozdělování rezervy na pokrytí důsledků realizovaného rizika
- vyrovnávání rizika v rámci rizikového kolektivu

Specifické stránky pojištění

- spojeno s nahodilostí – dopředu neznámé:
  - zda událost nastane,
  - jak velké dopady (škoda),
  - kdo bude poškozen,
  - kdy dojde k události
- informační nedokonalost
- placení ceny za pojištění dopředu (obrácený výrobní cyklus)
- obvykle dlouhodobý charakter
- spojeno s tvorbou rezerv

Členění pojištění

- **dobrovolné**
- **povinné**
  - smluvní
  - zákonné

Dobrovolné smluvní

- Určeno ke krytí vymezeného rizika či vymezených rizik
- Založeno na sjednání smlouvy:
  - Smlouva vymezuje rizika a způsob jejich krytí pojištěním
  - Výše ceny za pojištění podle velikosti rizika
  - Výplata pojistných plnění ke krytí

Zákonné pojištění

- Povinnost pojištění pro příslušné subjekty vyplývá z právního předpisu (zákon, vyhláška).
- Pojistná smlouva nesjednává.
- Z právního předpisu vyplývá povinnost platit pojistné ve vymezené výši, vymezené instituci a ve vymezených termínech.
- Podoba pojistného plnění přesně vymezena
- Ve své podstatě není pojištěním – neplní všechny charakteristické rysy

Povinné smluvní pojištění

- V právním předpise je určena **povinnost sjednání pojistné smlouvy** pro vymezené subjekty
- V některých případech právní předpis určuje i základní podobu (parametry) pojistné smlouvy
- Svou podstatou odpovídá principům pojištění, jen povinnost sjednat

Pojištění

pojištění **komerční**

X

pojištění **sociální**

Charakteristické rysy sociálního pojištění

- Povinnost - zákonné pojištění – snaha o začlenění co nejširšího počtu osob
- Úzké sepětí se státem - obsah a rozsah vymezen státem – nárok na plnění a velikost plnění vymezena v právních předpisech
- Někdy krytí rizik v komerčním pojištění těžko pojistitelných
- Krytí nepojistitelných osob v rámci komerčního pojištění

Charakteristické rysy sociálního pojištění - pokračování

- Omezení principu ekvivalence a uplatnění principu solidarity
- Krytí tzv. sociálních rizik: smrt, stáří, invalidita, nemoc, úraz, pracovní úraz, nezaměstnanost,...

Sociální pojištění - financování

- příspěvky jednotlivců
- příspěvky zaměstnavatelů
- případně státní dotace

Pojistné plnění (dávky)

- Nárok na dávky: placení pojistného (vlastně daň) či délka zaměstnání
- Výše dávek vychází obvykle z výdělků (současných či minulých)
- Z povinného pojištění jsou někdy vyjmuty některé osoby, např. OSVČ, profese

Konstrukce dávek sociálního pojištění

1. Zásluhové
2. Univerzální
3. Individualizované - adresné

Obecné vymezení obsahu sociálního pojištění – jednotlivé oblasti

- Dlouhodobá pracovní neschopnost (stáří, invalidita,...)
- Krátkodobá pracovní neschopnost (nemoc, mateřství,...)
- Zdravotní péče
- Pracovní úrazy
- Nezaměstnanost

Organizace sociálního pojištění v ČR

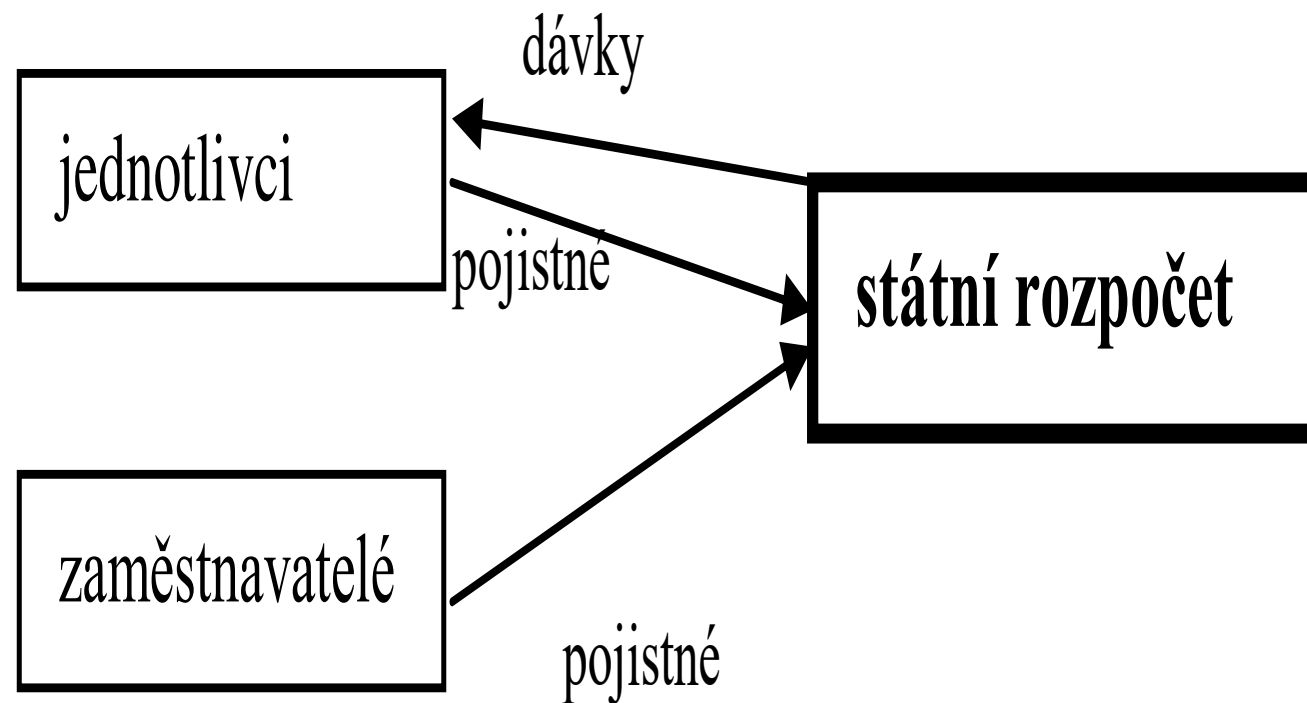
Sociální pojištění:

- důchodové pojištění
- nemocenské pojištění
- pojištění v nezaměstnanosti

Zdravotní pojištění

Financování sociálního pojištění v ČR

Zdroj: autor

Principy sociálního důchodového pojištění

- Stát garantuje právně a ekonomicky
- Sociální solidarita
- Průběžné financování
- Povinnost (s urč. výjimkami)
- Dávkově definovaný systém – dvousložkový důchod
  - základní výměra
  - procentní výměra
- Systém poskytuje náhradu příjmů v případě stáří, invalidity, úmrtí živitele

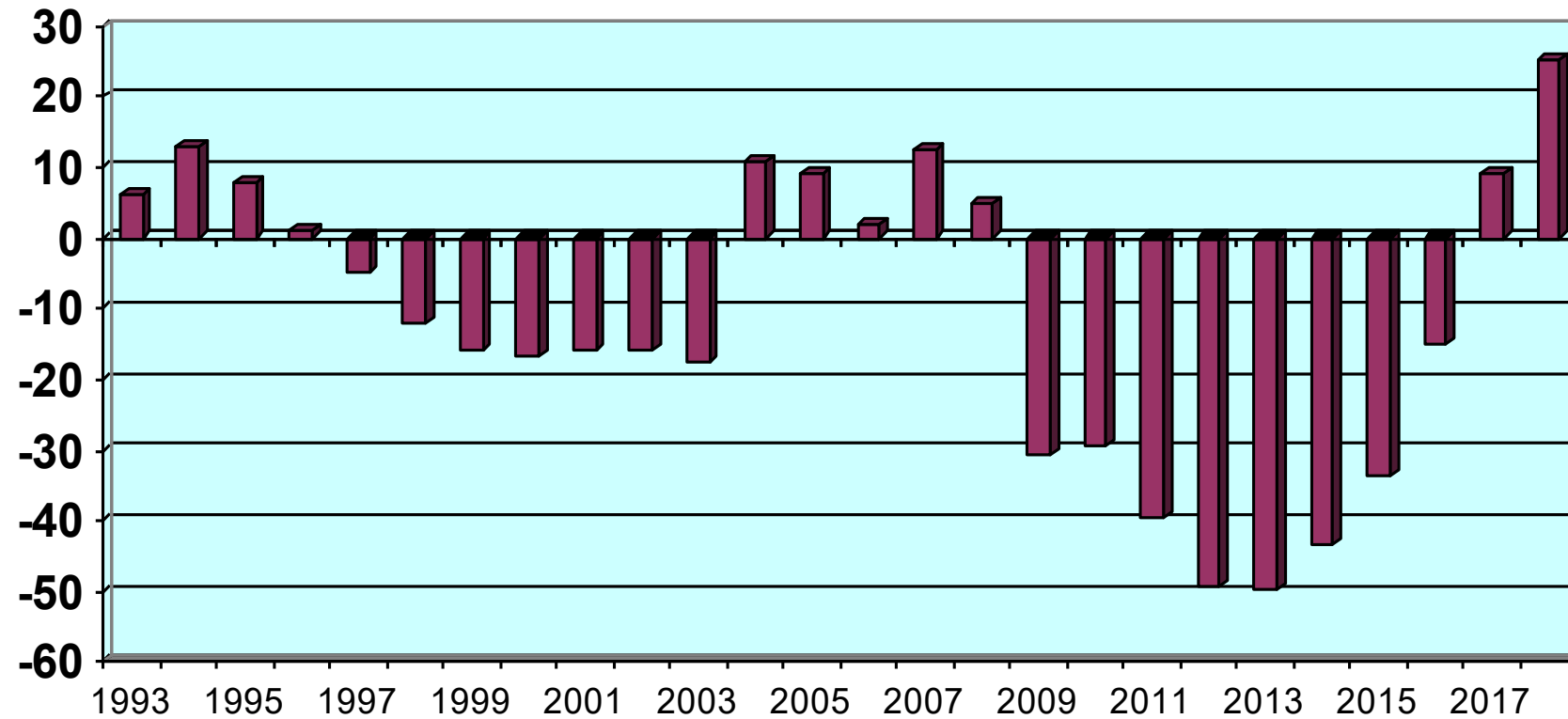
Sociální důchodové pojištění

- Účast na důchodovém pojištění
- Doba pojištění a náhradní doba pojištění
- Důchodový věk
- Výpočet důchodu – ovlivňuje
  - Doba pojištění
  - Rozhodné období
  - Vyměřovací základ
  - Sazba

Dávky sociálního důchodového pojištění

- starobní důchod
- invalidní důchod - 3 stupně invalidity:
  - 1. pracovní omezení 35 – 49 %
  - 2. pracovní omezení 50 – 69 %
  - 3. pracovní omezení 70 a více %
- vdovský a vdovecký důchod
- sirotčí důchod

Důchodový účet (přebytek/schodek v mld. Kč)

Zdroj: autor

Sociální nemocenské pojištění

- Krátkodobější charakter
- Stát garantuje právně a ekonomicky
- Sociální solidarita
- Průběžné financování
- Povinnost (s urč. výjimkami)
- Systém poskytuje náhradu příjmů v případě nemoci a podobných případů

Dávky sociálního nemocenského pojištění

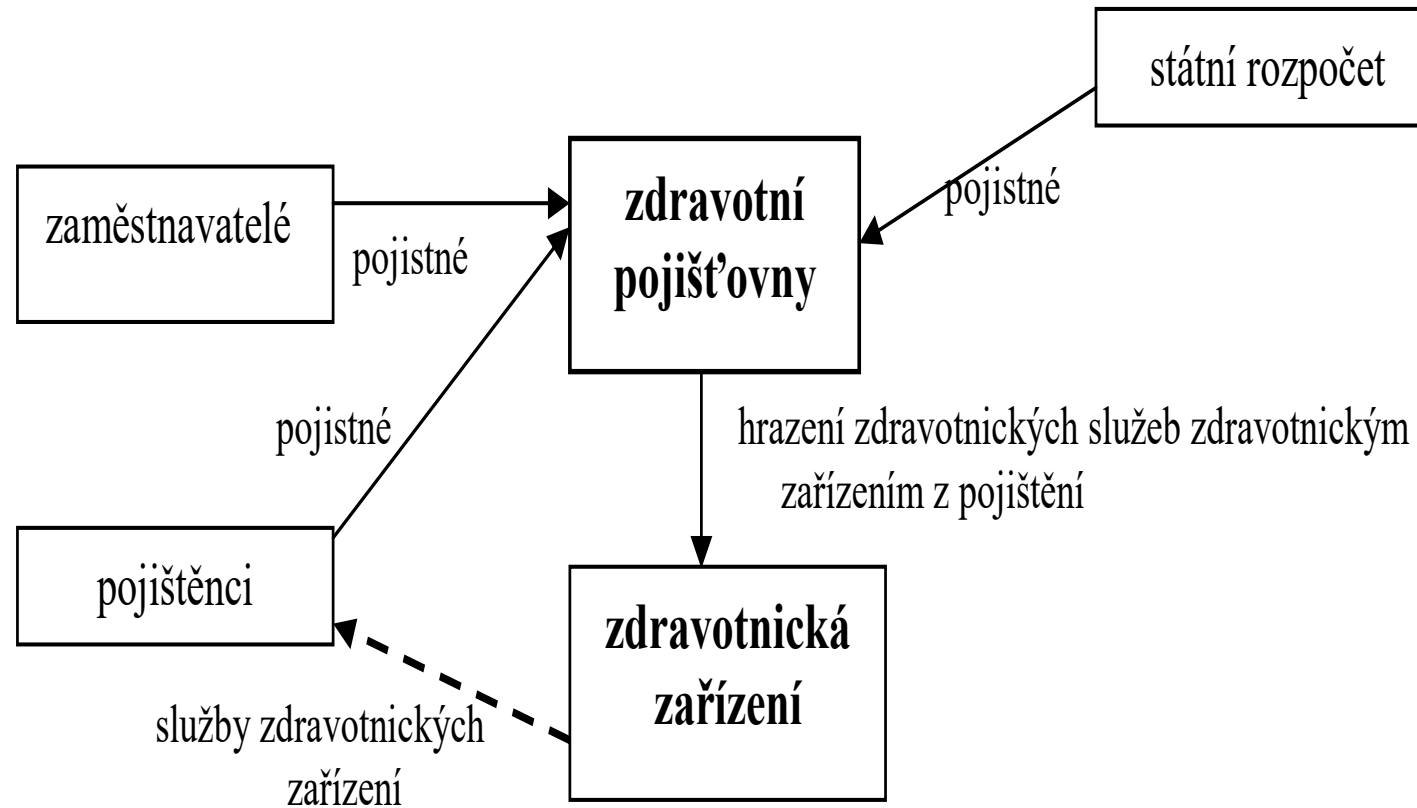
- nemocenské
- ošetřovné
- vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství
- peněžitá pomoc v mateřství
- otcovská dovolená

Všeobecné zdravotní pojištění

- Stát garantuje právně a ekonomicky
- Povinnost
- Sociální solidarita
- Vymezení rozsahu péče zahrnuté do povinného pojištění
- Systém poskytuje služby v podobě lékařské péče (ambulantní péče, léky a lékařské pomůcky, nemocniční péče, lázeňská péče)

Financování zdravotního pojištění v ČR

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Komerční pojištění

Komerční pojištění

Komerční pojištění – pojistná metoda tvorby a použití pojistného fondu:

- zásada ekvivalence (velikost příspěvků zúčastněných subjektů se odvíjí od velikosti rizika)
- pojistné plnění závislé na velikosti důsledků nahodilé události a na konstrukci pojistného produktu

Komerční pojištění

- Zahrnuje v sobě různé podoby pojistných produktů, počet a struktura produktů se mění.
- Typická smluvní podoba pojištění. Může se uplatnit v povinné podobě, ale obvyklá je podoba dobrovolná.

Význam komerčního pojištění v ekonomice

- Stabilizace ekonomické úrovně ekonomických subjektů (jednotlivců, podnikatelských subjektů, státu)
- Ovlivňuje fungování tržní ekonomiky – zábrana poklesu příjmů v případě nahodilých událostí
- Uplatňování odpovědnosti ekonomických subjektů za svoji stabilitu
- Makroekonomický význam v souvislosti s tvorbou a investováním rezerv
- Vytváření pracovních příležitostí

Účastníci pojištění

- Pojistník
- Pojištěný
- Obmyšlený
- Oprávněná osoba
- Poškozený
- Pojistitel
- Pojišťovací zprostředkovatel (broker)
- Underwriter
- Likvidátor pojistných událostí

Pojistná doba a pojistné období

- **Pojistná doba** = doba, na kterou bylo pojištění sjednáno
  - doba určitá
  - doba neurčitá
- **Pojistné období** = období dohodnuté v pojistné smlouvě, za které se platí pojistné

Pojistný produkt

- Druh komerčního pojištění.
- Jednotlivý pojistný produkt kryje vymezený druh (vymezené druhy) rizika.
- Konkrétní podoba a obsah pojistného produktu je určen v pojistných podmínkách (všeobecné, zvláštní)

Pojistné podmínky

- Pojistné podmínky = právní podoba pojistného produktu.
- Pojistné podmínky = obchodní podmínky pojistitele
- Pojistné podmínky obsahují zejména:
  - vymezení pojistné události,
  - stanovení podmínek, za kterých nevzniká pojistiteli povinnost platit pojistné plnění – výluky z pojištění,
  - vymezení podmínek vzniku, trvání a zániku pojištění,
  - způsob určení rozsahu pojistného plnění a jeho splatnost.

Pojistná událost

- nahodilá skutečnost, se kterou je spojen vznik povinnosti pojistitele plnit
- konkrétní podmínky vzniku pojistné události určují pojistné podmínky a smluvní ujednání
- hlášení pojistné události (nutno předložit potřebné doklady):
  - telefonicky
  - on-line internetem
  - písemně na formuláři

Pojistné a pojistné plnění

- **Pojistné** je úplata za soukromé pojištění. Uplatňuje se jako:
  - běžné pojistné – stanovené za pojistné období
  - jednorázové pojistné – stanovené na pojistnou dobu
- **Pojistné plnění** – úhrada škod v důsledku realizace rizika v podobě:
  - náhrada škody (u konkrétních potřeb)
  - výplata pojistného plnění (u abstraktních potřeb)

Vznik pojištění

- Ve velké většině případů vzniká pojištění na základě sjednané pojistné smlouvy
- Sjednání pojistné smlouvy:
  - osobně na pobočce pojišťovny
  - prostřednictvím pojišťovacího zprostředkovatele
  - on-line internetem, telefonem
  - další prodejní kanály (cest. kanceláře, prodejci automobilů, pošta, realitní makléři)

Pojistná smlouva

- smlouva, na jejímž základě pojistitel přijímá za úplatu riziko pojištěného s tím, že souhlasí s kompenzací pojištěného (příp. jiné oprávněné osoby), pokud by nastala pojistná událost a pojistník se zavazuje platit pojistné.
- Pojistka = písemné potvrzení o uzavření pojistné smlouvy

Obsah pojistné smlouvy

- a) určení pojistitele a pojistníka
- b) určení oprávněné osoby
- c) určení, zda se jedná o pojištění škodové nebo obnosové
- d) vymezení pojistného nebezpečí a pojistné události
- e) výše pojistného, jeho splatnost, údaj o tom, zda se jedná o pojistné běžné nebo jednorázové
- f) vymezení pojistné doby a pojistného období
- g) u pojištění osob – způsob podílu oprávněné osoby na výnosech, pokud byly dohodnuty
- h) odkaz na pojistné podmínky

Pojistný zájem

- Existence komerčního pojištění je z právního pohledu spojena s pojistným zájmem.
- Pojistný zájem = oprávněná potřeba ochrany před následky pojistné události.

Pojistný zájem

- projevuje se jako potřeba získat peněžní prostředky pro určitou eventualitu, která vyvolá majetkovou potřebu; účelem pojištění není obohacení oprávněné osoby.
- pojistný zájem se odráží v přání, aby škodné následky pojistné události nenastaly a v obavě, že hodnota, na níž má zájemce o pojištění (pojistník) zájem, bude pojistnou událostí zničena, zmenšena nebo jinak dotčena.

Pojistný zájem

- z právního pohledu podmiňuje vznik a trvání pojištění.

Pojistný zájem

Platnost pojistné smlouvy vyplývá z existence pojistného zájmu:

- Pojistník má zájem na vlastním životě a zdraví.
- Pojistník má zájem i na životě a zdraví jiné osoby (vyplývá z příbuzenského vztahu, je podmíněn prospěchem).
- Pojistník má zájem na vlastním majetku.
- Pojistník má zájem i na majetku jiné osoby (jinak by mu hrozila majetková ztráta)

Zánik pojištění

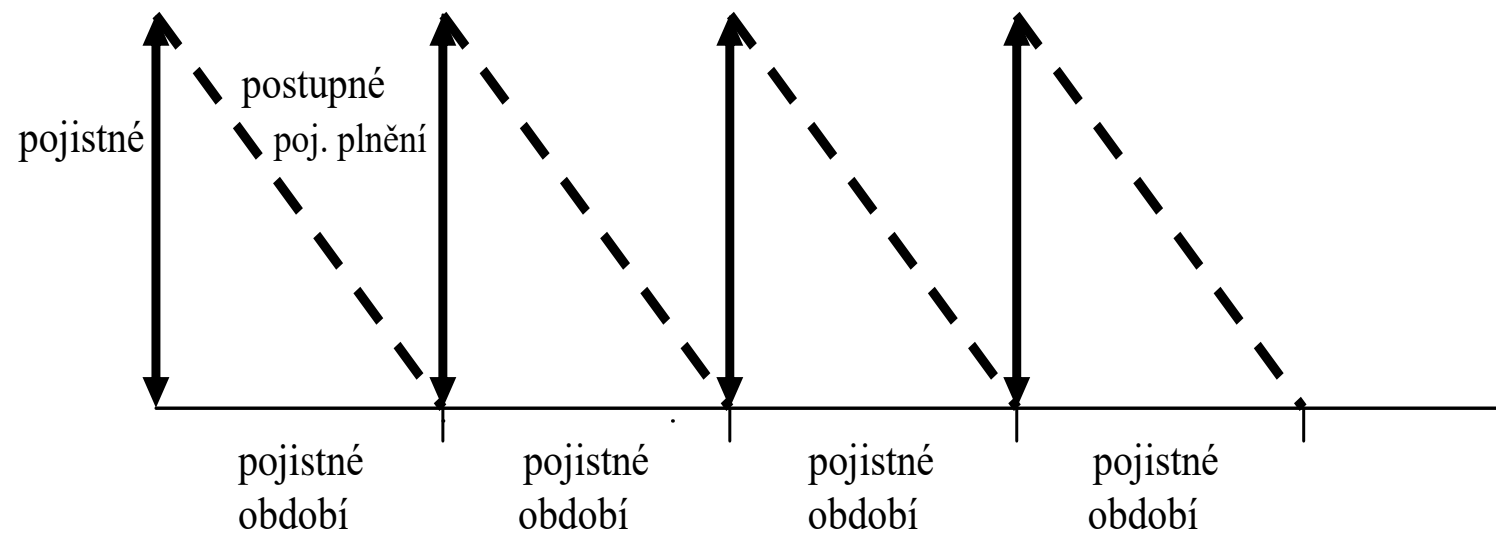
- u pojištění sjednaného na dobu určitou uplynutím doby pojištění,
- dohodou, pokud se dohodnou pojistitel a pojistník,
- výpovědí ze strany pojistníka či pojistitele,
- nezaplacením pojistného,
- odstoupením od smlouvy ze strany pojistitele či pojistníka,
- odmítnutím plnění ze strany pojistitele,
- zánikem pojistného nebezpečí či pojištěné věci, změnou vlastnictví věci, smrtí pojištěné osoby, zánikem pojištěné právnické osoby.

Rizikové a rezervotvorné pojištění

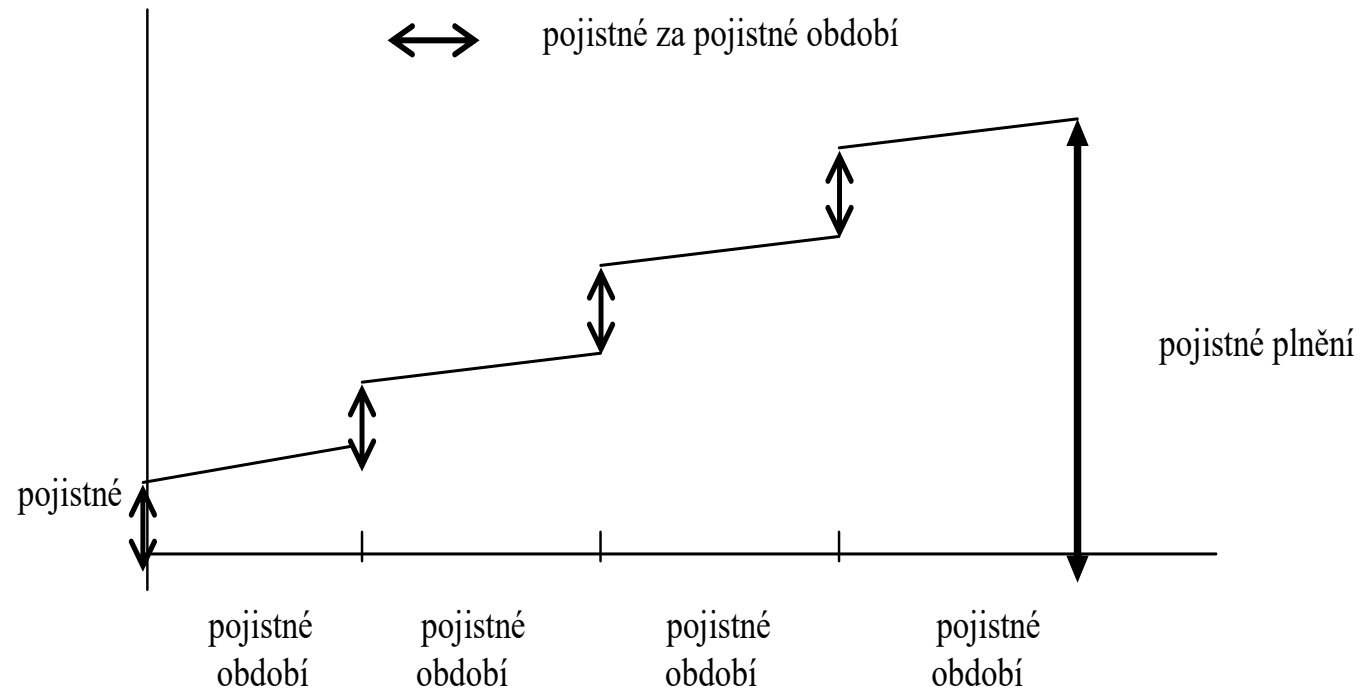
Členění pojištění podle přístupu ke konstrukci pojištění

- Rizikové pojištění – kryje rizika, která mohou a nemusí se realizovat (případně se mohou realizovat vícekrát).
- Rezevotvorné pojištění – kryje rizika, o kterých se ví, že se realizují, jen není známo kdy.

Průběh rizikového pojištění

Průběh rezervotvorného pojištění

Životní a neživotní pojištění

Pojištění se podle druhu krytých pojistných nebezpečí člení na životní a neživotní pojištění

- Životní pojištění – řeší dvě životní pojistné události (smrt a dožití)
- Neživotní pojištění – kryje všechna ostatní pojistná nebezpečí

Asistenční služby v rámci pojištění

- Poskytování naturálních služeb
- Poskytování služeb v důsledku nahodilých událostí, jejichž rozsah je vymezen v pojistných podmínkách
- Komplexní řešení nastalých událostí (nejen finanční úhrada vzniklých škod)
- Nastavena pravidla pro uplatňování asistenčních služeb
- Často nastaveny limity pro rozsah poskytovaných asistenčních služeb

Organizace asistenčních služeb

- Často spolupráce s asistenčními společnostmi – pojišťovna nevykonává sama asistenční služby, ale prostřednictvím spolupracujících organizací, se kterou má pojišťovna smlouvu

Oblasti (druhy) asistenčních služeb

- Technická asistence
- Zdravotní asistence
- Právní asistence

Technická asistence

- v souvislosti s provozem motorových vozidel: pomoc při havárii nebo poruše (oprava, vyproštění vozidla, odtah nepojízdného vozidla, dočasná úschova vozidla, zajištění náhradního vozidla, přivezení pohonných hmot,...)
- v souvislosti s majetkových pojištěním: havárie (havárie vodovodních potrubí, elektroinstalace, plynového systému,...), zablokování dveří, ochrana majetku,...

Zdravotní asistence

- zejména v souvislosti s cestovním pojištěním: lékařské ošetření, pobyt v nemocnici, repatriace,...
- v rámci pojištění osob: konzultace zdravotní péče, odvoz léků či pomůcek, zajištění pečovatelské služby, zajištění objednání k lékaři, ...

Právní asistence

- v rámci pojištění právní ochrany: zajištění a financování advokáta, právní poradenství,.....
- v rámci pojištění odpovědnosti za škody: právní poradenství v souvislosti s vzniklými škodami, přímá likvidace nezaviněných škod u pojištění automobilů,.....

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Pojistné plnění

Pojistné plnění

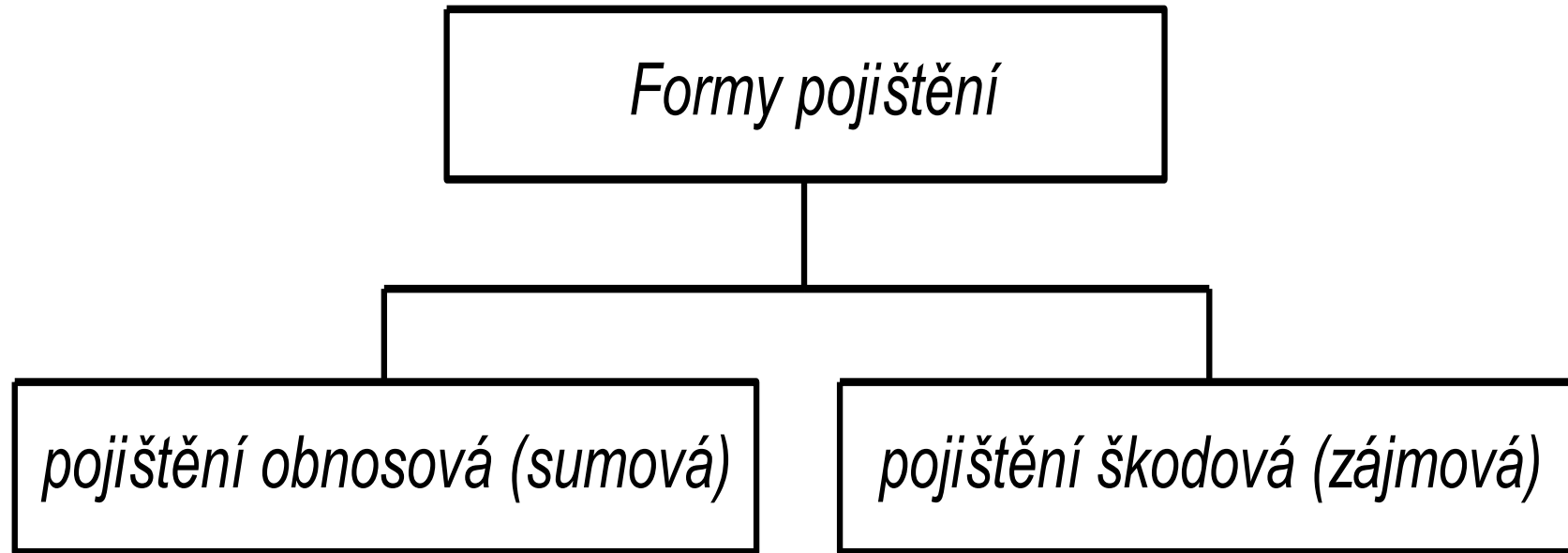
1. náhrada škody u pojištění kryjících konkrétní potřeby pojištěných, tedy zejména pojištění majetku a pojištění odpovědnosti
2. výplata pojistného plnění u pojištění kryjících abstraktní potřeby, tedy úrazového, životního, důchodového, nemocenského pojištění atd.

Formy pojištění

- udávají závislost výše pojistného plnění (odškodnění) na výši náhodné potřeby, na výši škody
- závislost je předem určena v pojistných podmínkách a v pojistné smlouvě
- důležitým konstrukčním prvkem u jednotlivých pojistných produktů
- nástroj určení velikosti pojistných plnění

Formy pojištění

Pojistná částka

- **veličina, která vyjadřuje výši pojistného plnění nebo horní hranici pojistného plnění**

Pojištění obnosová

- uplatňují se u krytí abstraktních potřeb, u kterých nelze přímo ohodnotit a vyjádřit škodu
- pojistné plnění je nezávislé na výši škody
- závisí na předem stanovené výši obnosu - pojistné částky (je dopředu dojednána v pojistné smlouvě)
- neexistují z hlediska právní úpravy omezení pro velikost sjednávaných pojistných částek ani omezení pro počet pojištění sjednaných pro krytí jednoho rizika

Pojištění obnosová

***pojistné plnění je rovno nebo se odvíjí od sjednané pojistné částky
(obnosu)***

pojistná částka (obnos) musí být dopředu sjednána

Škodová pojištění

- upltaňují se u krytí konkrétní potřeby
- pojistné plnění závislé na výši nastalé škody
- účelem náhrada vzniklé prokázané škody, proto velikost pojistného plnění ohraničena velikostí vzniklé škody
- pojistné plnění v ujednaném rozsahu vyrovnává úbytek majetku vzniklý pojistnou událostí
- přechod práva na náhradu škody vůči třetím osobám z pojištěného na pojišťovnu

Škodová pojištění

pojistné plnění ≤ škoda

relace mezi pojistným plněním a škodou se označuje jako intenzita pojistné ochrany:

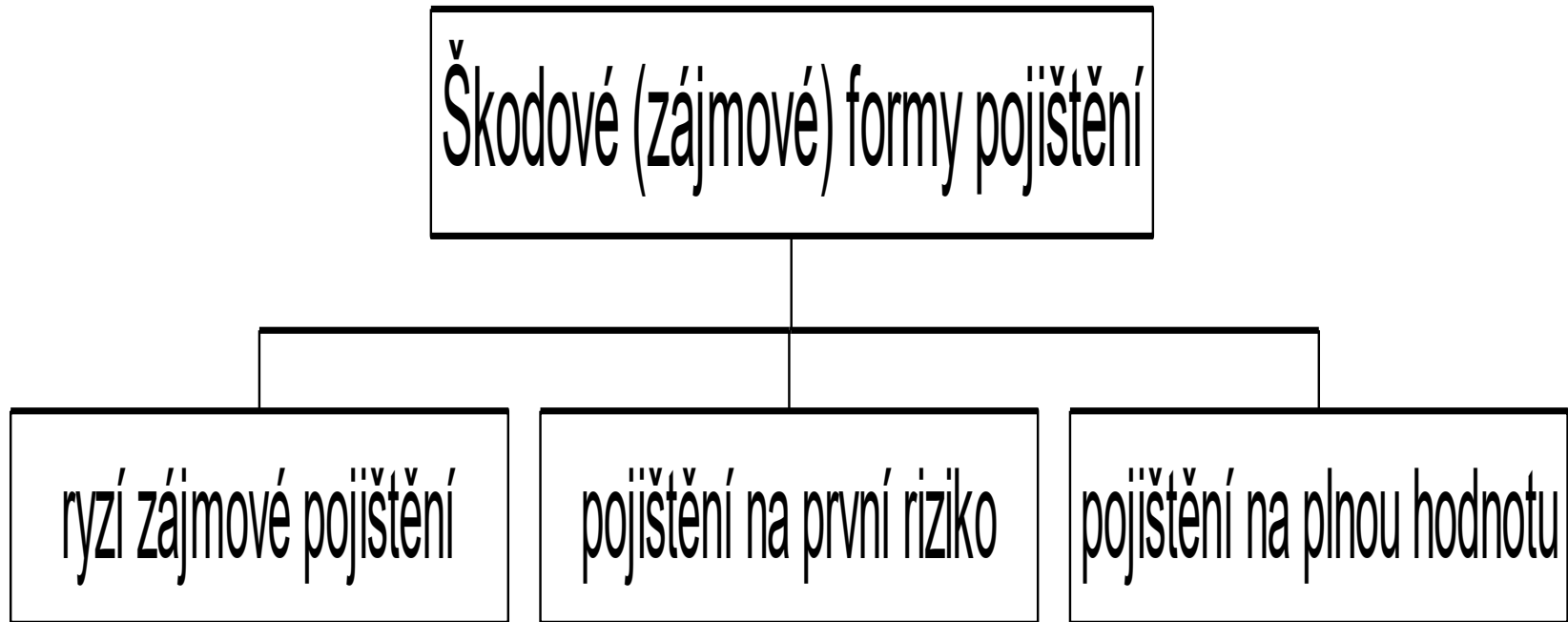
$$i = \frac{\text{pojistné plnění}}{\text{škoda}}$$

Zdroj: autor

Pojistná částka v rámci škodových pojištění

- Pojistná částka nemusí být stanovena
- Ve většině případů je stanovena a představuje hranici pro velikost pojistného plnění

Škodová pojištění

Ryzí zájmové pojištění

- není sjednána pojistná částka
- pojistné plnění přímo závisí na výši škody

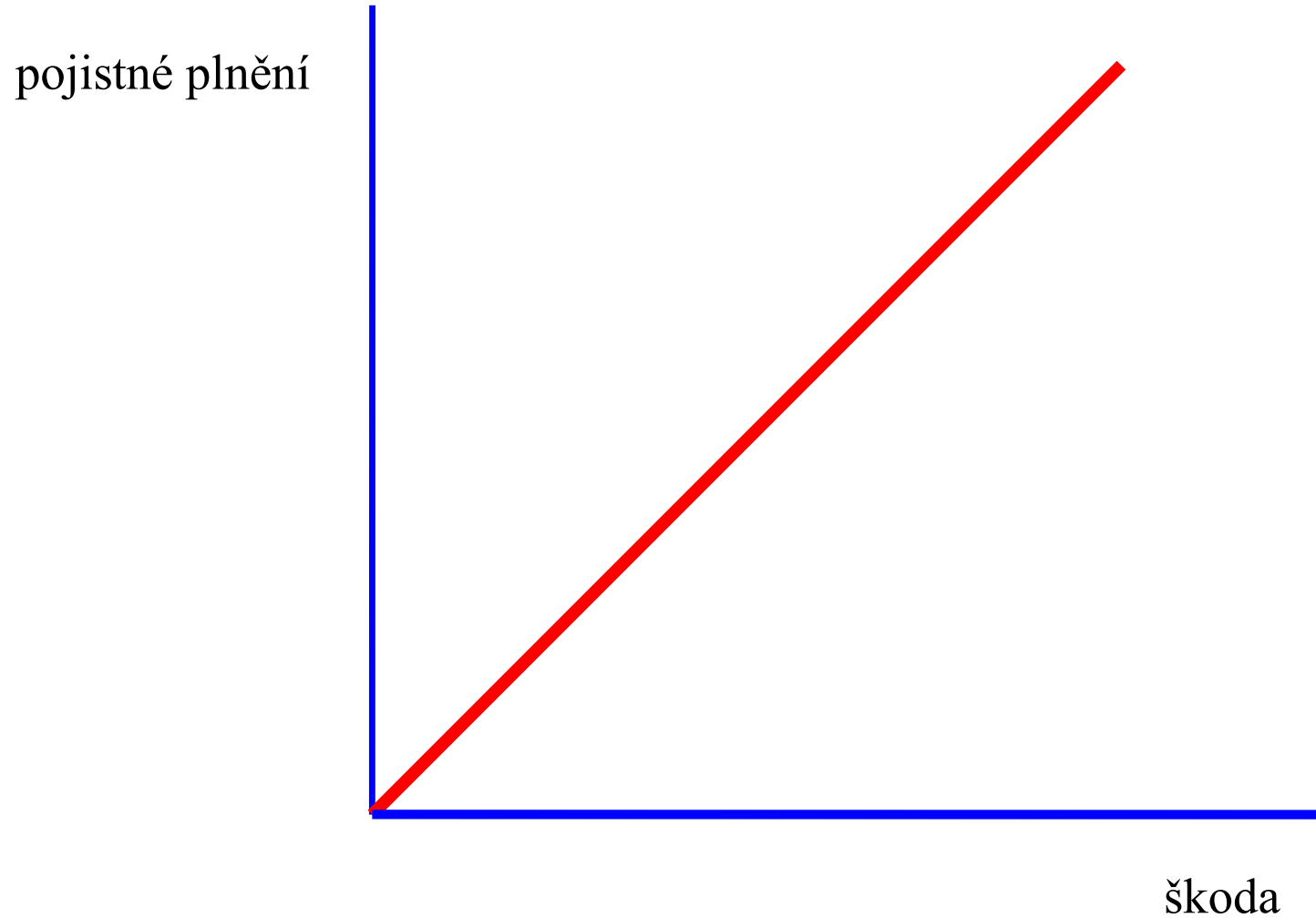
Ryzí zájmové pojištění

pojistné plnění = škoda

$i = 1$

- lze využít v případě, kdy u jednotlivých pevně vymezených předmětů jsou určitelné maximální škody

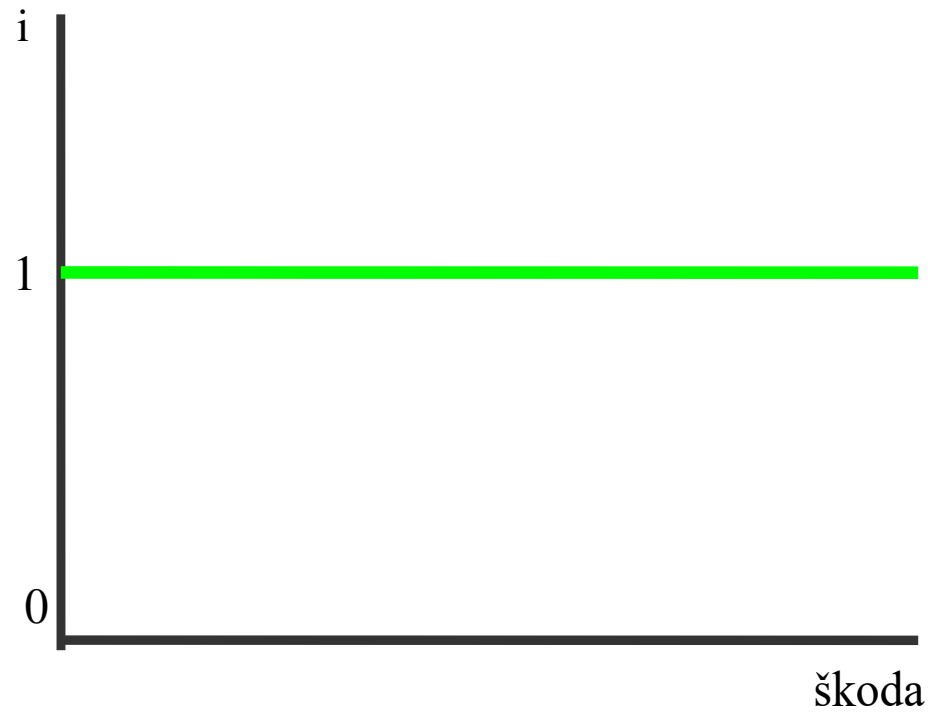
Průběh pojistného plnění v rámci ryzího zájmové pojištění

Zdroj: autor

škod

Pojištění ryzí zájmové – intenzita pojistné ochrany

Zdroj: autor

Pojištění na první riziko

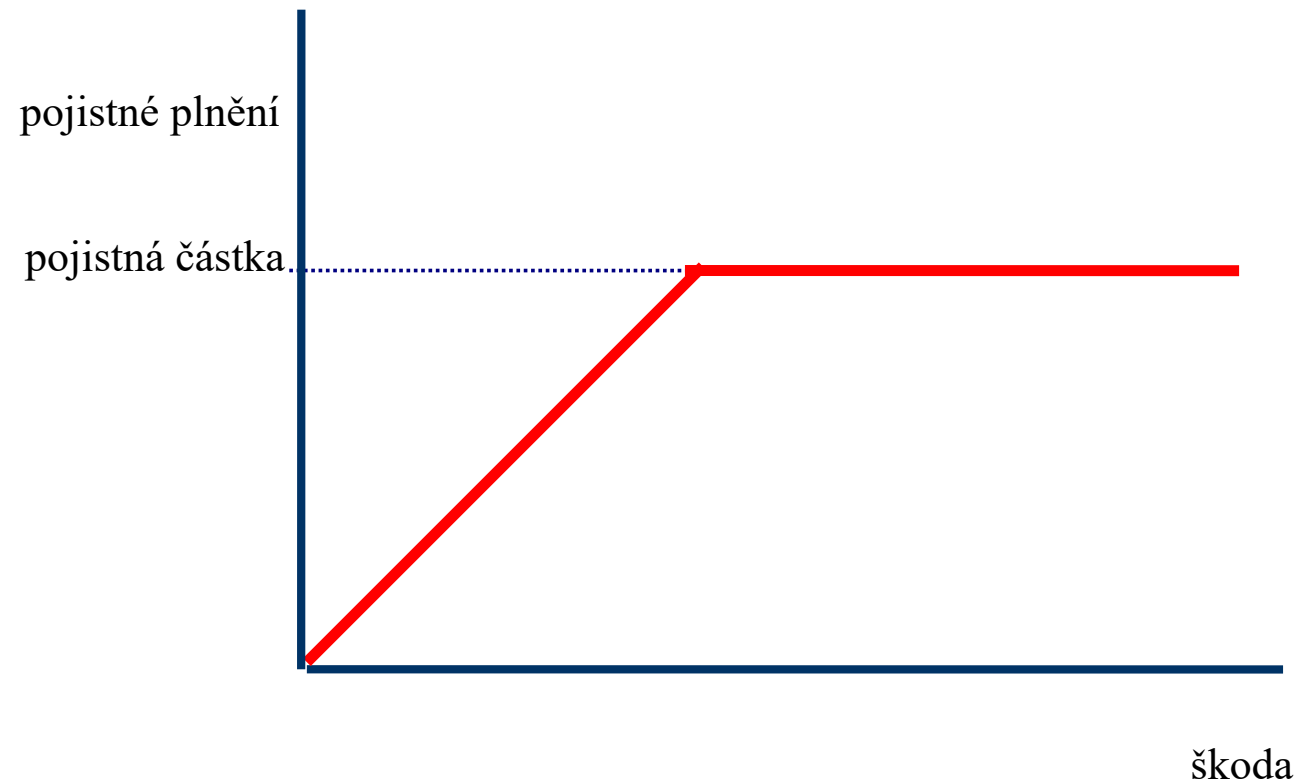
- je sjednána pojistná částka
- pojistná částka udává horní hranici pojistného plnění

Pojištění na první riziko

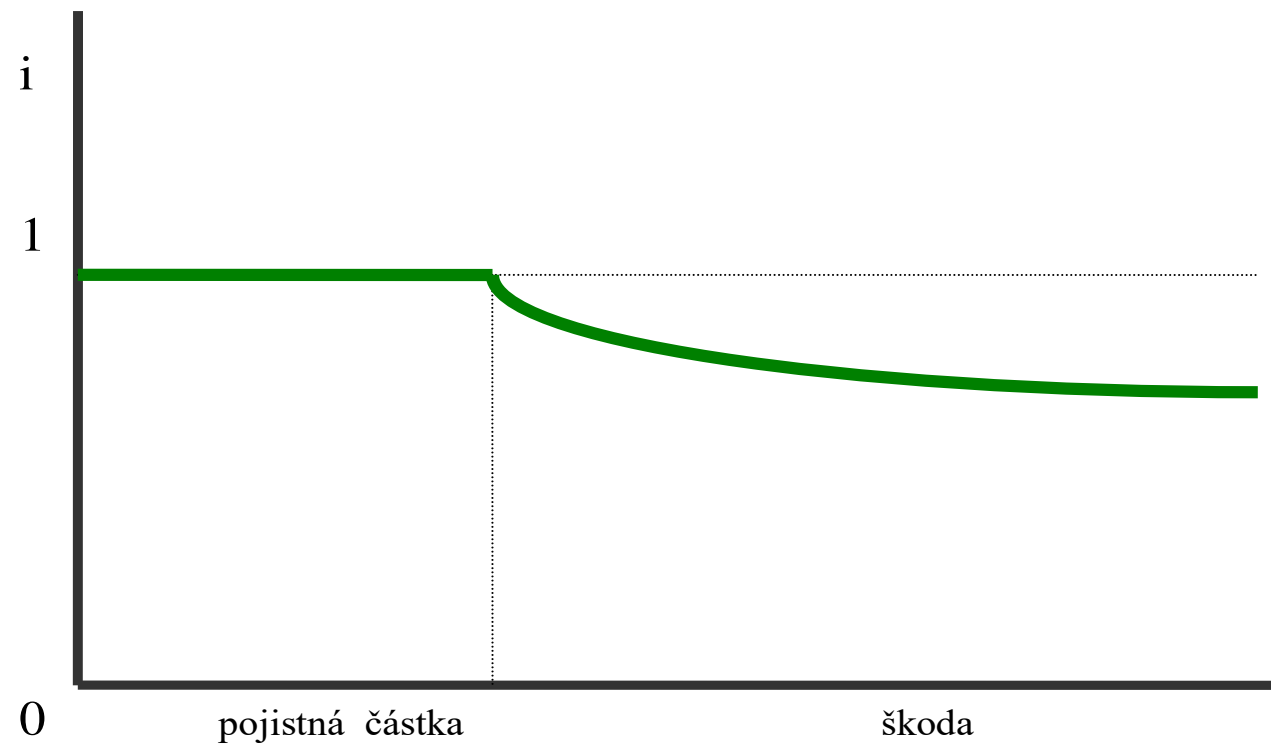
pojistné plnění =

1. škoda, pokud: škoda < pojistná částka
  2. pojistná částka, pokud: škoda $\geq$ pojistná částka
- $i = 1$, pokud škoda $\leq$ pojistná částka
  - $i < 1$, pokud škoda > pojistná částka
  - využíváno například v konstrukci odpovědnostních pojištění, pojištění právní ochrany (v pojistných produktech, kde by pojistné plnění mohlo dosahovat značné velikosti)

Průběh pojistného plnění v rámci pojištění na první riziko

Pojištění na první riziko – intenzita pojistné ochrany

Pojištění na plnou hodnotu

- pojistné plnění závislé na udané pojistné hodnotě (hodnotě pojištěného majetku)
- pojistná částka zde udává horní hranici pojistného plnění (ta je dána udanou hodnotou pojištěného majetku) a intenzitu pojistné ochrany
- využívá se u pojištění majetku

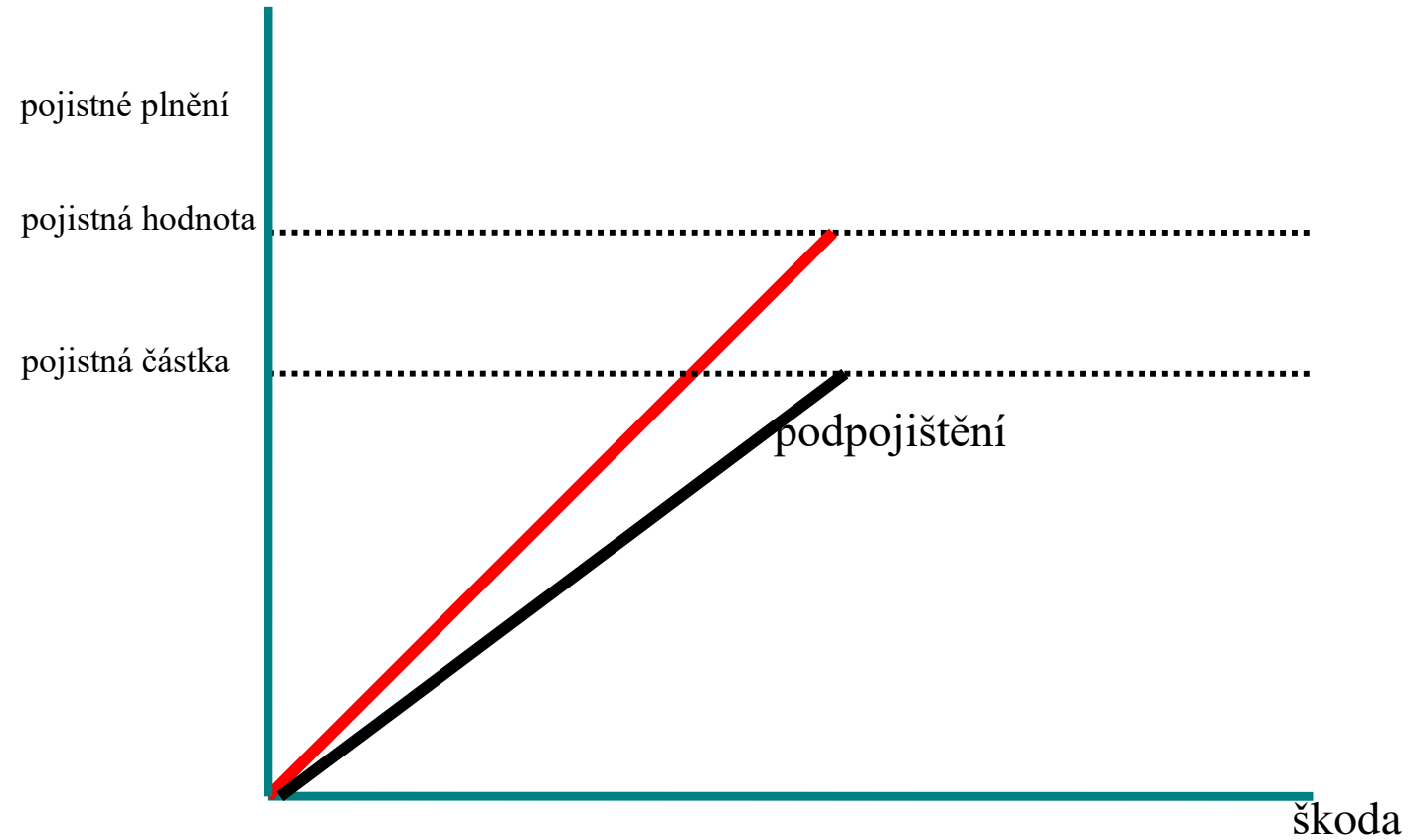
Pojištění na plnou hodnotu

$$\text{pojistné plnění} = \frac{\text{pojistná částka}}{\text{pojistná hodnota}} \times \text{škoda}, \text{ tzn.}$$

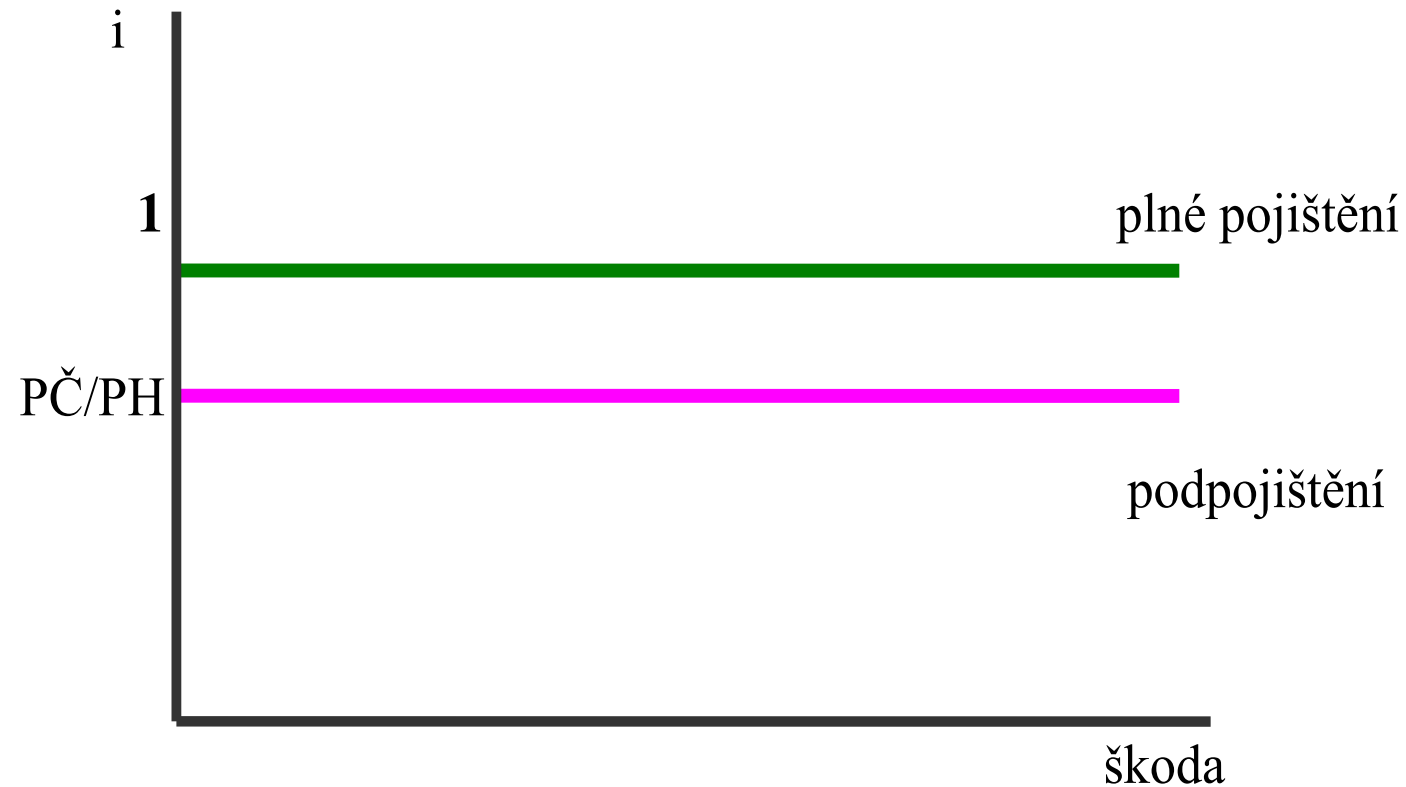
Zdroj: autor

- pojistné plnění = škoda, pokud pojistná částka $\geq$ pojistná hodnota (plné pojištění)
- pojistné plnění < škoda, pokud pojistná částka < pojistná hodnota (podpojištění)

Průběh pojistného plnění v rámci pojištění na plnou hodnotu

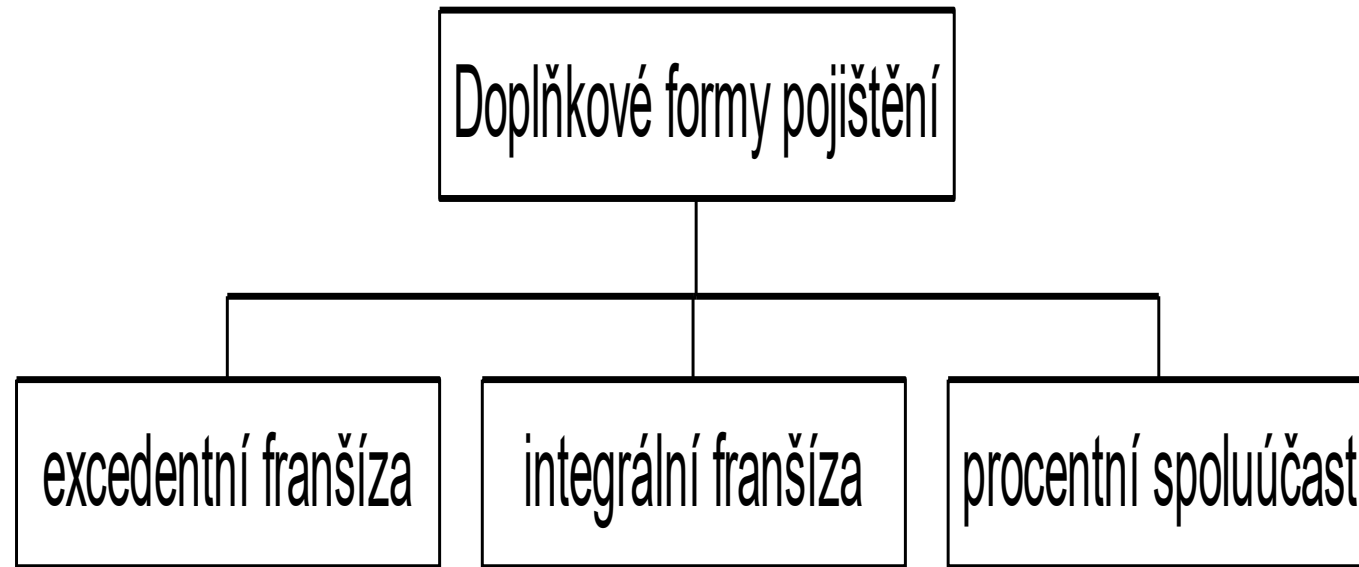
Pojištění na plnou hodnotu – intenzita pojistné ochrany

Doplňkové formy pojištění

- stimulace pojištěných v zájmu snahy o zmenšování počtu a rozsahu škod
- vyloučení drobných škod z pojistných plnění
- snížení ceny pojištění
- kombinují se se škodovými formami pojištění

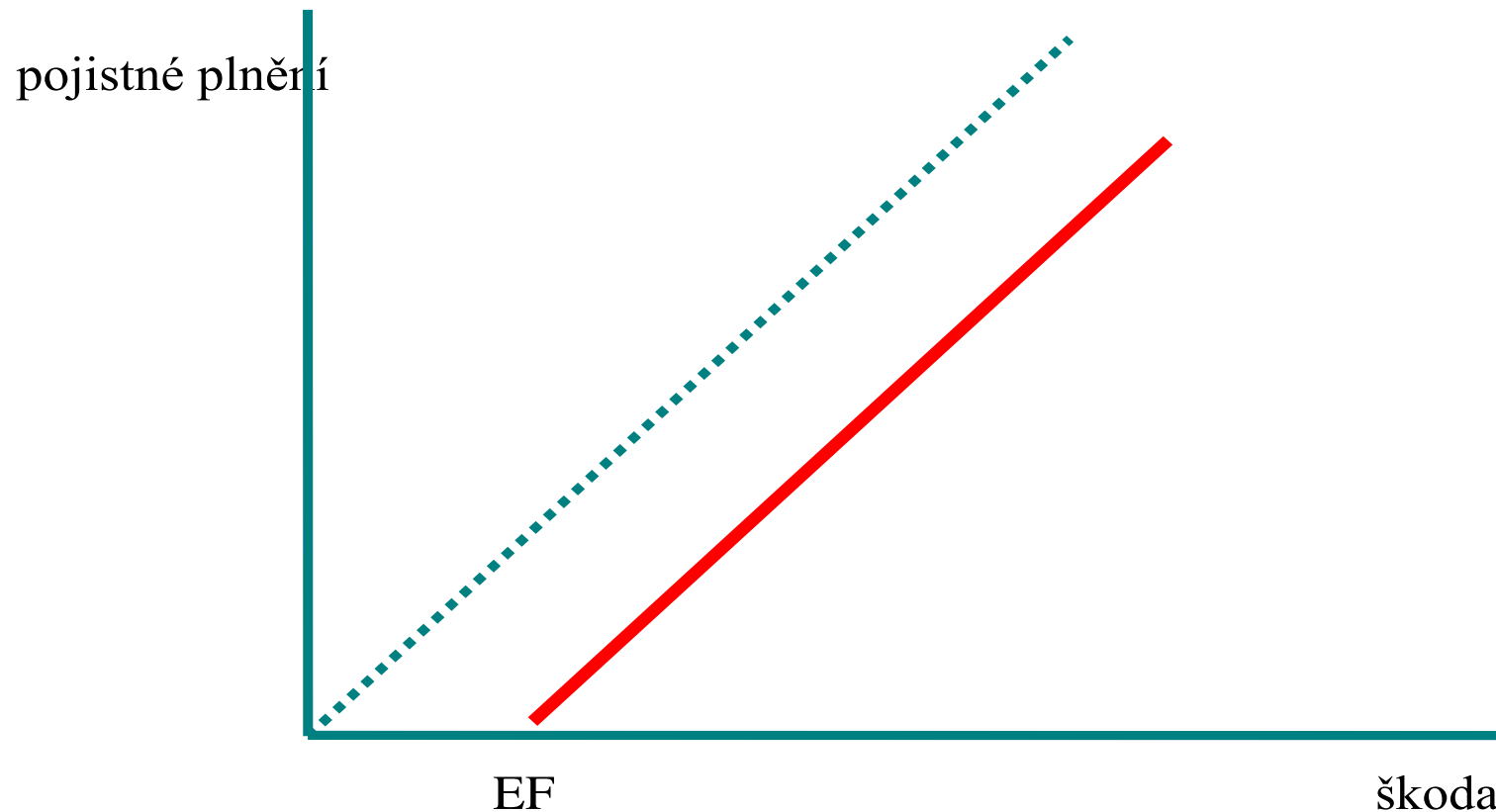
Doplňkové formy pojištění

Excedentní franšiza

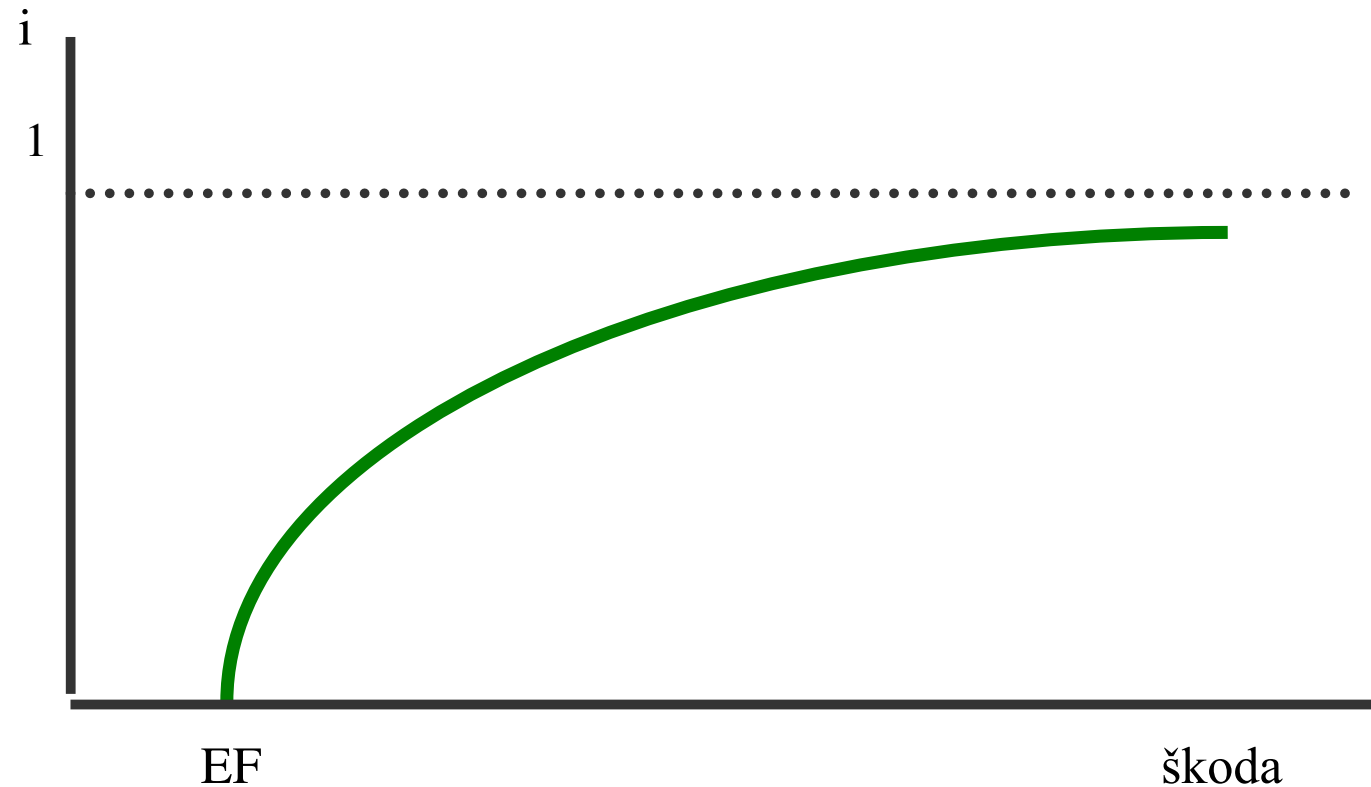
- částka, která se od pojistného plnění stanoveného na základě některé ze základních forem pojištění **odečítá**
- pojistné plnění = škoda - excedentní franšiza , pokud škoda > excedentní franšiza
- pojistné plnění = 0, pokud škoda $\leq$ excedentní franšiza

Průběh pojistného plnění – ryzí zájmové pojištění v kombinaci s excedentní franšízou

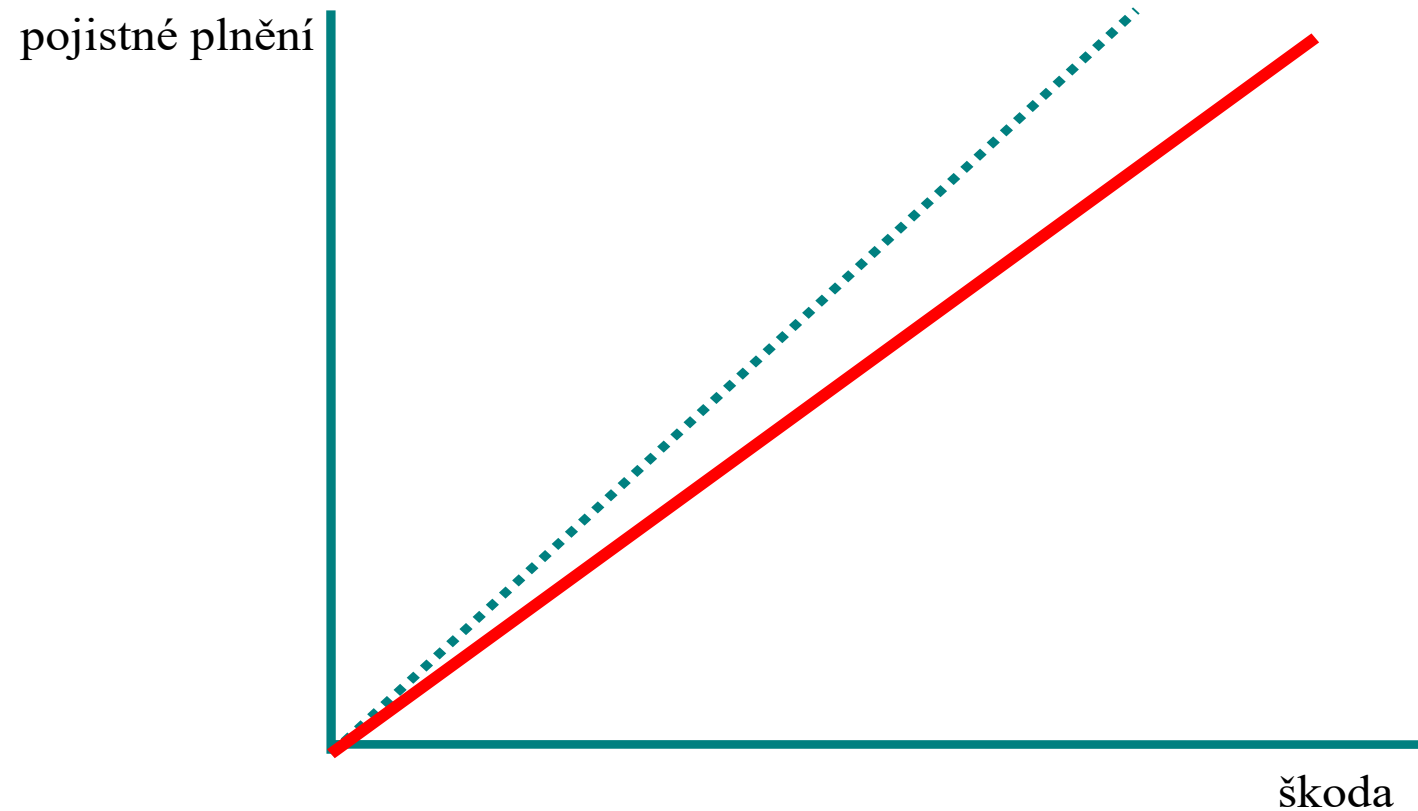
Intenzita pojistné ochrany – ryzí zájmové pojištění v kombinaci s excedentní franšízou

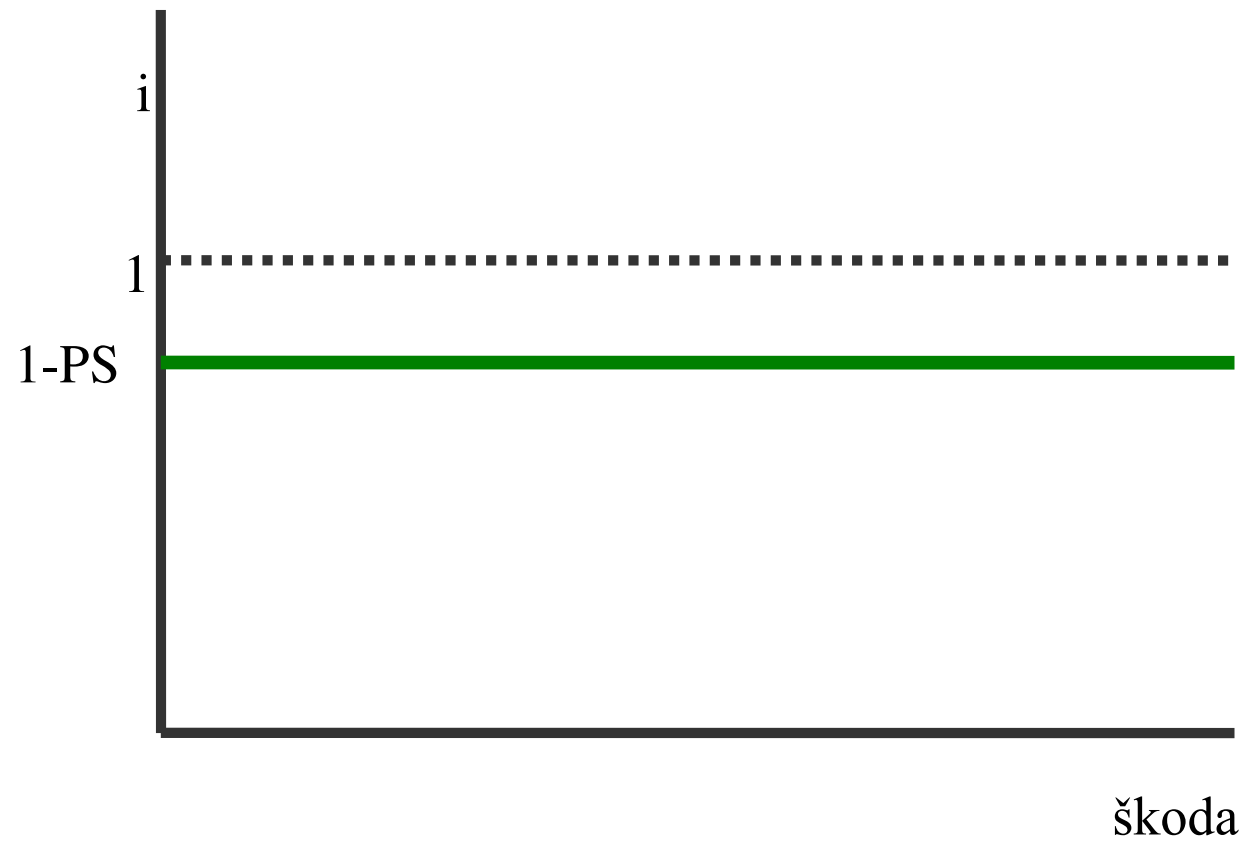
Procentní spoluúčast

- pojištěný se podílí určitým stanoveným procentem na úhradě škody
- ***pojistné plnění = škoda x (1 - procentní spoluúčast)***

Průběh pojistného plnění – ryzí zájmové pojištění v kombinaci s procentní spoluúčastí

Intenzita pojistné ochrany – ryzí zájmové pojištění v kombinaci s procentní spoluúčastí

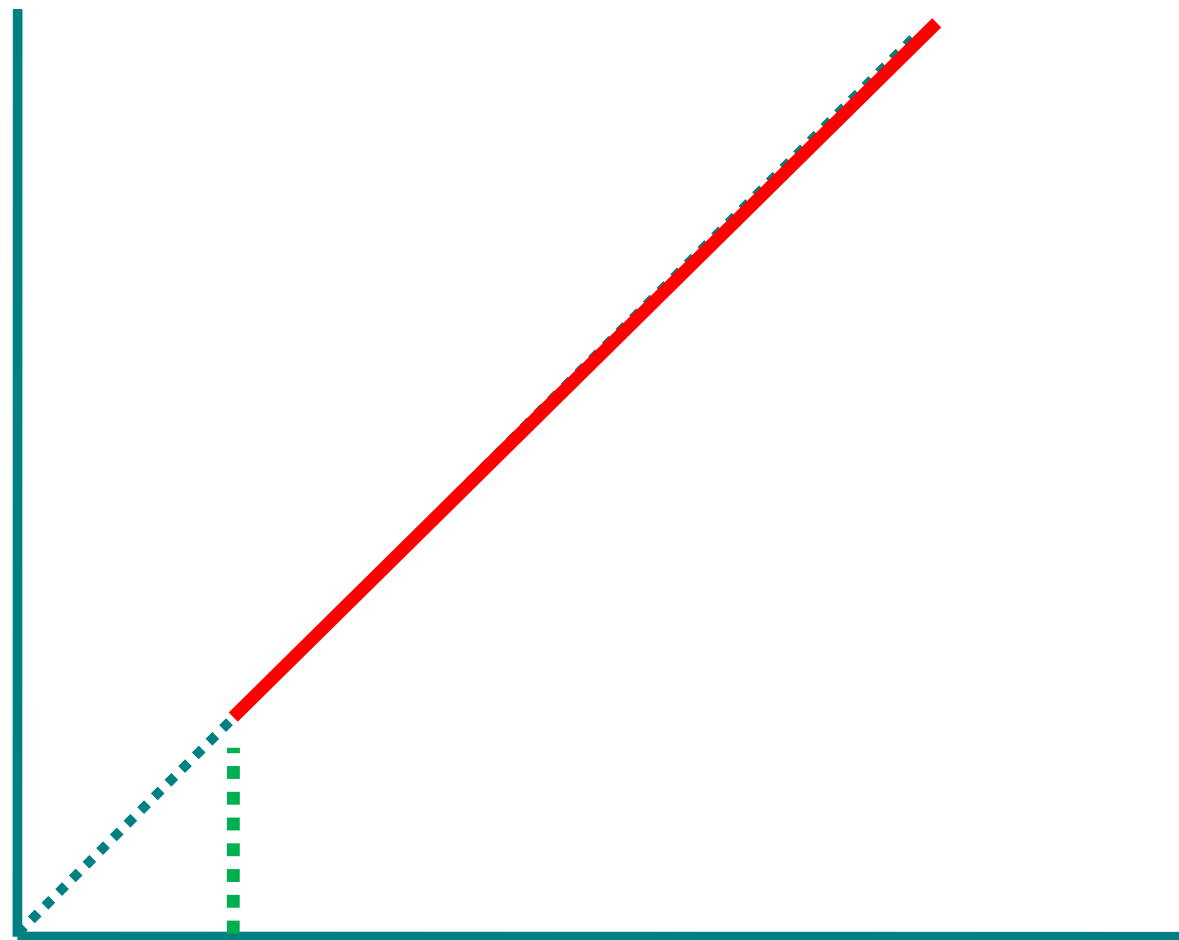

Integrální franšíza

- částka, do jejíž výše se pojistné plnění neposkytuje, nad tuto částku se pojistné plnění vyplácí ve výši stanovené na základě některé základní formy pojištění
- důvodem pro využívání je vyloučení drobných škod z pojistného plnění
- pojistné plnění = 0,
pokud škoda $\leq$ integrální franšíza,
- pojistné plnění = škoda,
pokud škoda $>$ integrální franšíza

Průběh pojistného plnění – ryzí zájmové pojištění v kombinaci s integrální franšízou

pojistné plnění

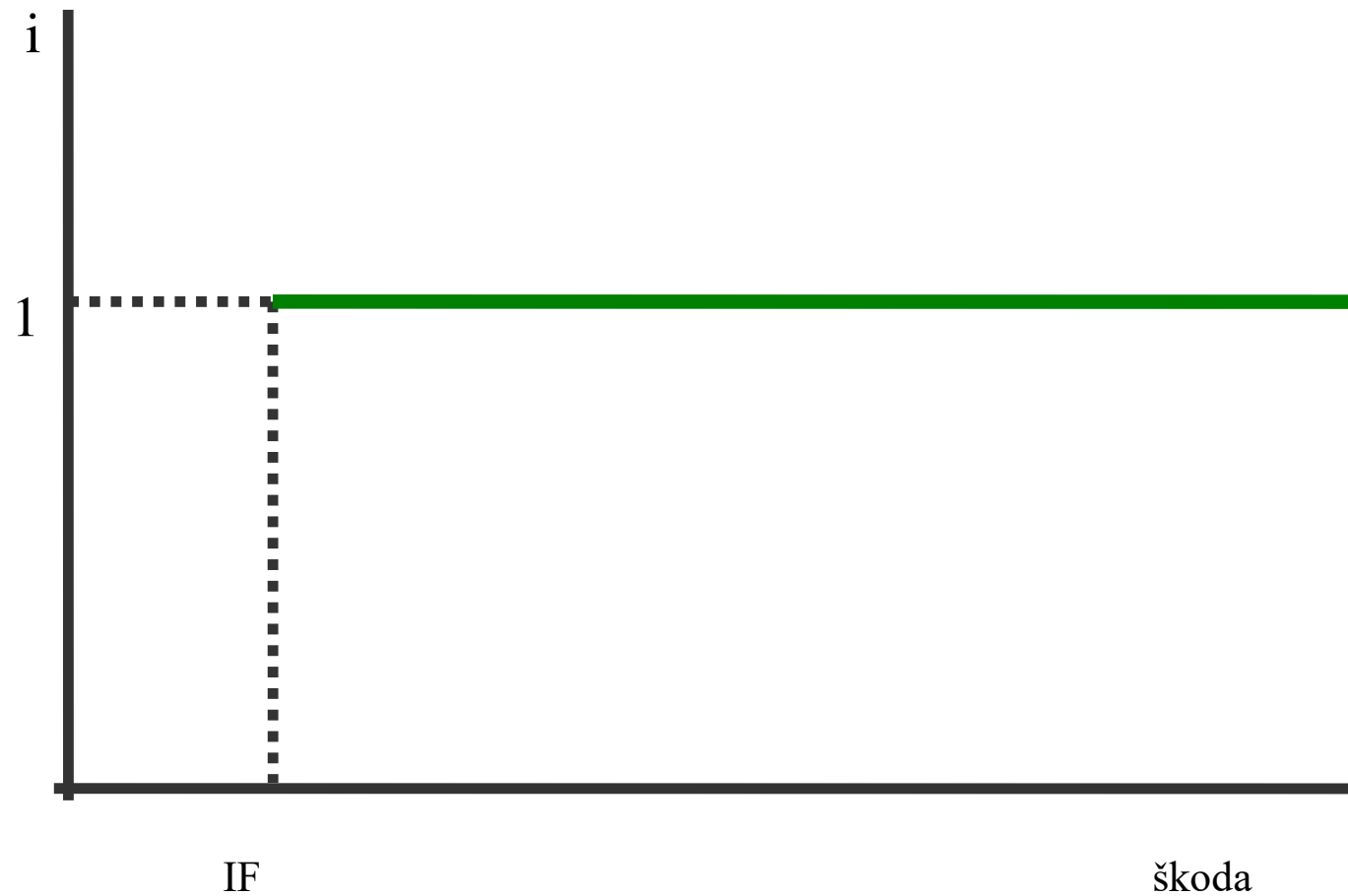

Zdroj: autor

IF

škoda

Intenzita pojistné ochrany – ryzí zájmové pojištění v kombinaci s integrální franšízou

Zdroj: autor

Uplatnění škodového a obnosového pojištění

- Životní pojištění → obnosové pojištění
- Majetkové pojištění → typické škodové pojištění (může být i obnosové – spíš výjimečně)
- Odpovědnostní pojištění → škodové pojištění
- Pojištění finančních ztrát → obnosové i škodové pojištění
- Pojištění právní ochrany → škodové pojištění
- Pojištění úrazu → škodové i obnosové pojištění
- Pojištění nemoci → škodové i obnosové pojištění

Časová franšíza

- může být kombinována se škodovými i s obnosovými základními formami pojištění
- při jejím uplatnění nedochází ke snížení přímo velikosti pojistného plnění, ale k omezení výplaty pojistného plnění z časového pohledu:
  - a) po určitou předem danou dobu od sjednání nebude vyplaceno pojistné plnění (vážná nemoc, invalidita,...)
  - b) u pojištění, kde se pojistné plnění vyplácí po dobu trvání potřeby, je ujednána doba, po kterou pojistné plnění nebude vypláceno (přerušování provozu, nemoc,...)

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Pojistné

Pojistné

- cena za pojistnou ochranu
- kvantifikace pojistného by měla vycházet z velikosti rizika a z nákladů pojistitele spojených s provozem pojištění

Požadavky na velikost pojistného

- pokrýt budoucí pojistná plnění v souvislosti s realizací příslušného rizika,
- umožnit vytvořit příslušné technické rezervy,
- pokrýt provozní a správní náklady,
- umožnit vytvořit přiměřenou velikost zisku pojišťovny,
- reagovat na obecné ekonomické podmínky, změny v legislativě
- reagovat na situaci na pojistném trhu (konkurenci).

Kalkulace pojistného

- stanovení ceny za jednotku výkonu pojišťovny, pro jednotlivý pojistný produkt (jednotka výkonu pojišťovny = pojistný produkt, druh pojištění)
- Při kalkulaci pojistného je třeba znát:
  - a) obsah příslušného druhu pojištění
  - b) konstrukci příslušného druhu pojištění
  - c) technické podklady pro výpočet pojistného

Struktura tarifu pojistného

1. netto pojistné
2. kalkulované správní náklady
3. kalkulovaný zisk

Netto pojistné

- nejvýznamnější část tarifu pojistného
- mělo by pokrýt náklady na pojistná plnění
- při jeho stanovení se vychází z ohodnocení rizika:
  - velikost dopadů (pojistných plnění)
  - pravděpodobnost nastání příslušné pojistné události

Netto pojistné v rámci rizikového pojištění

- Netto pojistné se stanovuje ne s ohledem na vyrovnání pojistného plnění pro jednotlivého pojištěného, ale celkově za celý pojistný kmen by se součet pojistného plnění a součet netto pojistného měl přibližně vyrovnat

Netto pojistné v rámci rizikového pojištění

$$\begin{array}{ccccccc} \text{počet} & & \text{prům.} & & \text{počet} & & \text{prům.} \\ \text{poj. smluv} & \times & \text{netto pojistné} & = & \text{poj. událostí} & \times & \text{poj. plnění} \end{array}$$

Zdroj: autor

Netto pojistné v rámci rezervotvorného pojištění

- vychází se ze skutečnosti, že pojistné plnění bude vždy vyplaceno
- netto pojistné je stanoveno s ohledem na tvorbu rezervy na budoucí pojistné plnění z pohledu jednotlivého klienta
- zohledňuje se délka trvání pojištění s ohledem na výnosy z investování prostředků rezervy

Netto pojistné v rámci obnosového pojištění

- velikost pojistného plnění je předem nastavena
- nutnost vyčíslení pravděpodobnosti nastání pojistné události

Netto pojistné v rámci škodových pojištění

- kvantifikace pravděpodobnosti nastání pojistné události
- odhad velikosti průměrné škody na základě zkušeností z minulosti (velikost škody se může měnit v závislosti na řadě faktorů – např. změny cen)

Přístupy ke stanovení netto pojistného

- jednotné netto pojistné,
- diferencované netto pojistné,
- individualizované netto pojistné (pojistné šité na míru).

Struktura netto pojistného

1. rizikové netto pojistné - odráží průměrnou velikost rizika, tedy vyplývající z průměrných pojistných plnění
2. bezpečnostní (výkyvová) přírážka - vyjadřuje potřebu krytí odchylek (výkyvů) od průměrných pojistných plnění

Bezpečnostní přírážka – přístupy k začlenění do netto pojistného

1. explicitní způsob - k rizikovému netto pojistnému je připočtena částka bezpečnostní přírážky, přičemž tato částka se vypočítá na základě pravděpodobnosti výskytu výkyvů oproti průměru v pojistných plněních a na základě předpokládané velikosti těchto výkyvů
2. implicitní způsob - při propočtu netto pojistného jsou upraveny výpočetní podklady právě s ohledem na potřebu zahrnutí bezpečnostní přírážky do netto pojistného

Správní náklady

- náklady spojené jednak se správou jednotlivých pojistných smluv a jednak náklady spojené s provozem pojišťovny, tzn. náklady mzdové (nejvýznamnější část těchto nákladů tvoří náklady spojené s provizemi za sjednání pojištění), materiálové, finanční apod.

Správní náklady - podoby

- závislé na výši pojistné částky nebo pojistného,
- nezávislé na výši pojistné částky nebo pojistného

Správní náklady - druhy

- pořizovací náklady,
- správní náklady spojené se správou pojistných smluv,
- správní režie,
- inkasní náklady,
- stornovací náklady,
- náklady likvidační,
- finanční náklady

Modelové vyjádření systému bonus-malus

tarifní stupeň	% základního pojistného	
0	50	stupně BONUSU
1	50	
2	60	
3	60	
4	70	
5	70	
6	80	
7	80	
8	100	
9	100	základní tarif
10	120	stupně MALUSU
11	120	
12	140	
13	140	
14	170	
15	170	
16	200	
17	200	

Bezeškodní rok → posun o 1 stupeň ve směru BONUS

Škoda → posun o 3 stupně ve směru MALUS

Zisková přírážka (kalkulovaný zisk)

- Rozdílné u jednotlivých pojistných produktů
- Vedle ziskové přírážky má pojišťovna tzv. technický zisk vyplývající ze škodního poměru:

pojistné plnění/netto pojistné

Vyjádření pojistného z pohledu pojišťovny

- **Předepsané pojistné** – pojistné vycházející z pojistných smluv
- **Přijaté pojistné** – pojistné skutečně vybrané pojišťovnou
- **Dlužné pojistné** – pojistné pojistníky nezaplacené
- **Produkční pojistné** – pojistné vztahující se k nové produkci
- **Kmenové pojistné** – pojistné vztahující se ke kmeni pojistných smluv

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Technické rezervy pojišťoven

Technické rezervy pojišťoven

Úkol: vyrovnání časového nesouladu mezi přijatým pojistným a výplatou pojistných plnění.

Pojištění

- dlouhodobý obchod,
- pojistné placeno předem,
- z vybraného pojistného pojišťovna následně vyplácí pojistná plnění

nezbytnou součástí hospodaření pojišťovny

Technické rezervy pojišťoven

- tvoří se v pojišťovnách z přijatého pojistného a užívají na výplaty pojistných plnění v budoucích obdobích
- jiný charakter mají pojistně technické rezervy u rizikových a rezervotvorných pojištění

Technické rezervy u rizikových a rezervotvorných pojištění

- U rizikových pojištění časové vyrovnání obecně a pokrytí výkyvů v pojistných plněních
- U rezervotvorných pojištění vyplývá tvorba technických rezerv z charakteristiky rezervotvorných pojištění – vytváří se rezervy na konkrétní budoucí závazky pojišťovny

Technické rezervy pojišťoven

- technické rezervy, jejichž existence navazuje na **existenci rezervotvorných pojištění**,
- tzv. **výkyvové rezervy**, tedy technické rezervy určené na pokrytí výkyvů ve velikosti pojistných plnění (výkyvů od dlouhodobého průměru),
- rezervy spojené s **časovým rozlišením**
  - pojistného
  - pojistných plnění

Technické rezervy

- nezbytností při provozování pojistných produktů, což vyplývá z charakteru těchto produktů - časové rozlišení
- předmětem právní úpravy – vymezení konkrétních druhů technických rezerv
- tvorba konkrétních technických rezerv má dopad na zisk pojišťovny a na zdanění

Technické rezervy

- Pojišťovna vytváří technické rezervy k vyrovnání závazků z veškeré provozované pojišťovací činnosti, které jsou pravděpodobné nebo jisté, ale nejistá je jejich výše nebo okamžik ke kterému vzniknou.
- Hodnota technických rezerv se rovná součtu hodnoty nejlepšího odhadu a rizikové přírážky, a odpovídá částce, kterou by pojišťovna musela zaplatit za okamžitý převod závazků z pojišťovací činnosti na jinou pojišťovnu.
- Při výpočtu velikosti TR pojišťovna vychází z charakteru upisovaných rizik a z informací o finančním trhu.
- Pojišťovna počítá TR obezřetným, spolehlivým a objektivním způsobem.

Hodnota nejlepšího odhadu

- Odpovídá pravděpodobnostmi váženému průměru budoucích peněžních toků při zohlednění časové hodnoty peněz.
- Výpočet hodnoty nejlepšího odhadu z aktuálních informací a reálných předpokladů při použití pojistně-matematických a statistických metod.

Hodnota rizikové přirážky

- Musí být taková, aby zajistila, že hodnota TR odpovídá částce, aby pojišťovna byla schopna dostát závazkům.

Při výpočtu velikosti TR se zohledňuje:

- Budoucí závazky vyplývající z pojistných smluv
- Náklady souvisící se správou závazků
- Růst cen, nákladů a pojistných plnění
- Veškeré předpokládané platby pojištěným budoucích nezaručených podílů na zisku
- Hodnota finančních garancí a smluvních opcí obsažených v pojistných smlouvách

Výše TR musí být v každém okamžiku dostatečná, aby pojišťovna byla schopna dostát svým závazkům vyplývajícím z pojistných smluv.

Druhy technických rezerv

- Rezerva na nezasloužené pojistné
- Rezerva na životní pojištění
- Rezerva na pojistná plnění nevyřízených pojistných událostí
- Rezerva na bonusy a slevy
- Ostatní technické rezervy
  - Rezerva na závazky Kanceláře
  - Rezerva na splnění závazků z použité technické úrokové míry
  - Rezervy na hrozící ztráty z pojištění
- Technické rezervy u životního pojištění, kde jsou nositelem investičního rizika pojistníci

Rezerva na nezasloužené pojistné

- Výše této rezervy odpovídá části pojistného, která se vztahuje k budoucím účetním obdobím a stanoví se jako souhrn těchto částí pojistného vypočítaný podle jednotlivých pojistných smluv.
- U dlouhodobých pojištění pojistná doba přechází do následujících účetních období. To znamená, že přijaté pojistné připadá částečně ke sledovanému období, ale částečně také k budoucím obdobím, kdy budou vyplácena pojistná plnění vztahující se k danému přijatému pojistnému
  - Proto je nutno přijaté pojistné rozdělit na pojistné odpovídající sledovanému období a na pojistné, které patří do následujícího (následujících) období.
- Je to tedy část přijatého pojistného (rezerva), která má být přenesena do následujících období

Rezerva na nezasloužené pojistné

Rozdělení přijatého pojistného z časového hlediska :

přijaté pojistné	
zasloužené pojistné	nezasloužené pojistné

Zdroj: autor

Rezerva na nezasloužené pojistné

- Jako jediná pojistně technická rezerva nezávislá na počtu pravděpodobnosti, tj. její výše je zcela jednoznačně dána výší předepsaného pojistného a obdobím, na které je toto pojistné určeno
- Výpočet této rezervy vychází z následujícího **vztahu**:

$$\text{Výše rezervy} = \frac{\text{délka období po 31.12.}}{\text{délka pojistného období}} \times \text{pojistné}$$

Příklad tvorby rezervy na nezasloužené pojistné

	začátek poj. období	roční pojistné	zasloužené pojistné	tvorba rezervy na nezasloužené pojistné
poj.smlouva 1.	1.1.	12 000 Kč	12 000 Kč	0 Kč
poj.smlouva 2.	1.2.	12 000 Kč	11 000 Kč	1 000 Kč
poj.smlouva 3.	1.3.	12 000 Kč	10 000 Kč	2 000 Kč
poj.smlouva 4.	1.4.	12 000 Kč	9 000 Kč	3 000 Kč
poj.smlouva 5.	1.5.	12 000 Kč	8 000 Kč	4 000 Kč
poj.smlouva 6.	1.6.	12 000 Kč	7 000 Kč	5 000 Kč
poj.smlouva 7.	1.7.	6 000 Kč	3 000 Kč	3 000 Kč
poj.smlouva 8.	1.8.	24 000 Kč	10 000 Kč	14 000 Kč
poj.smlouva 9.	1.9.	36 000 Kč	12 000 Kč	24 000 Kč
poj.smlouva 10.	1.10.	12 000 Kč	3 000 Kč	9 000 Kč
poj.smlouva 11.	1.11.	6 000 Kč	1 000 Kč	5 000 Kč
poj.smlouva 12.	1.12.	12 000 Kč	1 000 Kč	11 000 Kč
předepsané pojistné za rok		168 000 Kč		
zasloužené pojistné za účetní období			87 000 Kč	
stav rezervy na nezasloužené pojistné				81 000 Kč

Zdroj: autor

Rezerva na životní pojištění

- tvořena souhrnem rezerv k jednotlivým smlouvám pojištění a kryje závazky vůči těm, kdo mají právo na pojistné výplaty z pojištění,
- představuje hodnoty závazků pojišťovny vypočtené pojistně matematickými metodami včetně přiznaných podílů na zisku a rezerv na náklady spojené se správou pojištění

Rezerva pojistného životních pojištění - účel

- vyrovnávání přijatého pojistného v pojistných smlouvách zabezpečujících riziko smrti, které se zvyšuje s věkem pojištěného, na začátku pojistné doby je nižší pojistné plnění než pojistné a přenáší se rezerva do období, kdy je vyšší pojistné plnění,
- pokrytí pojistných částek osobám při dožití sjednané doby

Technické rezervy u životního pojištění, kde jsou nositelem investičního rizika pojistníci

- určeny na krytí závazků pojišťovny vůči pojištěným u těch odvětví životního pojištění, kdy na základě pojistné smlouvy nese investiční riziko pojistník

Rezerva na pojistná plnění nevyřízených pojistných událostí

- představuje část pojistného vztahujícího se k danému období (účetnímu roku).
- pojistná plnění, která se vztahují k tomuto pojistnému ovšem z různých technických důvodů nelze v daném období uskutečnit, proto pojistné vztahující se k těmto pojistným obdobím je potřebné soustředit v příslušné rezervě

Rezerva na pojistná plnění nevyřízených pojistných událostí - složky

rezerva na pojistná plnění z pojistných událostí:

1. v období před rozvahovým dnem nastalých a ohlášených, ale nezlikvidovaných
2. v období před rozvahovým dnem nastalých, ale pojišťovně nenahlášených

Rezerva na pojistná plnění z událostí nahlášených, ale v daném období nezlikvidovaných

- RBNS (Reported But Not Settled)
- rezerva pro výplatu pojistného plnění pro případy kdy nebylo ukončeno likvidační řízení a škoda nebyla vyřízena (objem závazků na konci účetního období, které pojišťovna zná ale nebyly ještě uhrazeny)
- je třeba odhadovat velikost pojistných plnění v souvislosti s pojistnými událostmi, které jsou předmětem likvidace

Rezerva na pojistná plnění z událostí vzniklých, ale v daném období nenahlášených

- IBNR (Incurred But Not Reported)
- větší míra odhadu počtu událostí a velikosti důsledků – využití matematicko statistických metod (tvorba rezervy pokrývající prodlevy mezi vznikem škody a jejím ohlášením pojišťovně)
- obsahuje hodnotu odhadnutých nákladů spojených s likvidací pojistných událostí a snižuje se odhad předpokládané výše vymahatelných částek, na něž má pojišťovna nárok v souvislosti s pojistnými plněními
- vychází se z údajů jako:
  - počet škod na jeden den
  - průměrný odstup mezi vznikem škody a nahlášením škody |
  - počet pozdních škod
  - průměrná výše škod

Příklad pro tvorbu rezervy na pojistná plnění

Vznik pojistné události: 1.6. s odhadovanou výší škody 50 000 Kč

- Do doby nahlášení je možné náklady na pojistné plnění zahrnout do tvorby rezervy IBNR

Nahlášení pojistné události: 1.8.

- Pojišťovna 1.8. vytvoří rezervu RBNS ve výši 50 000 Kč
- Pojišťovna vyplatí pojistné plnění 1.2. následujícího roku ve výši 45 000 Kč

	rok 1	rok 2
náklady na pojistné plnění	50 000 Kč	-5 000 Kč
tvorba rezervy	50 000 Kč	0 Kč
použití rezervy	0 Kč	50 000 Kč
vyplacení pojistného plnění	0 Kč	45 000 Kč
stav rezervy RBNS	50 000 Kč	0 Kč

Zdroj: autor

Rezerva na bonusy a slevy

- je určena ke krytí nákladů na prémie a slevy v souladu s pojistnými smlouvami
- při tvorbě se vychází z principu, že prémie a slevy představují určitý druh pojistného plnění. Uplatňují se jako stimulace pojištěného (ke snížení škodnosti)
- velikost této rezervy se stanovuje podle vývoje poskytovaných premií a slev (bonusů na pojistném)

Rezerva na závazky Kanceláře

- Vytváří pojišťovny provozující povinné pojištění odpovědnosti za škodu při provozu vozidel
- Vyplývá z konstrukce povinného pojištění odpovědnosti za škody při provozu vozidla, kdy pojistitelé přispívají na krytí pojistných plnění, která nesouvisí přímo se sjednanou smlouvou
- Vyplývá z povinnosti podílu pojišťovny na tvorbě tzv. garančního fondu
- Velikost se odvíjí od velikosti závazků pojišťovny vůči České kanceláři pojistitelů

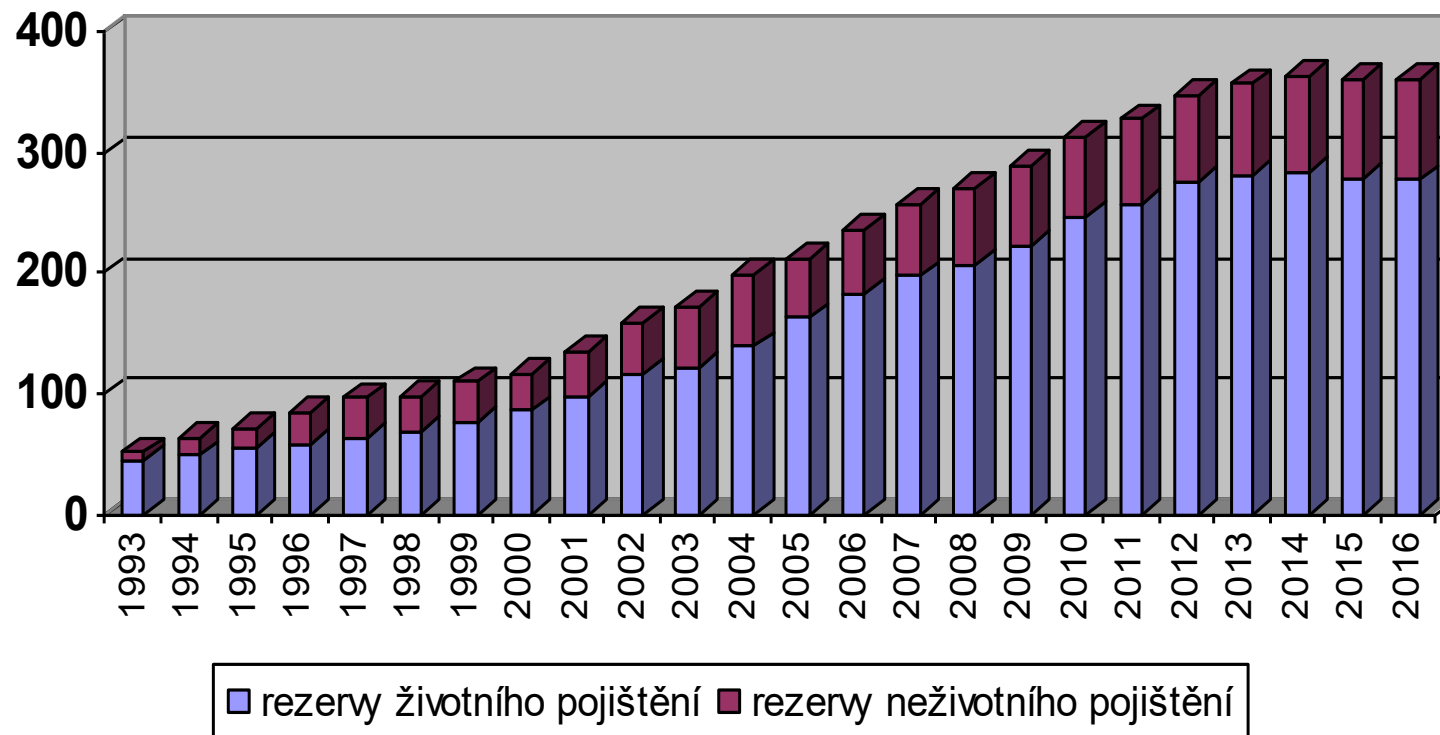
Rezerva na splnění závazků z použité technické úrokové míry

- Souvisí s použitím určité výše technické úrokové míry
- Jestliže současný nebo předpokládaný výnos aktiv pojišťovny nepostačuje k úhradě závazků pojišťovny vyplývajících z použité technické úrokové míry, pojišťovna povinna vytváří technickou rezervu, určenou ke splnění těchto závazků.

Rezervy na hrozící ztráty z pojištění

- Rezervy, které se tvoří v případě možnosti výkyvů v pojistných plnění u jednotlivých pojistných produktů

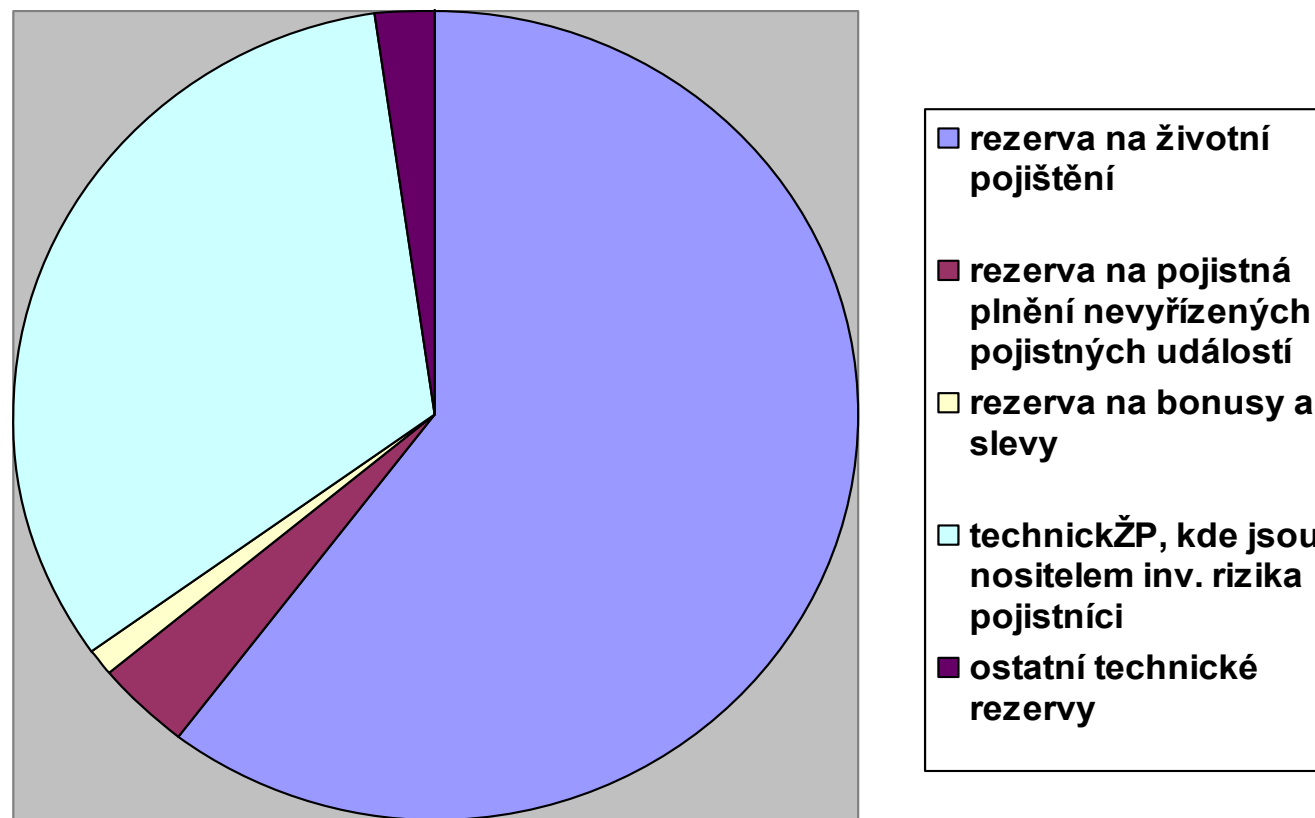
Velikost technických rezerv v ČR k 31. 12. (mld. Kč)

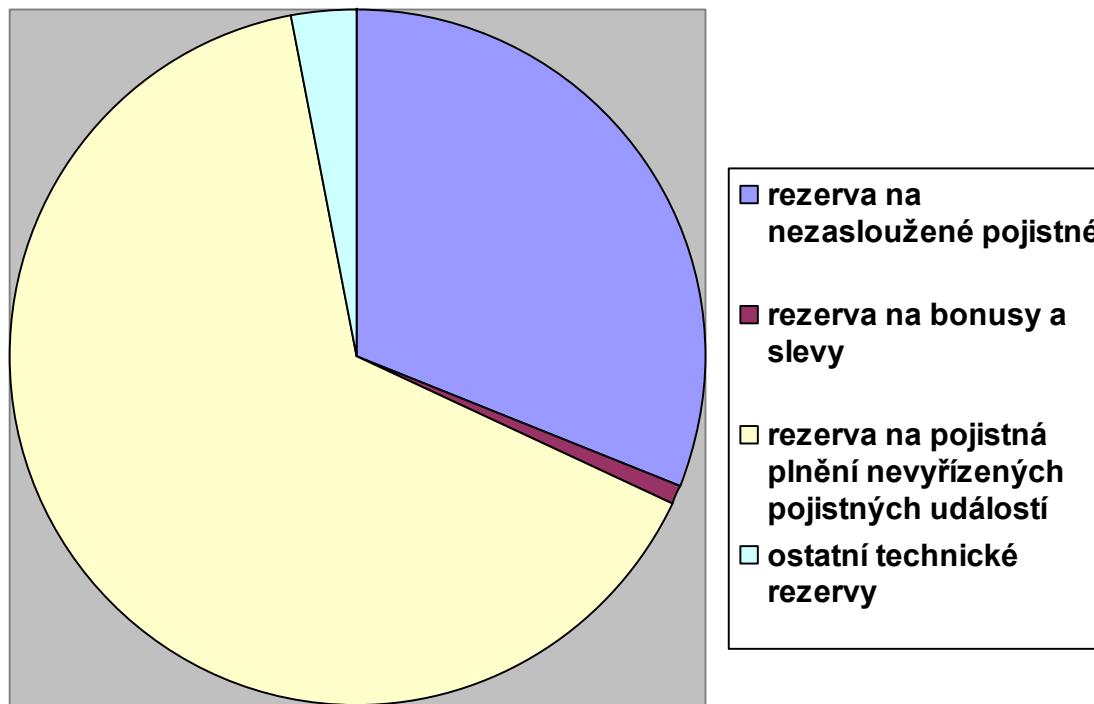
Zdroj: autor

Struktura technických rezerv ŽP – rok 2017

Struktura technických rezerv NŽP – rok 2017

Zdroj: autor

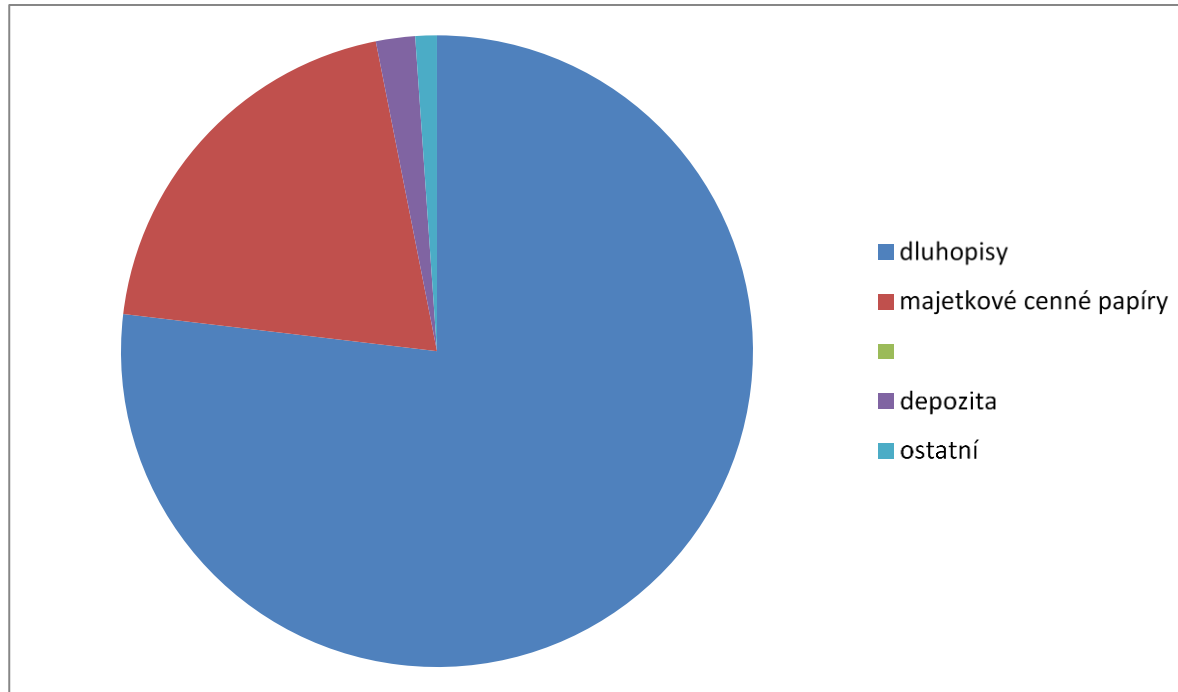
Regulace TR

- Druhy technických rezerv
- Pravidla pro tvorbu technických rezerv
- Investování:
  - Zásady investování

Zásady investování technických rezerv

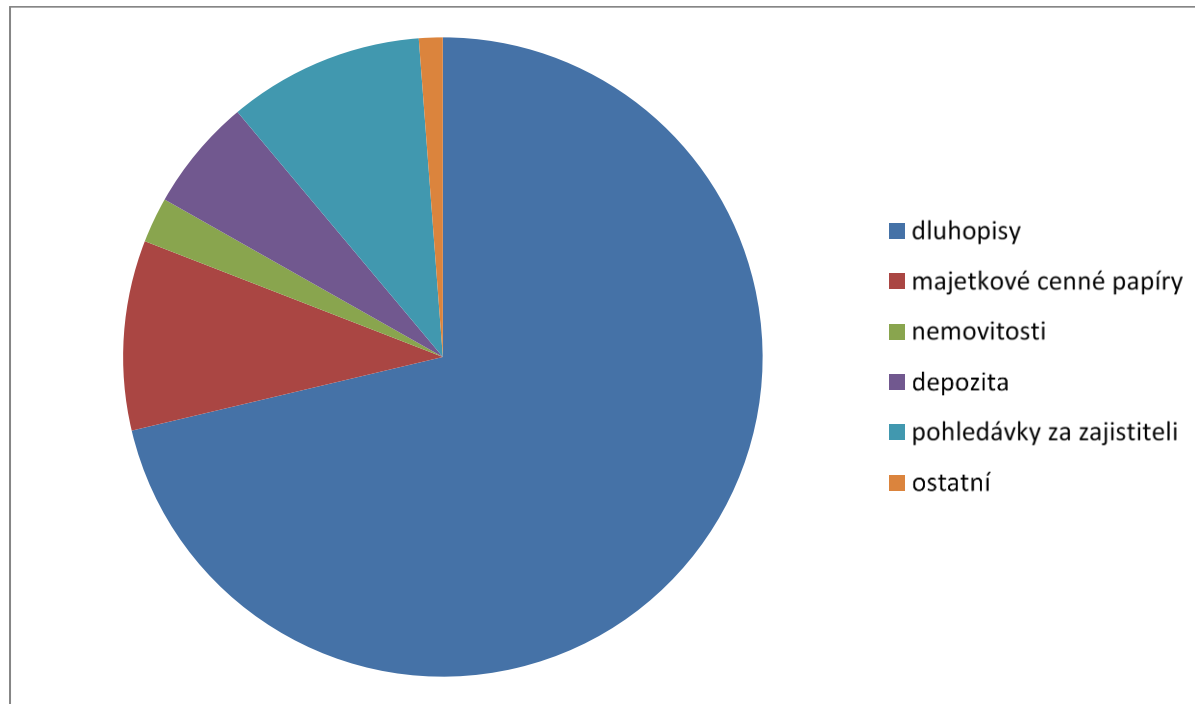
1. zásada bezpečnosti,
2. zásada rentability,
3. zásada likvidity,
4. zásada přiměřeného rozložení,
5. zásada diverzifikace

Investování TR životního pojištění v % (2016)

Zdroj: autor

Investování TR neživotního pojištění v % (2016)

Zdroj: autor

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Zajištění

Zajištění

1. **pojištění pojišťovny**
2. **vertikální dělení rizika**
3. **přerozdělování rizika převzatého pojistitelem - pojištění rizika přijatého pojistitelem**
4. **vztah mezi pojistitelem a zajistitelem**
5. **jeden z nástrojů dělení rizika**

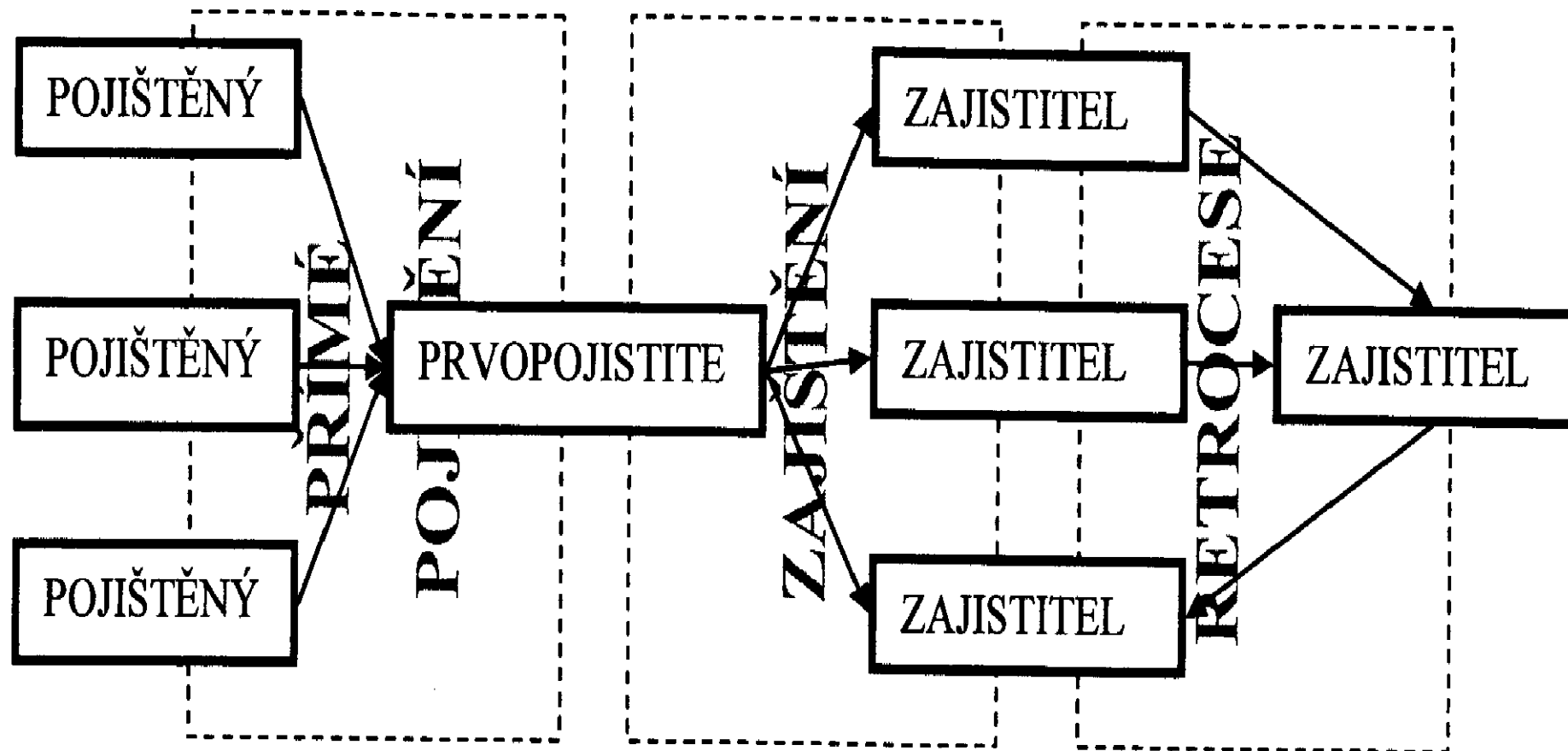

ZAJIŠTĚNÍ

Vnitřní stabilizátor odvětví pojišřovnictví:

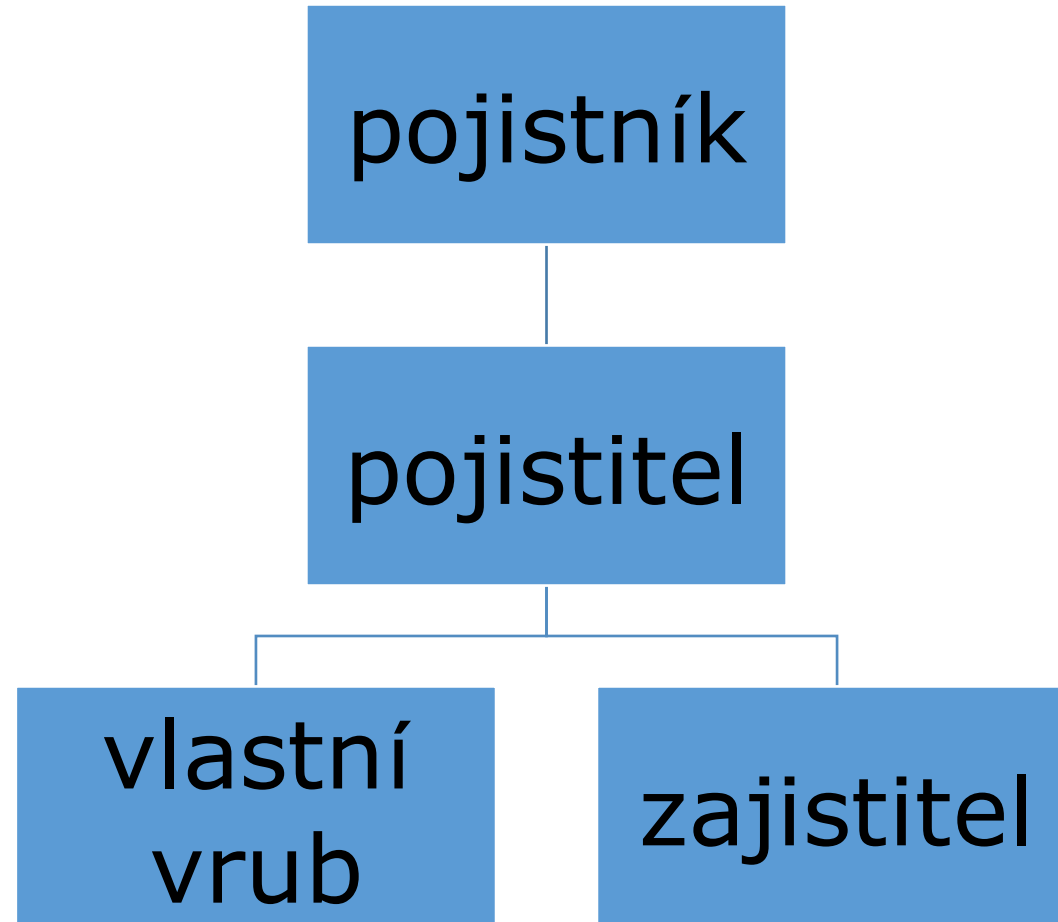
- pojišřovnictví z celé finanční sféry má největší sklon k výkyvovosti, protože jeho fungování a ekonomické výsledky jsou ovlivňovány obtížně předvídatelnými faktory
- zajišřění slouží ke stabilizaci díky tomu, že diverzifikuje výkyvy ve škodních průběžích
- z pohledu pojišřovnictví je mluví o 20. století jako o století zajišřění
- díky tomu je zajišřění nedílnou součástí provozování pojistných produktů

Zajištění

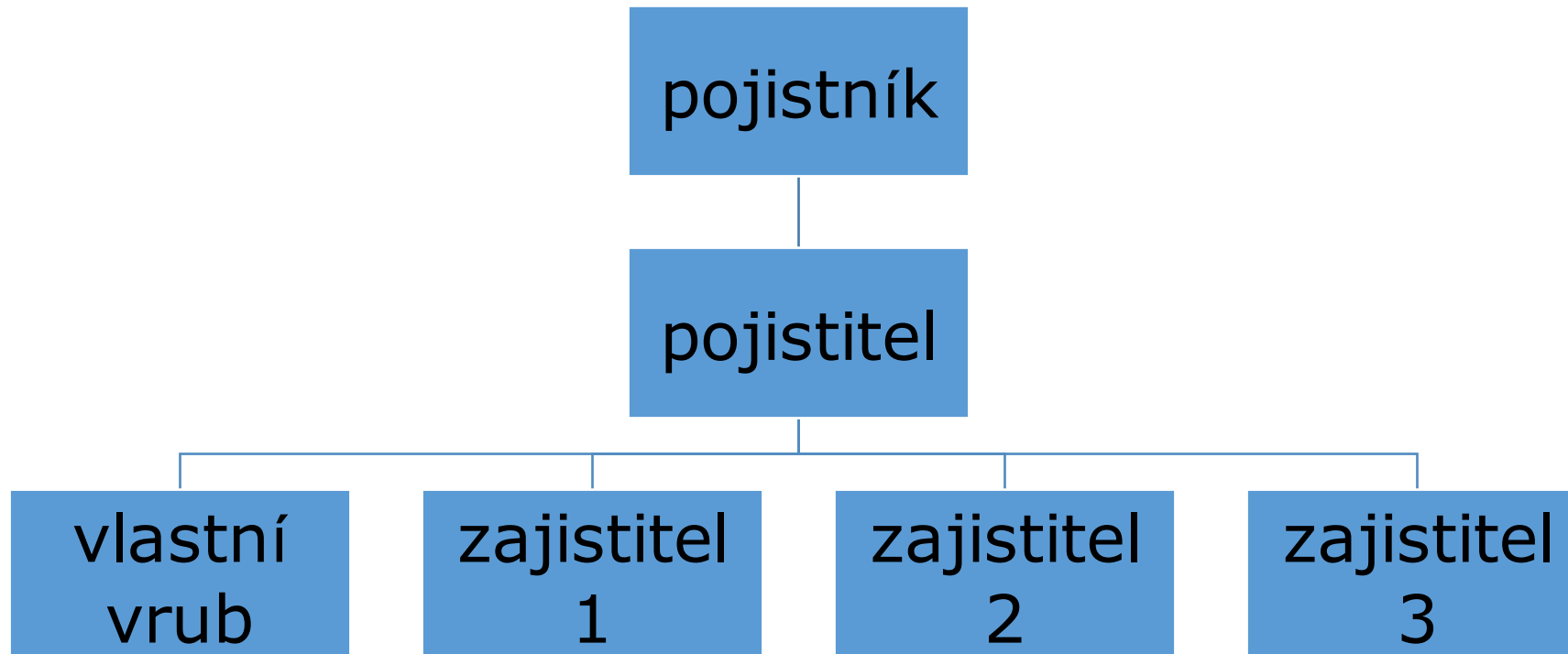

Zdroj: autor

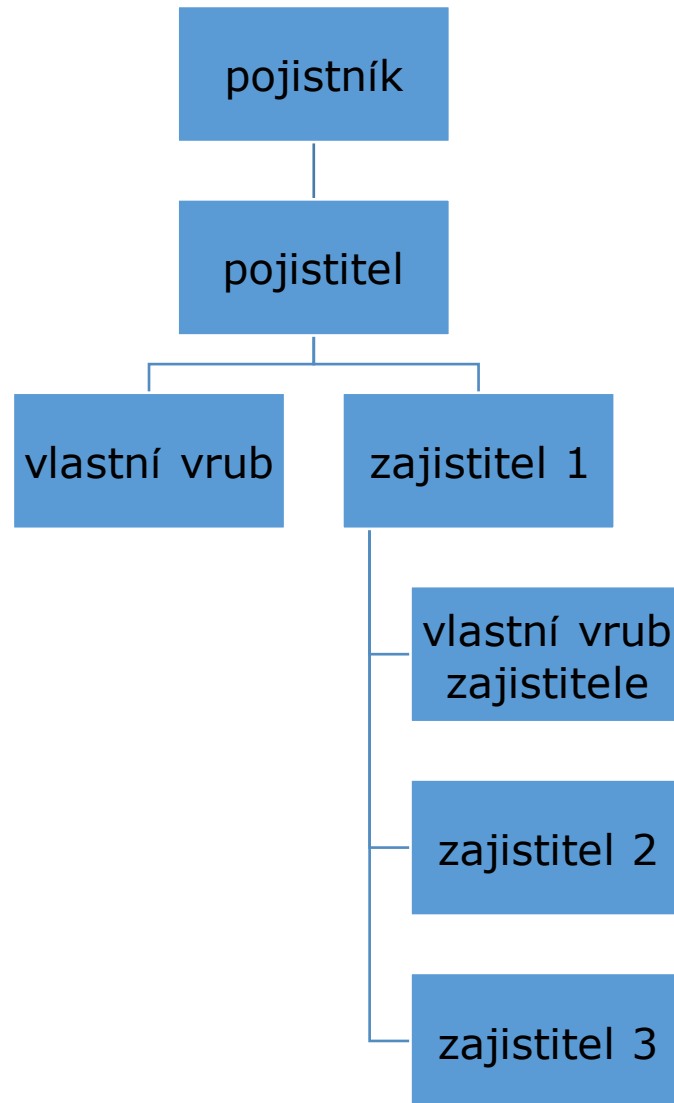
Schéma zajistných vztahů – modelový příklad 1

Schéma zajistných vztahů – modelový příklad 2

Schéma zajistných vztahů – modelový příklad 3

Význam zajištění

1. Homogenizace pojistného kmene
2. Stabilizace výsledků pojistitele
3. Zvýšení kapacity pojistitele
4. Zlepšení solventnosti pojistitele
5. Snadnější zavádění nových pojistných produktů, krytí nových rizik
6. Získání profesionálních služeb zajišťovatele

1. Homogenizace pojistného kmene

Snaha pojistitele:

- velký pojistný kmen s homogenními riziky

Využití zajištění pro:

- pojistné smlouvy na vyšší pojistné částky
  - např. pojištění podniku s vysokou pojistnou částkou mezi jinými podniky s běžnou pojistnou částkou
  - např. životní pojištění na pojistnou částku 10 mil Kč

2. Stabilizace výsledků pojistitele

= řešení pojistně technického rizika

Možnost vzniku odchylky mezi předpokládanými a skutečnými výdaji na pojistná plnění.

Zajištění

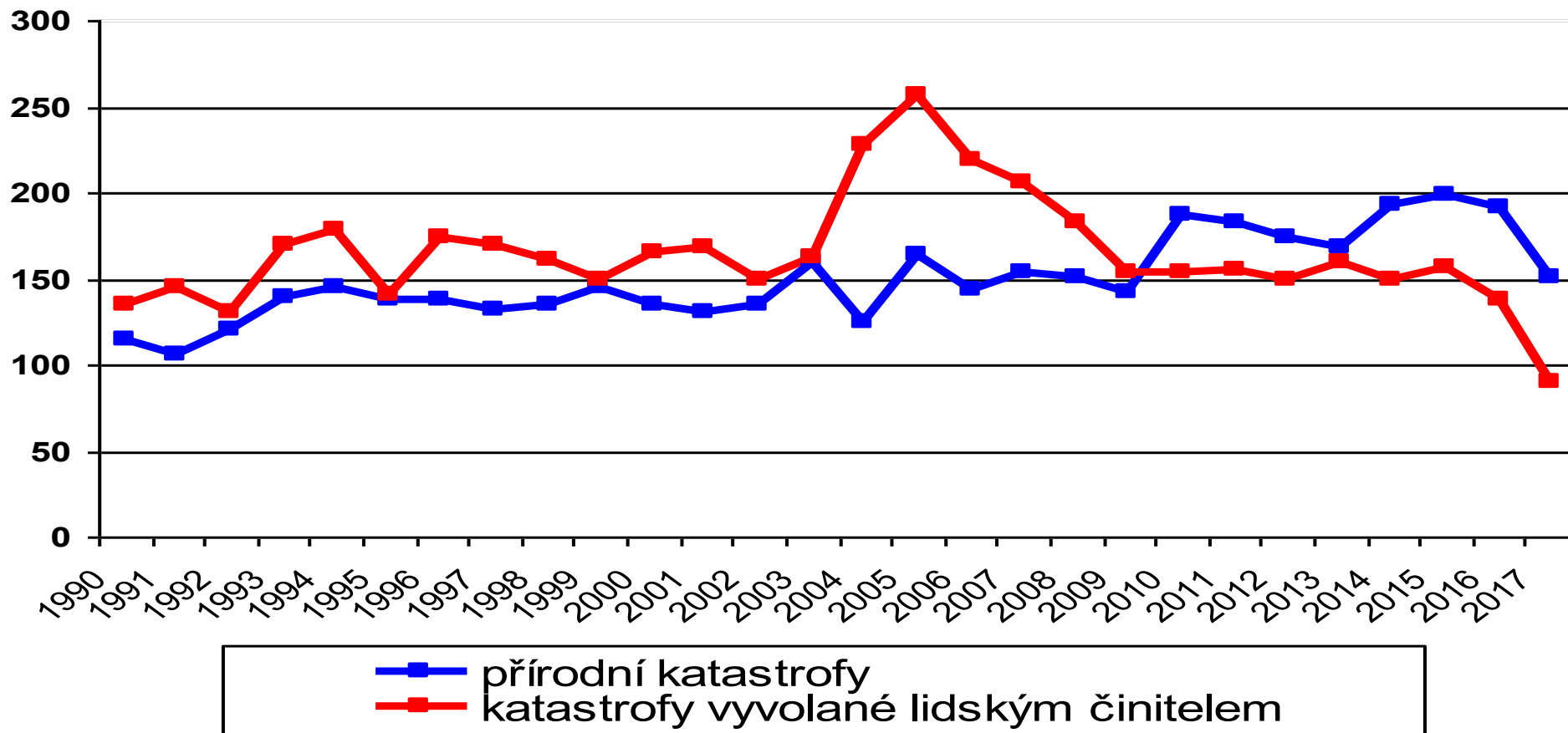
- Význam z pohledu krytí velkých škod
  - výskyt událostí s velkými škodami
  - nahromadění velkého počtu škod v souvislosti s jednou událostí – tzv. katastrofy
- Pojistné smlouvy na vysoké pojistné částky

Vymezení pojmu katastrofa 2017 (Swiss Re)

Událost znamenající:

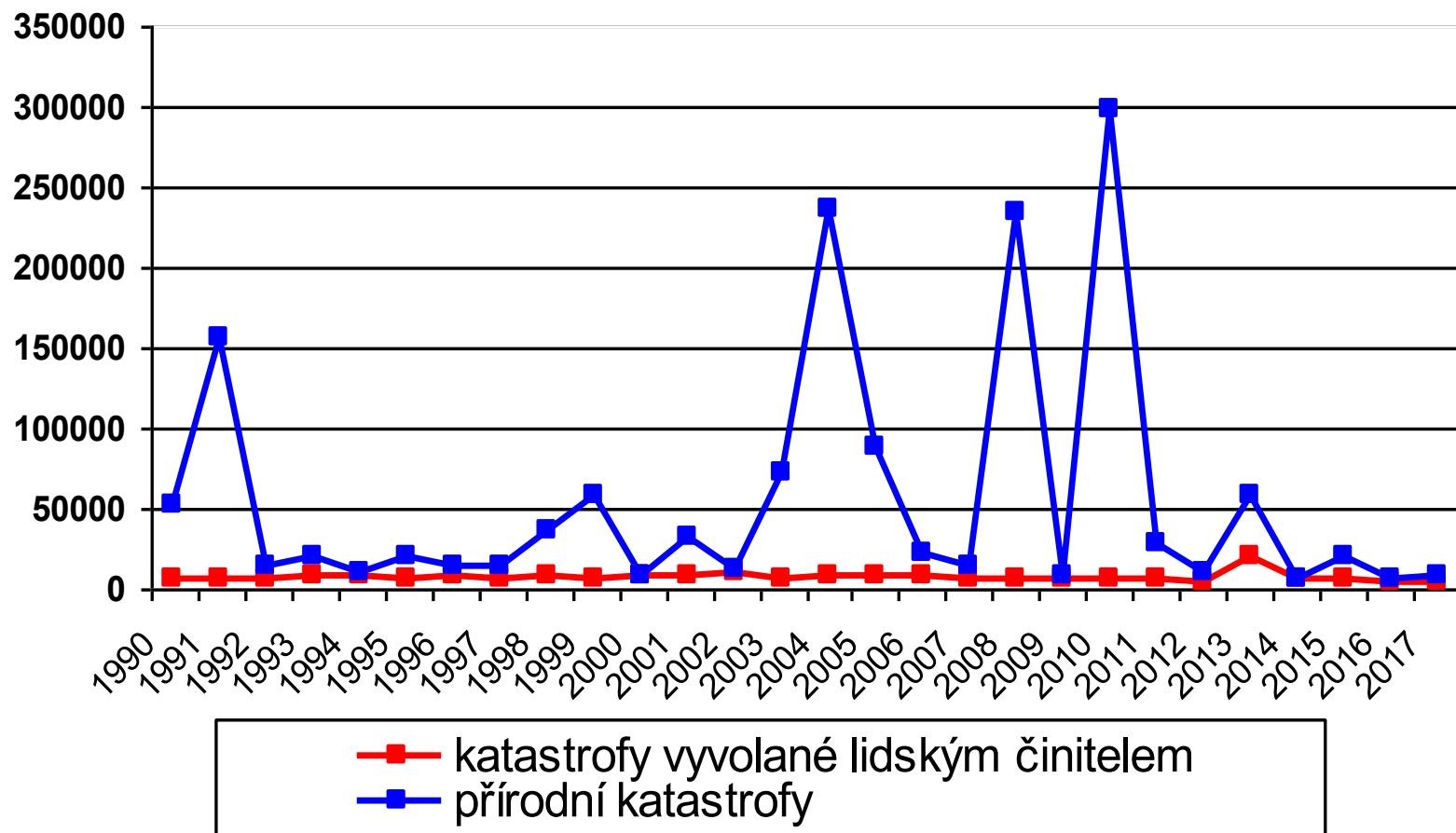
- celkové škody minimálně 99 mil USD
- pojištěné škody minimálně 49,5 mil. USD
- počet zemřelých či ztracených minimálně 20
- počet zraněných minimálně 50
- lidí bez domova více než 2 000

Vývoj počtu katastrof

Zdroj: autor

Počet obětí katastrof

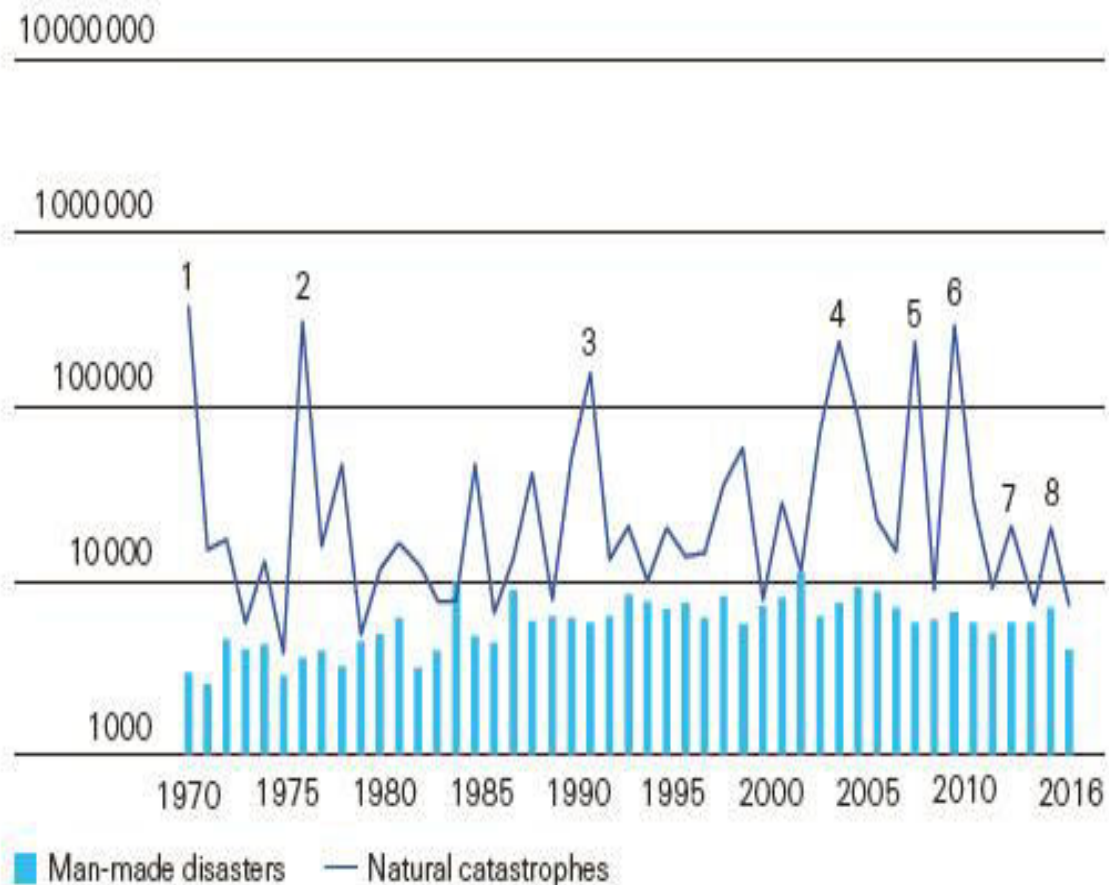
Zdroj: autor

Počet obětí katastrof

Figure 2

Number of victims, 1970–2016

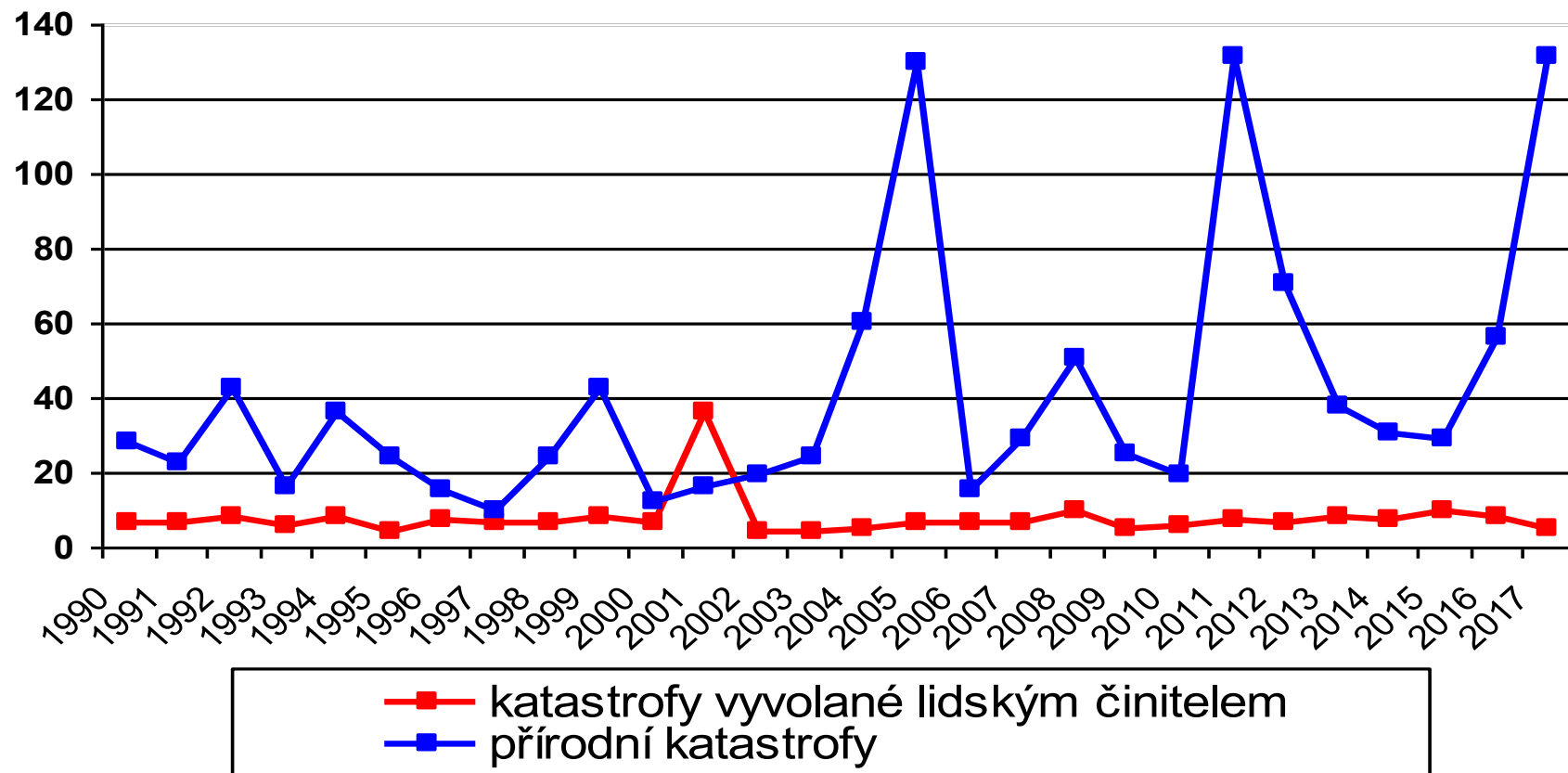
- 1 1970: Bangladesh storm
- 2 1976: Tangshan earthquake, China
- 3 1991: Cyclone Gorky, Bangladesh
- 4 2004: Indian Ocean earthquake and tsunami
- 5 2008: Cyclone Nargis, Myanmar
- 6 2010: Haiti earthquake
- 7 2013: Typhoon Haiyan, Philippines
- 8 2015: Earthquake in Nepal

Note: Scale is logarithmic: the number of victims increases tenfold per band.

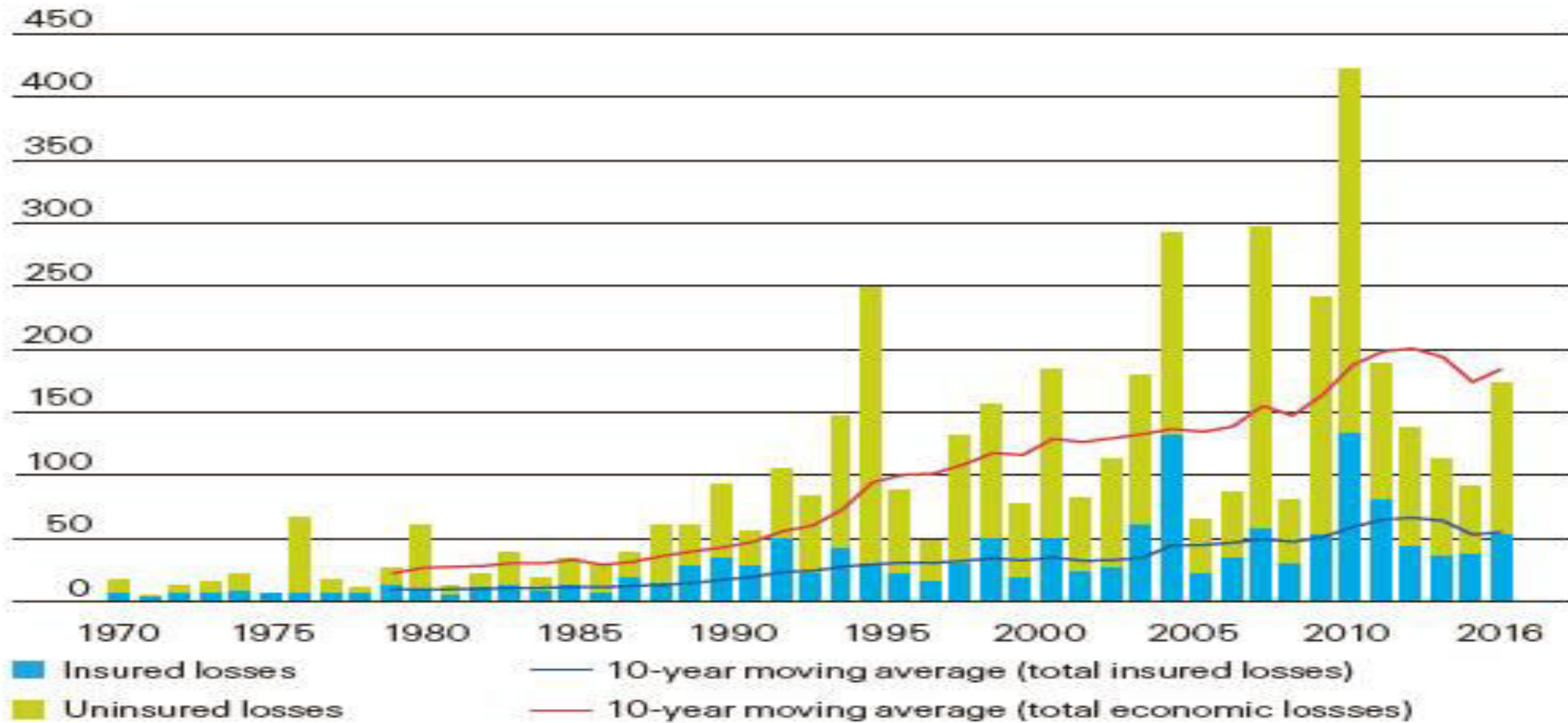
Source: Cat Perils and Swiss Re Institute.

Pojištěné škody z katastrof v mld. USD

Zdroj: autor

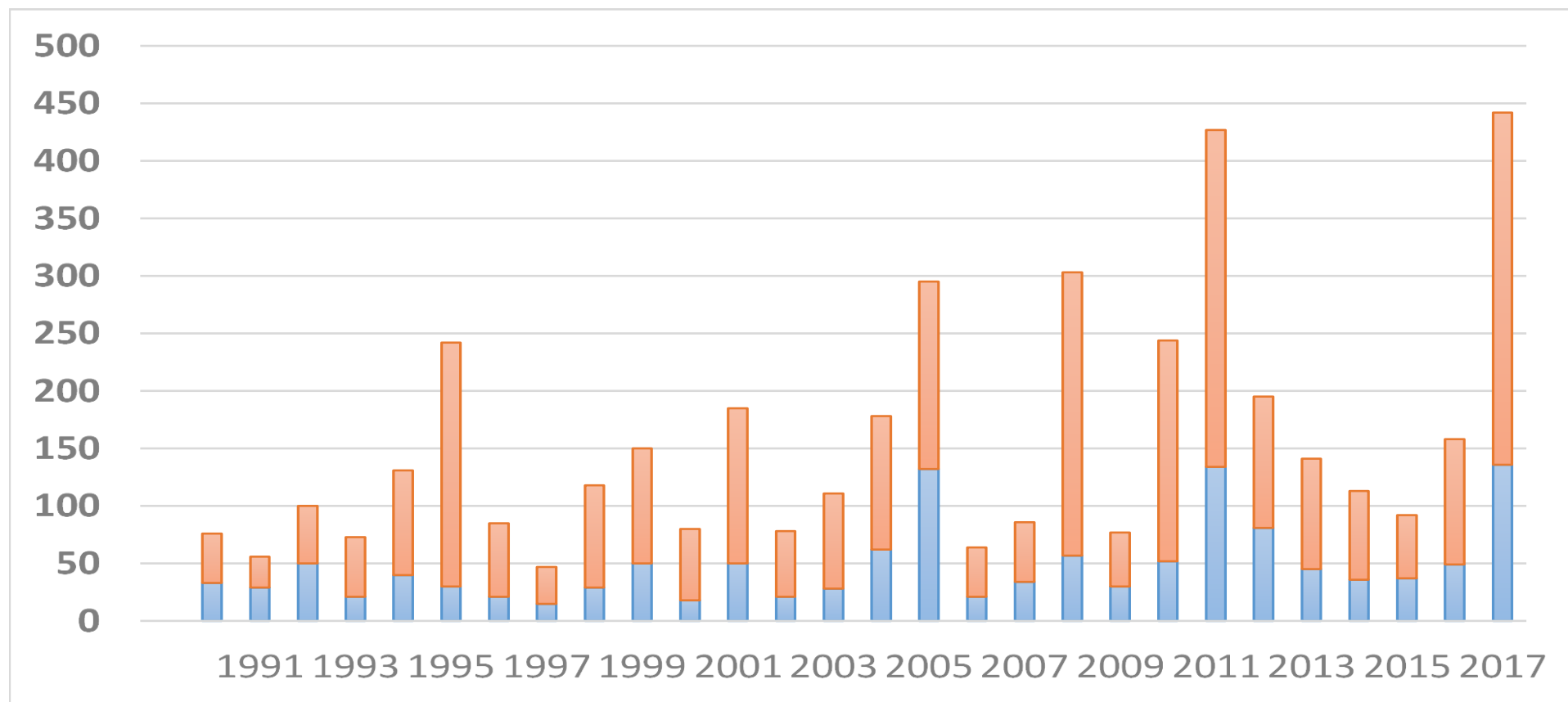
Pojištěné a nepojištěné škody z katastrof

Economic losses = Insured + uninsured losses

Source: Cat Perils and Swiss Re Institute.

Pojištěné a nepojištěné škody

■ pojištěné škody ■ nepojištěné škody

Zdroj: autor

Katastrofy 2017

- Hurikán Harvey
- Hurikán Irma
- Hurikán Maria
- Zemětřesení Mexiko

Živelní události v České republice

období		živelní událost	počet pojistných událostí	výše pojistných škod (nahlášených) v tis. Kč
1997	červenec	povodně na Moravě	115 763	9 740 321
2000	březen	povodně v Čechách	7 846	2 106 416
2002	srpen	povodně v Čechách	81 618	34 885 859
2006	březen	povodně v Čechách	14 216	779 629
2007	leden	orkán Kyrill	78 062	2 098 838
2008	březen	vichřice Emma	36 682	1 278 897
2009	červen	povodně na Moravě	17 017	1 989 104
2010	květen	povodně na Moravě	13 089	1 372 265
2010	srpen	povodně v Čechách	11 608	1 550 982
2010	srpen	krupobití Praha	32 914	1 846 168
2013	červen	povodně v Čechách	45 113	7 537 886
2017	červen	bouře Herwart	47 000	1 450 000

Zdroj: autor

Klimatické změny

- zvyšující se hustota osídlení,
- snižující se stáří ledu,
- vrstva ledovců v roce 2011 je nejnižší po roce 2006 za celou dobu měření,
- výskyt vulkanických erupcí (např. sopka Eyjafjallajokull na Islandu),
- netradiční rozložení vulkanických erupcí po světě (např. v roce 2010 zemětřesení Haiti, Chile, New Zéland, China),
- výskyt požárů (např. největší požáry v historii Ruska v roce 2010),
- změny v rozložení srážek: na světě se v některých oblastech zintenzivňuje sucho a v jiných oblastech nadměrné srážky, což souvisí s výskytem rozsáhlých povodní

3. Zvýšení kapacity pojistitele

Pojistitel musí respektovat při upisování maximální objem rizika, který může pojistit (souvisí to i s regulací kapitálové přiměřenosti)

Prostřednictvím zajištění dochází ke zvýšení kapacity pojistitele:

- Nemusí hledat jiné řešení, zejména formou navýšení kapitálu, což je často nedostupné
- Může rozšířit pojistný kmen, zvýšit podíl na pojistném trhu
- Nemusí odmítat pojistné obchody

3. Vliv na solventnost pojistitele

- Zajištění je jeden z faktorů ovlivňujících schopnosti pojišťovny dostát závazkům vyplývajícím z pojistných smluv.
- Zajištění se odráží i v hodnotách ukazatele solventnosti při propočtu solventnosti sledované ze straně ČNB
- Zajištění snižuje pojistně technické riziko, na druhé straně je zdrojem kreditního rizika pojišťovny

Vliv zajištění na solventnost

- Míra zajištění
- Forma a podoba zajištění
- Podmínky zajištění
- Výběr zajišťovatele

5. Nové pojistné produkty

- Problémy s oceněním nových pojistných produktů
- Zajištění jako nástroj sloužící k ověření škodního průběhu u nově zaváděných produktů či nově krytých rizik v rámci produktů

6. Získání profesionálních služeb od zajistitele

Velké zajišťovny nabízí vedle zajištění souvisící služby (zajistný servis):

- Podpora při tvorbě produktů
- Informace o rizicích a pojistných trzích
- Ocenění zvláštních rizik
- Aktuárské výpočty u složitějších pojistných produktů
- Nadnárodní statistické informace
- Pomoc při fúzích, soupojištění apod.

Členění zajištění – podle postavení pojistitele a zajištětele

- a) **Aktivní (inward reinsurance)**
- b) **Pasivní (outward reinsurance)**

Členění zajištění – podle cedenta

- **Přímé zajištění**
- **Retrocese**

Subjekty zabývající se zajištěním

1. Profesionální zajišťovny
2. Pojišťovny provozující současně zajištění
3. Zajistní makléři (brokeři)

1. Profesionální zajišťovny

- jejich význam se zvýšil zejména v poslední čtvrtině 20. století,
- zvýšil se i podíl na zajišťovacím trhu
- souvisí to se změnami na pojistných trzích, které probíhají – změny na finančních trzích, katastrofy

Profesionální zajišťovny

- a) **Nadnárodní zajišťovny** – velká zajistná kapacita, velké společnosti, vedle zajištění poskytují servis, informace
- b) **Regionální a specializované zajišťovny**- menší zajistná kapacita, zaměřují se na urč. pojistné odvětví nebo lokalitu, často využívají retrocese
- c) **Dceřinné zajišťovny velkých pojišťoven** – fungují jako profesionální zajišťovny, většinou mají úzký vztah k mateřské pojišťovně, využívají často retrocese
- d) **Státní zajišťovny** – v některých zemích, pro určité účely, využívají často retrocesi
- e) **Lloyd's** – společenství (trh) profesionálních pojistitelů a zajistitelů se sídlem v Londýně (funguje od roku 1769), upisování prostřednictvím brokerů (což je charakteristické pro společenství Lloyd's), zaměření na námořní pojištění a pojištění méně obvyklých rizik

Největší světové zajišťovny (2016)

	zajistitel	země	zajistné v mld. USD
1.	Swiss Re Comp.	Švýcarsko	35,6
2.	Munich Re Comp.	Německo	33,2
3.	Hannover Rueck AG	Nemecko	17,2
4.	SCOR SE	Francie	14,6
5.	Berkshire Hathaway Re	USA	12,7
6.	Lloyd's of London	UK	11,6
7.	Reinsurance Group of Amerika	USA	10,1
8.	China Reinsurance Company	China	7,9
9.	Great West Life Co	Kanada	6,2
10.	Koeran REinsurance Company	South Korea	5,6
11.	Partner Re Ltd.	Japonsko	5,4
12.	General Ins. Corporation of India	India	5,2
13.	Transatlantic Holdings	USA	4,3
14.	Everest Reinsurance Co	Bermudy	4,2
15.	XL Group	Hon Kong	4,2

Zdroj: autor

2. Pojišťovny provozující současně zajištění

uskutečňování tzv. aktivního zajištění

- a) Pojišťovny, které provozují zajištění příležitostně a jen ve vybraných odvětvích,
- b) Velké pojišťovny, které se věnují zajištění systematicky, zejména v podobě dceřinných společností, které potom vystupují jako profesionální zajišťovny

3. Zajistní makléři (brokeři)

Důvody pro využití brokerů:

- chybějící obchodní síť zajistitele v dané oblasti
- chybějící zkušenosti o situaci na zajistném trhu
- potřeba zajistit určitá speciální rizika
- potřeba využít pro určitá rizika specializovaných zajistný trh (např. úvěrová rizika)
- návrh makléře na optimálnější přístup k zajištění
- přesunutí části administrativy na makléře

Členění klasického zajištění – typ zajištění

- 1. Fakultativní (individuální podmínky)**
- 2. Obligatorní (smluvní)**
- 3. Fakultativně-obligatorní**
- 4. Obligatorně-fakultativní**

Zajištění:

- **Fakultativní:** sjednává se individuálně pro jednotlivé pojistné smlouvy, tj. prvopojistitel a zajistitel zvažují situaci případ od případu
- **Obligatoční:** sjednává se pro celé portfolio pojistných smluv, tj. při splnění podmínek z rámcové zajistné smlouvy má zajistitel právo a zároveň povinnost převzít příslušné části rizika z jednotlivých pojistných smluv, současně má prvopojistitel právo a povinnost předat příslušné části z jednotlivých pojistných smluv do zajištění

Rámcová zajištná smlouva - ujednání

1. Rozsah zajištného krytí z pohledu časového
2. Rozsah zajištného krytí z pohledu věcného
3. Rozsah krytí z územního pohledu
4. Rozsah zajištného krytí z pohledu hodnotového

Členění klasického zajištění – podle forem zajištění

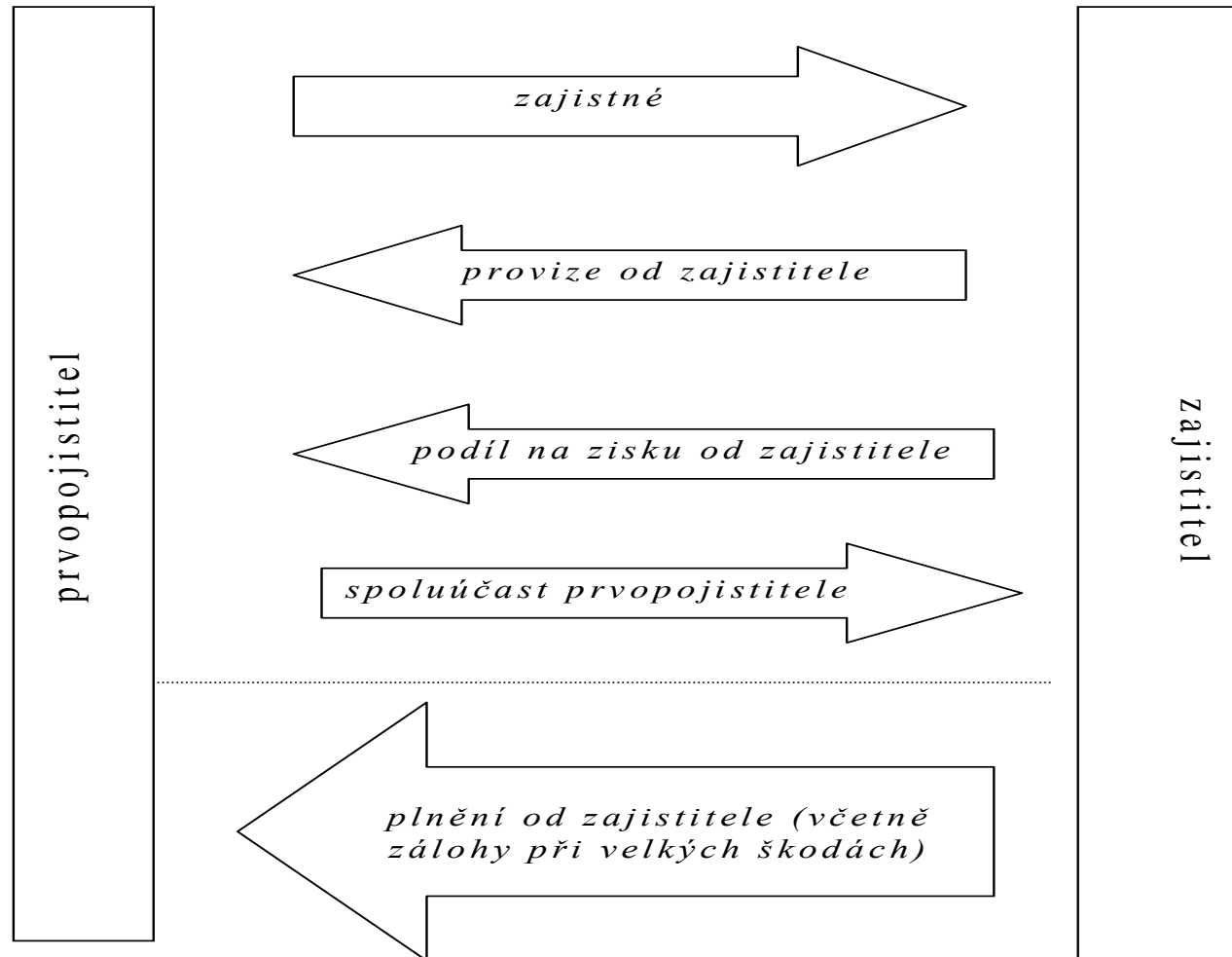
- A. Proporcionální formy zajištění**
- B. Neproporcionální formy zajištění**

Zajištění:

- **Proporcionální:** pojistná částka, pojistné plnění a pojistné se dělí mezi prvopojistitele a zajistitele ve sjednaném poměru
- **Neporcionální:** zajistitel za speciálně stanovené pojistné přebírá po vzniku škody část pojistného plnění prvopojistitele, která přesáhne sjednanou prvopojistitelovu prioritu

Proporcionální zajištění

Cena proporcionálního zajištění

Provize v proporcionálním zajištění

- Slouží ke kompenzaci správních nákladů provopojistitele - struktura správních nákladů pojistitele je jiná než u zajistitele
- Provize oceňuje i stabilitu cedovaného pojistného obchodu (malé škodní výkyvy → vyšší provize)
- Do provize jsou zakomponovány i tržní mechanismy
- Velikost provize se odvíjí od použité podoby zajištění

Podíl na zisku proporcionálním zajištění

- Provopojistitel se podílí na dobrých výsledcích zajišťovatele
- Je sjednáván jen v některých pojistných odvětvích
  - Pevný podíl na zisku
  - Odstupňovaný podíl na zisku

Spoluúčast prvopojistitele v proporcionálním zajištění

- Účelem zamezení morálních rizik
- Spoluúčast při zajistném plnění – závisí na škodním průběhu zajistitele

Proporcionální zajištění

- a. Zajištění kvótové (quota share)
- b. Zajištění excedentní (surplus)

Uplatnění kvótového zajištění

- Pro nový nebo neobvyklý typ obchodu
- Pro obchody, které nelze zajistit jinak než kvótově – obtížné vymezit riziko (např. zemědělské pojištění, zdravotní pojištění)
- V situaci s rizikem změny – ne nastálo, ale poskytně čas na provedení určitých opatření provopojistitelem (např. automobilové pojištění)
- Při snaze prvopojistitele zbavit se části upsaného pojistného (v souvislosti s požadavky na velikost vlastního kapitálu)
- Při ukončení pojistné činnosti k určitému datu – pojistitel, který chce ukončit provozování určitého produktu k urč. datu předává dobíhající smlouvy do zajištění kvótového typu
- Pro některé pojistné produkty např. v dopravním pojištění, odpovědnostním pojištění, při retrocesích

Uplatnění excedentního zajištění

- Pro zvýšení kapacity pojistitele
- Pro homogenizaci zajišťovaného portfolia a stabilizaci škodního průběhu
- Pro zadržení většího objemu pojistného prvopojistitelem (ve srovnání s kvótovým)
- Pro pojistné produkty charakterizované heterogením chováním

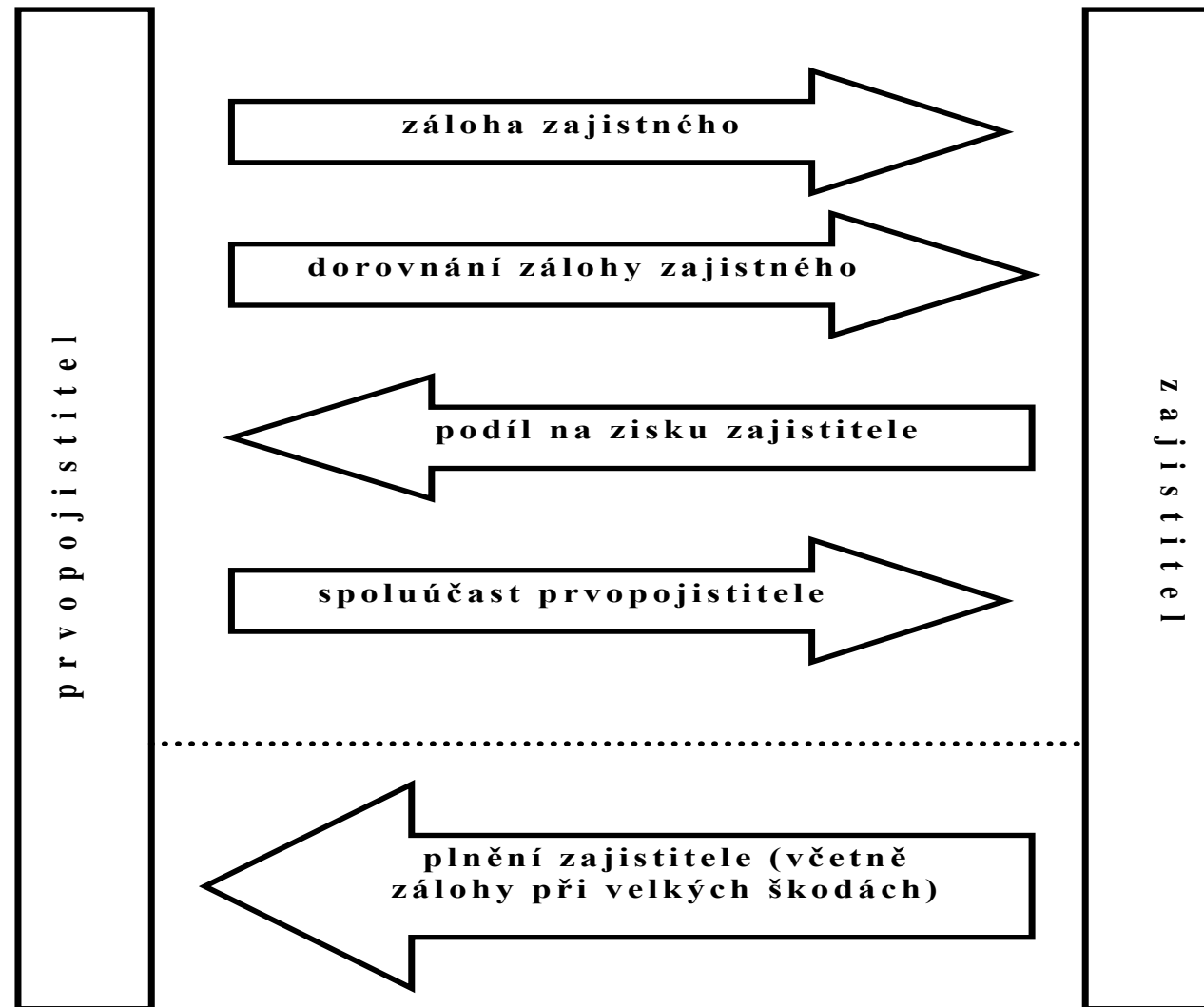
Neproporcionální zajištění

- Plnění zajištětele je určováno výhradně výší skutečně nastalé škody (škod) přesahující pevně sjednanou hodnotu
- Stanovení zajištění není v proporcionálním dělení pojistného, ale lze přirovnat ke konstrukci přímého pojistného s vysokou spoluúčastí
- Provopojistitel může dosáhnout větší homogenity pojistného kmene

Neproporcionální zajištění - zajistné

- Zajistné: zohledňuje škodní průběh minulých let a rozsah škod, které se dají očekávat vzhledem k zajišťovanému obchodu a kompozici rizik
- Výše zajistného se většinou udává v podobě absolutní minimální částky na celý rok plus procentní sazbou, která se aplikuje na konci roku na přijaté pojistné
- Neuplatňuje se provize

Cena neproporcionálního zajištění

Neproporcionální zajištění

- **Priorita** – vztahuje se k výši pojistného plnění (VV – k výši pojistné částky)
- **Vrstva** – charakterizuje maximální výši pojistného plnění, kterou hradí zajistitel (na rozdíl od limitu v proporcionálním zajištění)
- pokud celková škoda přesáhne součet priority a vrstvy zajistitele, jde nadbytečná část na vrub prvopojistitele nebo častěji do navazujícího vrstvy dalšího zajistitele – pojistitel často sjednává několik na sebe navazujících vrstev

Neproporcionální zajištění

- Zajištění škodního nadměrku (excess of loss)
- Zajištění nadměrku škodovosti (stop loss)
- Další neproporcionální formy zajištění:
  - Zajištění nejvyšších škod
  - ECOMOR zajištění
  - Umbrella cover

Excess of loss (zajištění škodního nadměrku, XL)

- Nejčastější
- Priorita dána pevnou částkou
- Členění:
  1. WXL/R (working excess of loss per risk) – priorita se aplikuje zvlášť na každou pojistnou smlouvu
  2. WXL/E (working excess of loss per event) – priorita se aplikuje dohromady na více pojistných událostí, které jsou zasaženy stejnou pojistnou událostí (nekatastrofického charakteru)
  3. CatXL (catastrophe excess of loss) priorita se aplikuje dohromady na více pojistných smluv, která se klasifikuje jako katastrofa

Podíl pojistného předaného do zajištění na celkovém předepsaném pojistném v ČR

rok	neživotní pojištění	životní pojištění
2000	31,0 %	0,96 %
2001	31,7 %	0,94 %
2002	31,9 %	1,97 %
2003	29,5 %	1,83 %
2004	39,5 %	4,57 %
2005	39,5 %	4,89 %
2006	31,0 %	2,86 %
2007	27,2 %	2,52 %
2008	27,4 %	2,55 %
2009	26,5 %	2,14 %
2010	30,4 %	2,21 %
2011	30,8 %	3,94 %
2012	30,8 %	4,96 %
2013	30,6 %	6,09 %
2014	30,1 %	6,96 %
2015	29,6 %	7,59 %
2016	28,5 %	7,83 %

Zdroj: autor

Podíl pojistného plnění zajistitelů na celkovém pojistném plnění v ČR

rok	neživotní pojištění	životní pojištění
2000	33,2 %	0,14 %
2001	29,8 %	0,15 %
2002	52,5 %	0,80 %
2003	46,1 %	0,84 %
2004	31,1 %	1,37 %
2005	29,2 %	2,19 %
2006	24,0 %	1,72 %
2007	24,7 %	1,29 %
2008	25,2 %	0,99 %
2009	23,6 %	1,22 %
2010	26,3 %	1,29 %
2011	27,2 %	2,27 %
2012	24,9 %	2,72 %
2013	30,2 %	2,81 %
2014	26,2 %	2,90 %
2015	24,5 %	3,45 %
2016	24,0 %	4,41 %

Zdroj: autor

Zajistitelé na českém trhu

- Specializovaná zajišťovna VIG Re
- Pojistitelé s licencií pro zajištění
- Pojistitelé do limitu

Finanční zajištění

- **primárně sleduje finanční cíle** (navýšení kapitálu, stabilizace obchodních výsledků, vylepšení finančních ukazatelů, posílení solventnosti, ratingového ohodnocení, financování nových pojistných projektů, daňové a licenční důvody, dozorové důvody apod.) **a teprve na druhém místě pojistně technické cíle.**

Finanční zajištění - charakteristické rysy

- dlouhodobý charakter
- jeden zajišťovatel
- souvislost mezi individuálním škodním průběhem a skutečnými náklady na zajištění
- přebírá podobu klasického zajištění
- kombinace s bankovními produkty
- daňová optimalizace

Příklad:

- Podle sjednané zajistné smlouvy bude za zajistné předem zaplacené prvopojistitelem proplácet zajistitel pojistné plnění z minulých pojistných událostí (vzniklých před uzavřením zajistné smlouvy), prvopojistitel nemusí vytvářet rezervu na pojistná plnění

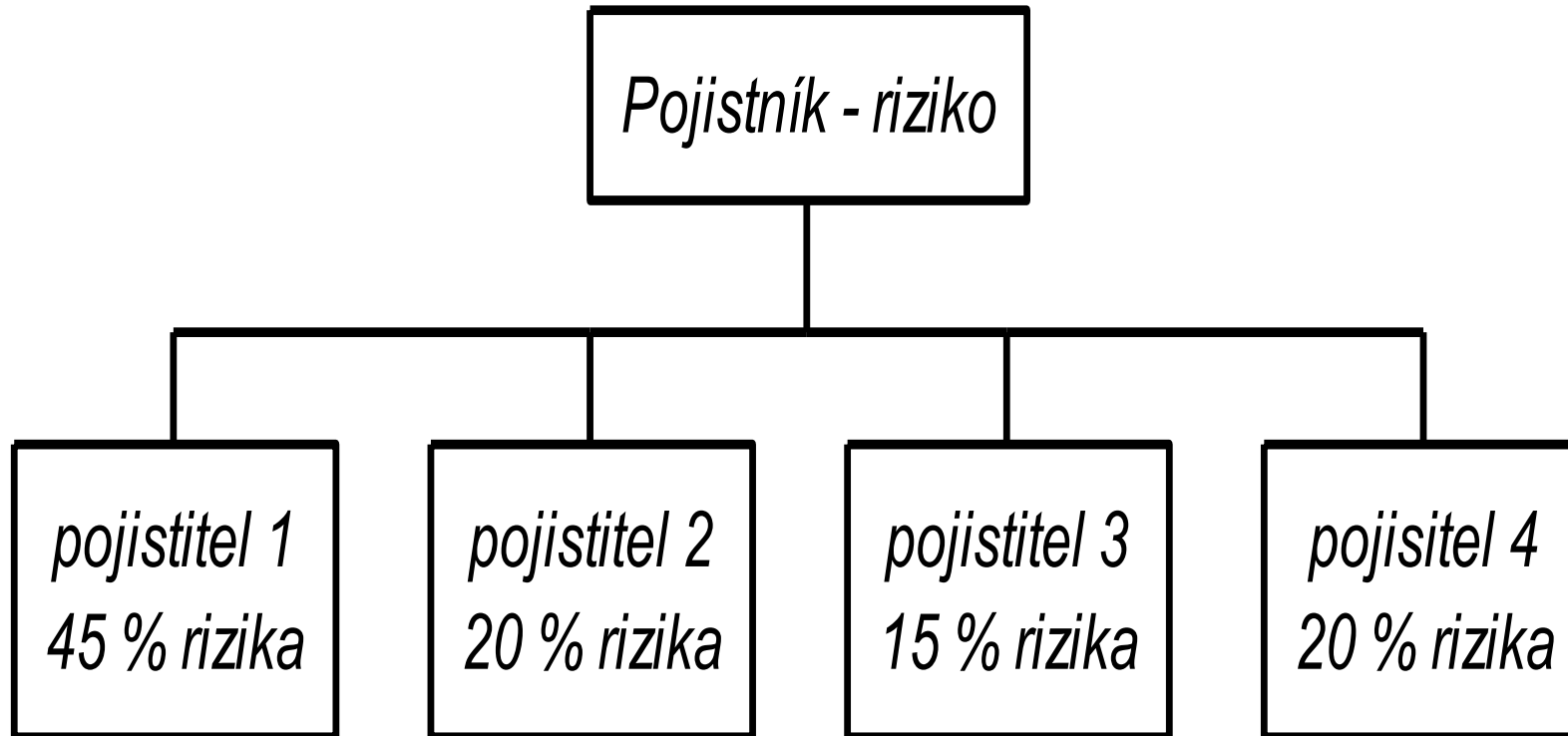
Příklad:

- Zavádění nového produktu životního pojištění je náročné na počáteční náklady – finanční zajištění zde může znamenat počáteční finanční výpomoc, která se v budoucnu vrátí

Soupojištění

- Na krytí určitého rizika se podílí několik pojistitelů, přičemž každý z nich ručí jen za tu část rizika, kterou převzal a jejíž velikost je vyznačena v příslušné smlouvě uzavřené v rámci soupojištění s klientem.
- Soupojištění často vzniká jen pro jeden pojistný obchod.

Soupojištění

Fronting

- využívání administrativního aparátu jedné pojišťovny jinou pojišťovnou nebo zajišťovnou
- podíl na správě pojištění, ne na krytí rizika
- znamená 100procentní zajištění

Pojišťovací pooly

- sdružení pojistitelů pro společné krytí rizik
- typické pro rizika velkého rozsahu nebo nebezpečné povahy

Formy poolu

- Soupojistný pool
- Zajistný pool

Soupojistný pool

- několik pojistitelů se podílí na krytí velkých rizik přesahujících kapacitu jednotlivých soupojistitelů. Na každé smlouvě uzavřené tímto způsobem je vyznačen podíl jednotlivých soupojistitelů, přitom každý soupojistitel ručí za část rizik, kterou převzal a neručí za plnění ostatních soupojistitelů

Zajistný pool

- každý člen poolu uzavírá samostatně jednotlivé pojistné smlouvy, ponechá si z nich vlastní vrub(často je nulový) a zbytek je rozdělen mezi jednotlivé členy poolu

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Podnikatelská rizika pojistitele

Rizika v činnosti pojišťovny – obecná východiska

Předmětem zájmu pojišťovny – podniká s rizikem – pojistné nebezpečí

Pojišťovna sama je vystavena ve svém podnikání rizikům

Stejně jako jiné podnikatelské subjekty

Specifika pojištění jako služby

Rizika v činnosti pojišťovny

- pojistně-technické riziko
- tržní riziko
- kreditní riziko
- riziko likvidity
- operační riziko

Pojistně-technické riziko

= možnost vzniku odchylky (záporné nebo kladné) mezi skutečnou a kalkulovanou výší pojistných plnění a ostatních výdajů pojišťovny.

Nejistota spojená s budoucím objemem pojistného plnění a nedostatečnou výší rezerv

Realizací pojistně technického rizika může vzniknout kladná odchylka, tj. technický zisk, nebo záporná odchylka, tj. technická ztráta.

Druhy pojistně-technického rizika

1. Náhodné pojistně technické riziko
  - Normální náhodné riziko
  - Katastrofální náhodné riziko
2. Riziko změn
3. Riziko omylu

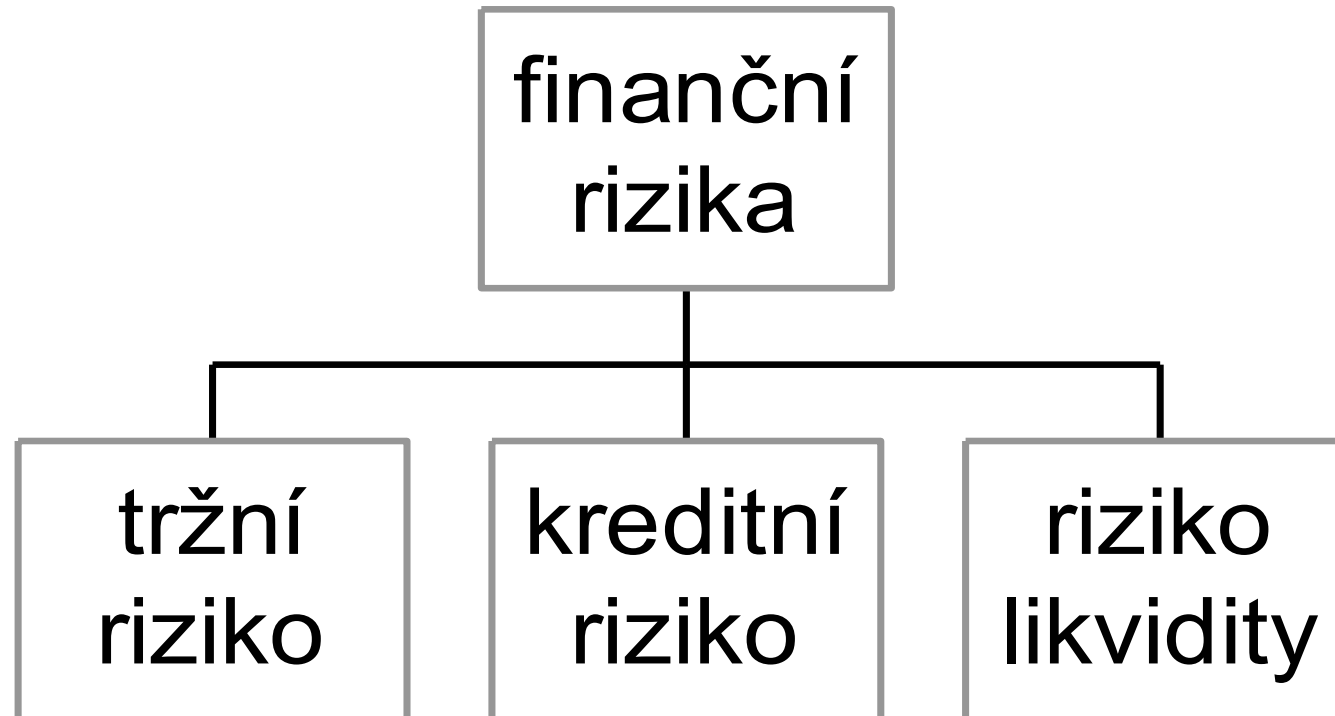
Pojistně technické riziko

Reakce pojišťovny na existenci pojistně-technického rizika

- využití dokonalejších pojistně matematických modelů a využívání některých pojistně technických nástrojů v kalkulaci pojistného
- vyrovnávání rizik rozložením
- diverzifikace rizik
- tvorba výkyvových rezerv
- dělení rizika: zajištění, soupojištění, pooly

Finanční rizika

Tržní riziko

- Možné ztráty v souvislosti s vývojem v ekonomice (inflace), změnou cen instrumentů finančního trhu
- Nejistota spojená s vývojem kursů, cen, úrokových měr
- U pojišťoven riziko nedůvěry v pojišťovnu, malý počet pojištěných
- Tržní riziko: úrokové, akciové, nemovitostní, měnové, koncentrační, riziko kreditních spreadů

Kreditní riziko

- Riziko, že protistrana nesplní své finanční závazky
  - Riziko v souvislosti s investováním technických rezerv
  - Riziko ze zajištění

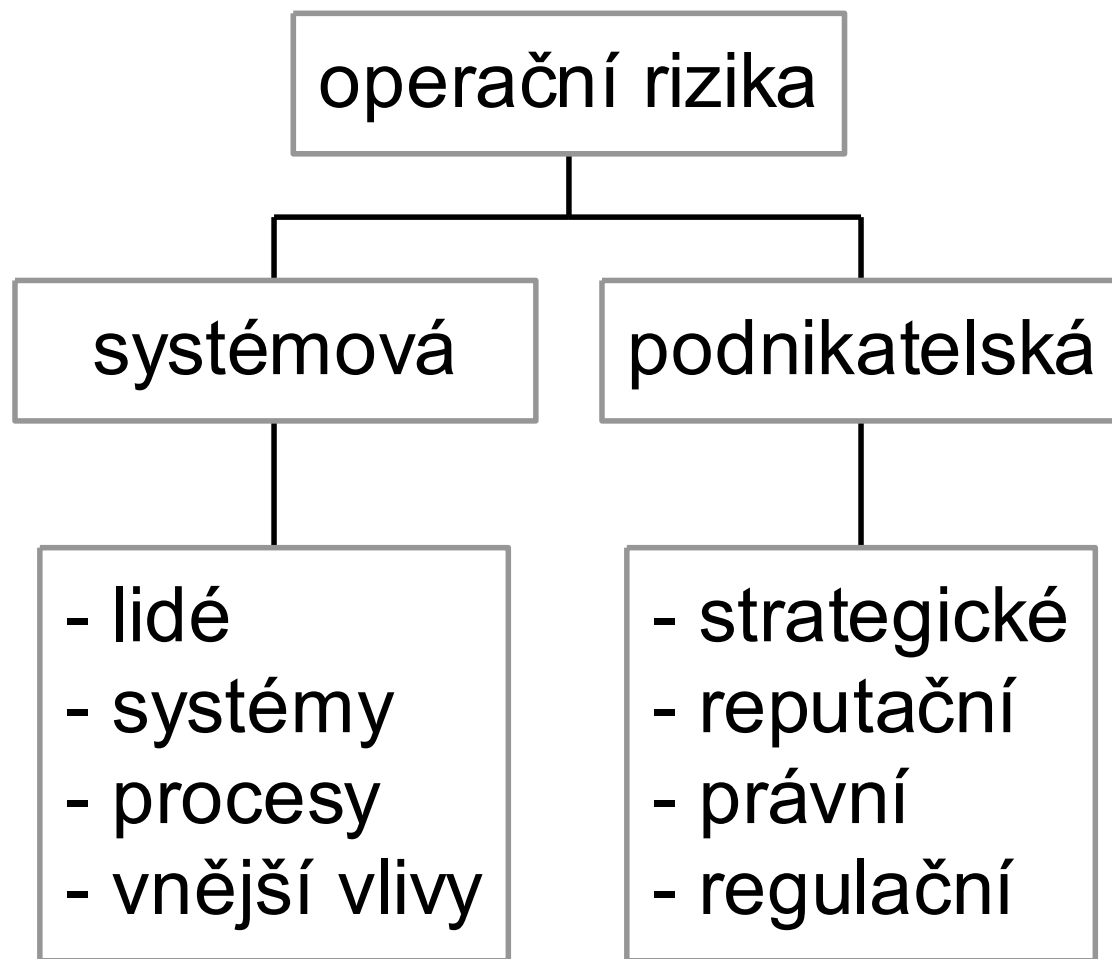
Riziko likvidity

- možnost vzniku ztráty v případě, že pojišťovna není schopna uhradit své závazky v okamžiku, kdy je má uhradit
- riziko vysokých nákladů likvidity v daném čase (musí přeměnit nelikvidní aktiva na likvidní, obstarat likvidní prostředky na výplatu pojistných plnění, ztráty z nedůvěry ze strany zákazníků při prodlení při výplatách pojistného plnění)

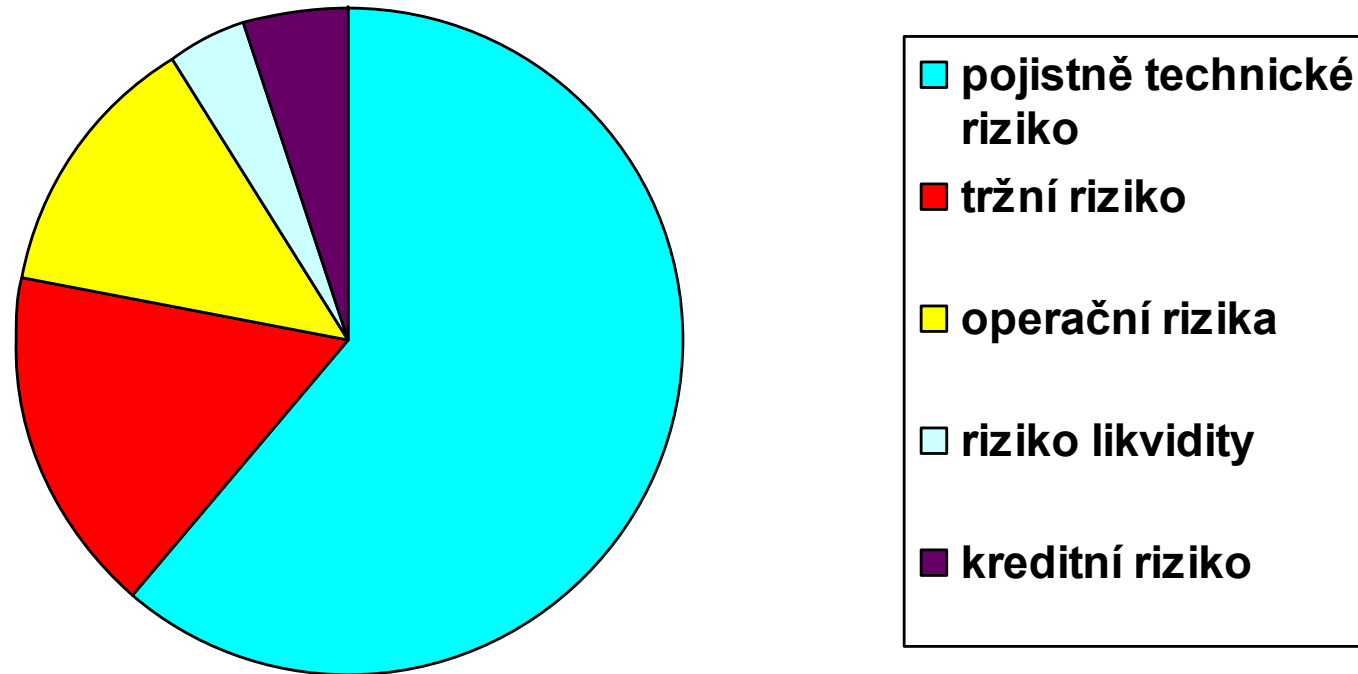
Operační riziko

- Možnost vzniku ztráty v důsledku nedostatků nebo selhání interních procesů, systému nebo možnost ztráty v důsledku externích vlivů, zahrnuje:
  - Provozní a transakční riziko
  - Riziko systému
  - Riziko právního prostředí
  - Riziko obchodních vztahů
  - Riziko reputace

Operační riziko

Struktura rizik neživotních pojišťoven (podle zkušeností a odhadů)

Struktura rizik u životních pojišťoven

- Tržní riziko (cca 60 %)
- Pojistně technické riziko (cca 20 %)
- Kreditní riziko
- Operační riziko
- Riziko likvidity

Náklady pojišťovny

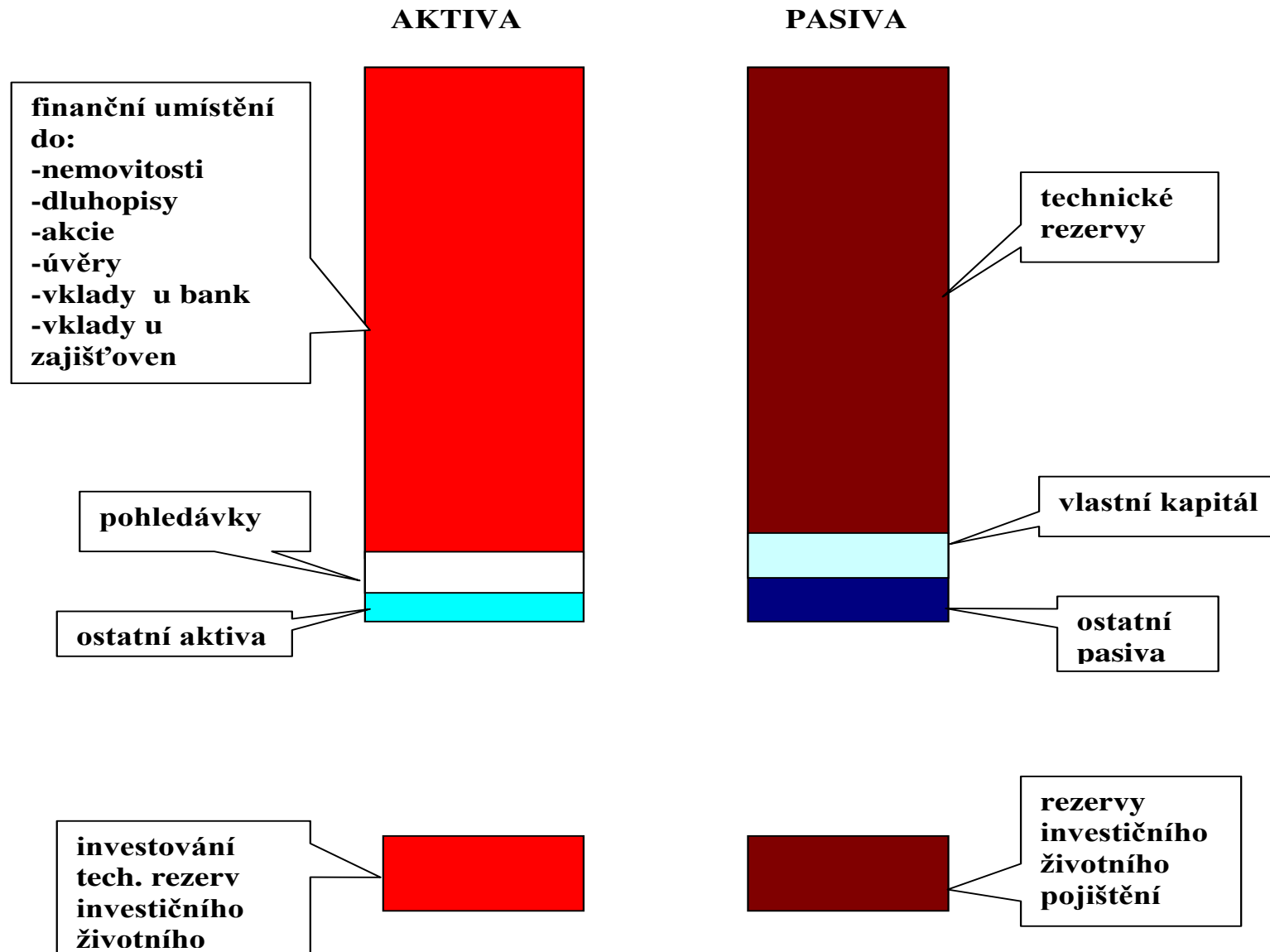
- náklady na pojistná plnění, včetně nákladů na likvidaci pojistných událostí,
- pořizovací náklady na pojistné smlouvy (provize, reklamní výdaje),
- správní režie (náklady na správu pojistných smluv, na řízení portfolia, náklady spojené s inkasem pojistného, náklady na řízení pojišťovny),
- náklady spojené s tvorbou technických rezerv,
- náklady na finanční umístění prostředků pojistně technických rezerv,
- ostatní náklady (náklady na daně, náklady související s jinou než pojišťovací činností nebo řízením portfolia),
- mimořádné náklady

Výnosy pojišťovny

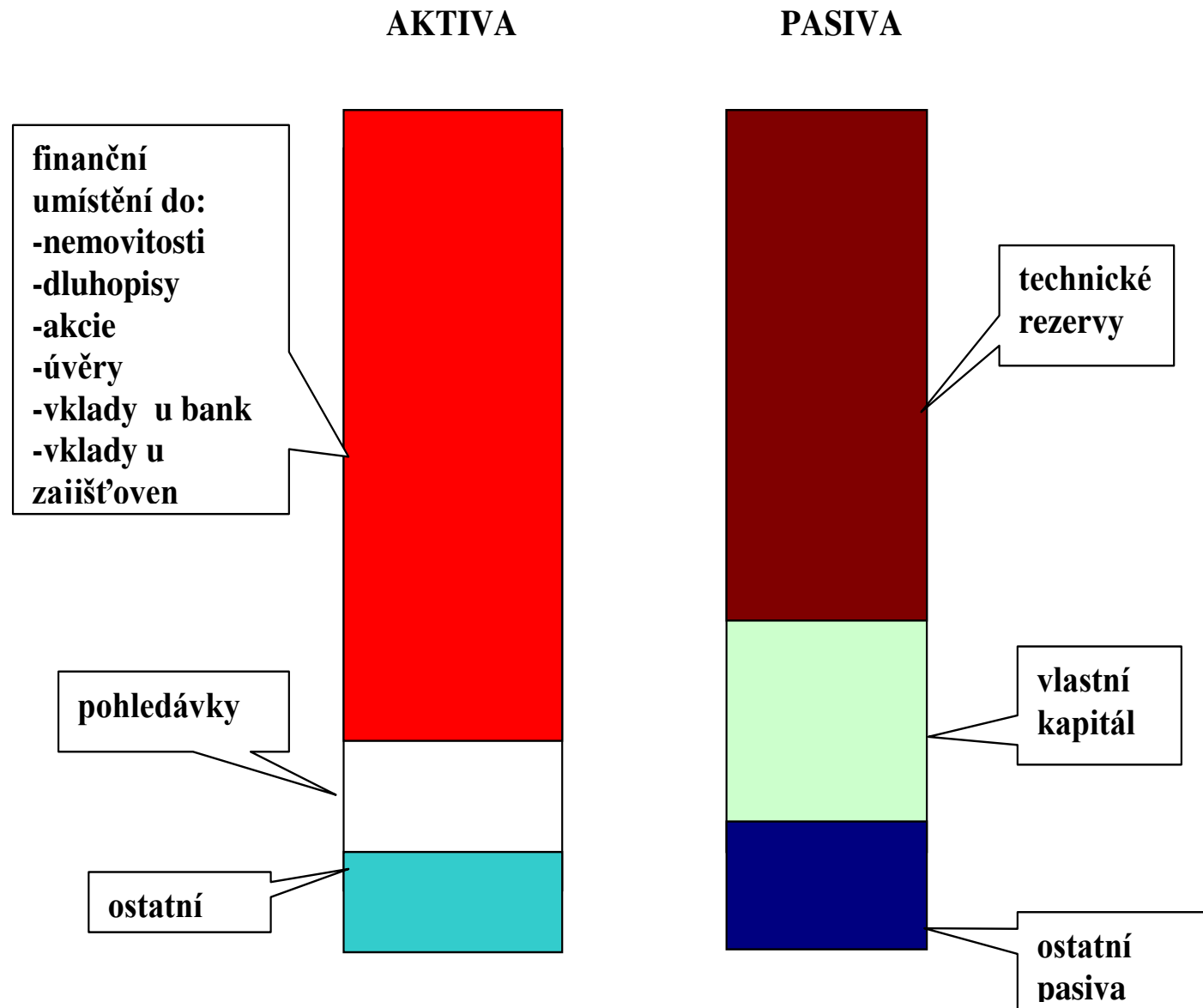
- výnosy z pojistného, tj. přijaté pojistné (případně ze zajistného, pokud pojišťovna provozuje aktivní zajištění),
- výnosy z umístění prostředků pojistně technických rezerv, tj. úroky, dividendy, příjmy z pronájmu, příjmy z prodeje cenných papírů a nemovitostí,
- výnosy z provizí, tzn. především z provizí od zajistitelů,
- ostatní výnosy (z jiné než pojišťovací činnosti)
- mimořádné výnosy

Schéma rozvahy životní pojišťovny

Zdroj: autor

Schéma rozvahy neživotní pojišťovny

Kapitál pojišťovny

- představuje výši zdrojů poskytnutých investory
- k pokrytí neočekávaných ztrát

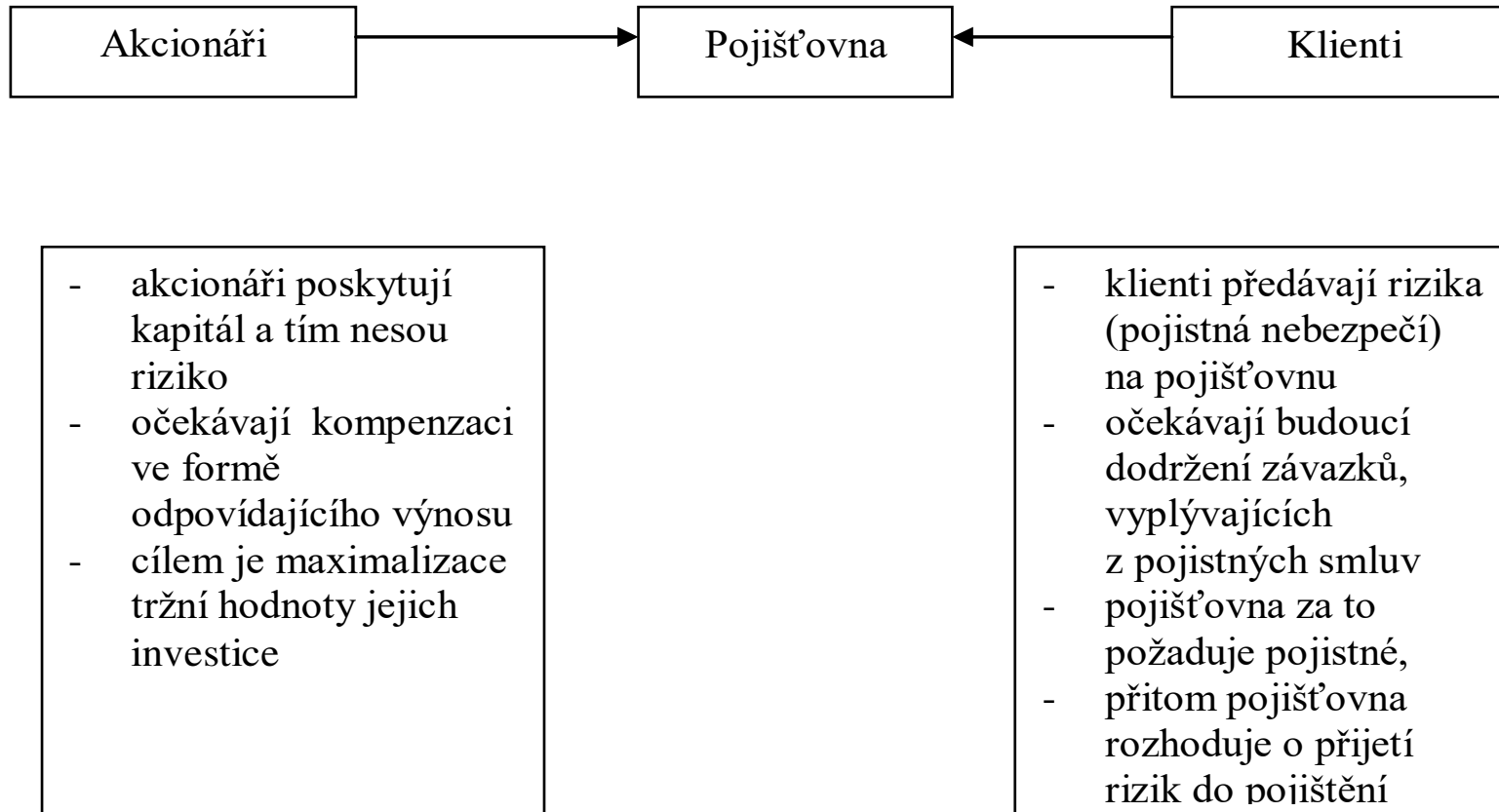
Kapitál pojišťovny – funkce

- Výkon vlastnických práv –stejně jako u jiných podnikatelských subjektů
- Financování obchodu (včetně převzatých rizik) – u pojišťoven funkce tzv. „finančního polštáře“

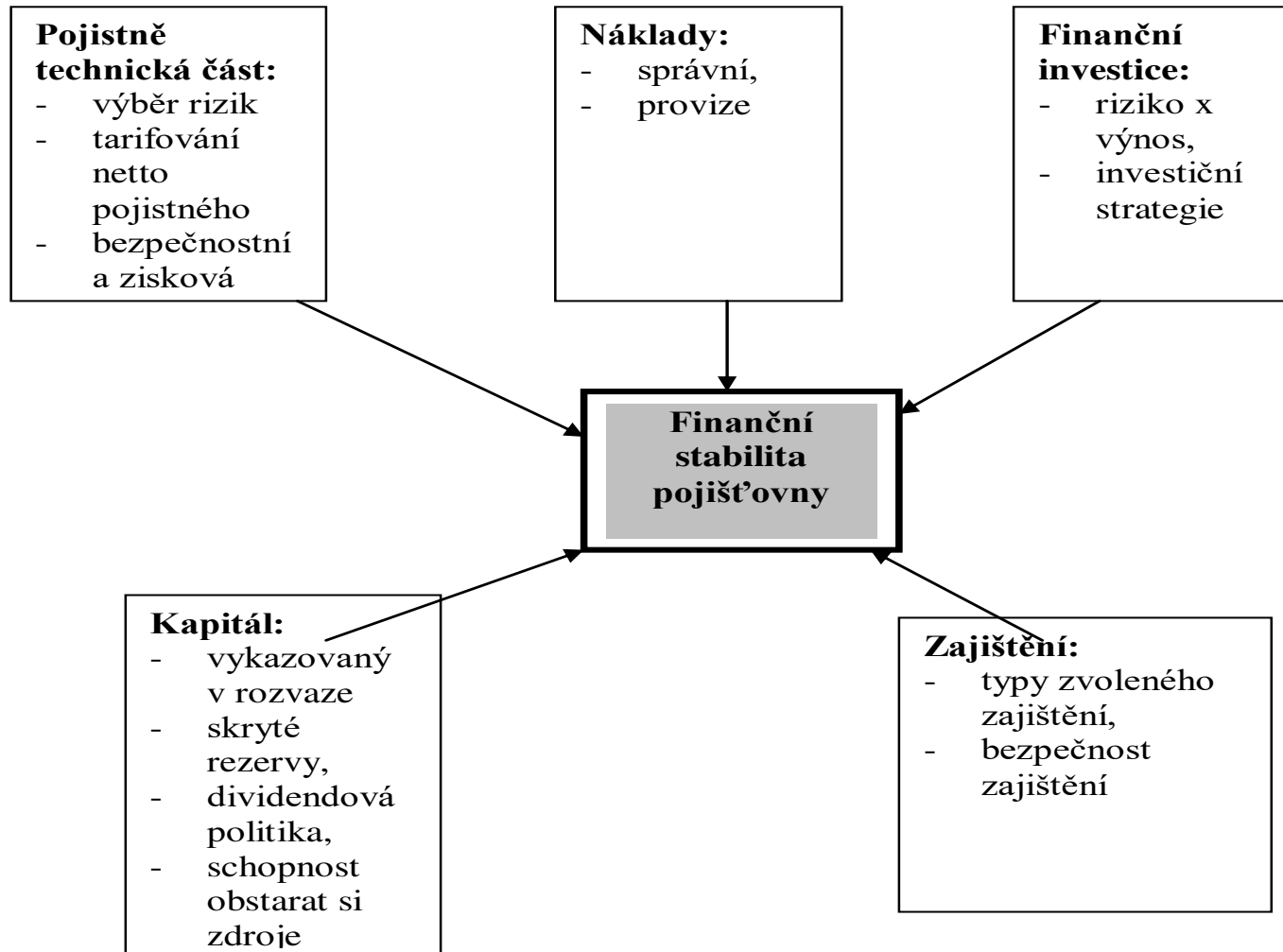
Solventnost pojišťovny

- Souhrnný ukazatel činnosti pojišťovny.
- Schopnost plnit závazky (zejména závazky vyplývající z pojistných smluv) v příslušném čase a v příslušné struktuře.

Finanční stabilita pojišťovny

Faktory ovlivňující finanční stabilitu pojišťovny

Faktory ovlivňující hospodaření pojišťovny

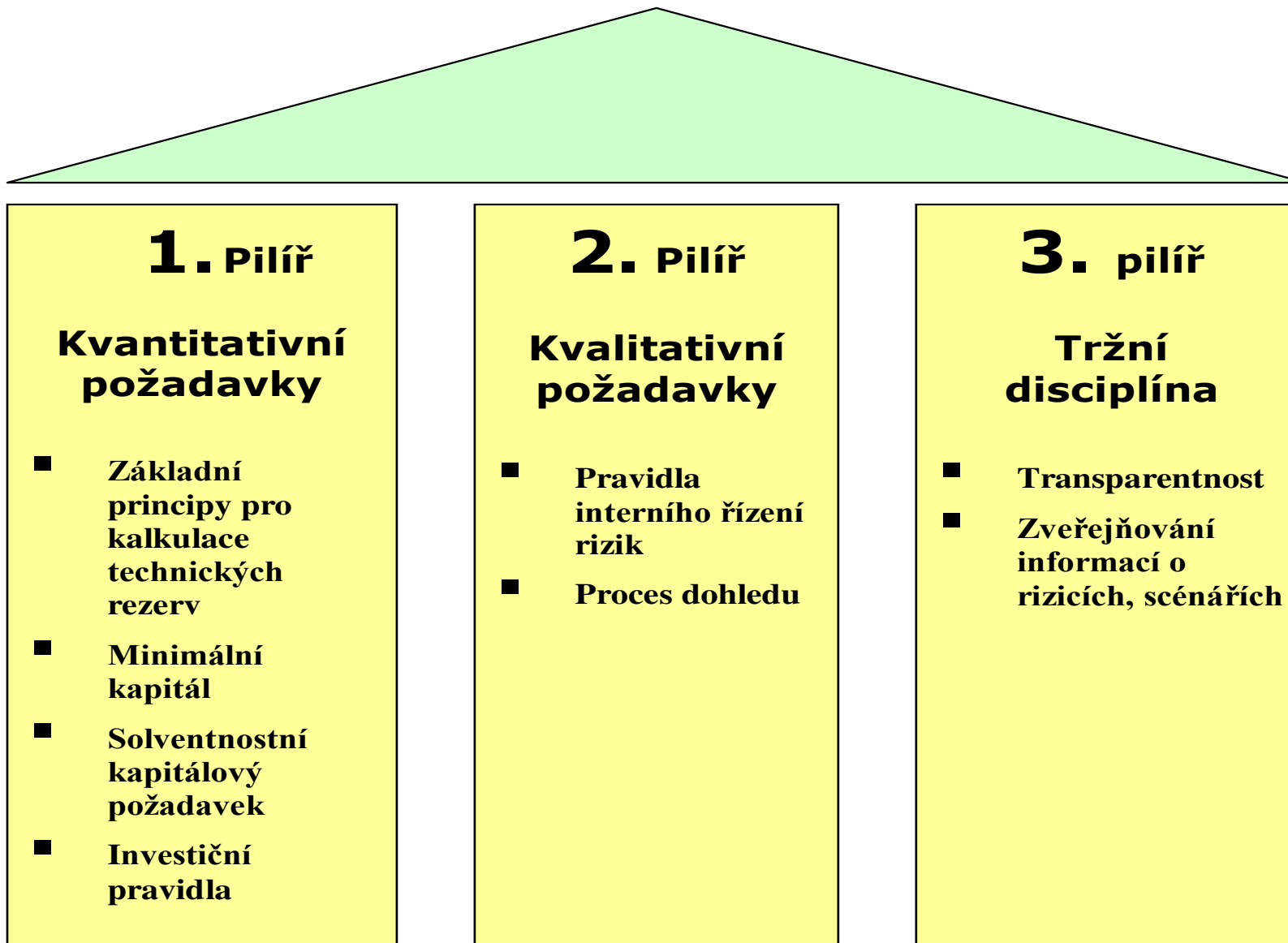
- jak uvážlivě jsou odhadnuty všechny závazky vyplývající z pojistných smluv,
- v jaké výši vytváří pojišťovna technické rezervy,
- jak pojišťovna investuje, zejména prostředky technických rezerv,
- v jaké míře využívá zajištění,
- jak je vybavena vlastními zdroji,
- jaká je úroveň nákladů spojených s činností pojišťovny

Sledování solventnosti

- Solvency I
- Od 23. 9. 2016 Solvency II:
  - Některé klasické nástroje regulace jsou opuštěny – kvótování aktiv, regulace TÚM, regulace rezerv
  - Představuje nový koncept řízení pojišťoven a regulace pojišťoven

Solvency II

1. Pravidla týkající se finančních zdrojů pojišťoven – výše kapitálu
2. Pravidla pro vytváření postupů pro risk management pojišťovny
3. Pravidla vedoucí k vyšší transparentnosti a zveřejňování informací

I. pilíř

1. Pravidla pro výpočet velikosti technických rezerv
2. Pravidla investování technických rezerv
3. Minimální kapitálový požadavek (MCR - Minimum Capital Requirements)
4. Solventnostní kapitálový požadavek (SCR - Minimum Capital Requirements)

I. pilíř – pokr.

- Technické rezervy
  - Role technických rezerv z pohledu splnitelnosti závazků – jejich tvorba zohledňuje velikost budoucích závazků
  - Přizpůsobení tvorby rezerv konkrétním podmínkám (zejména specifika pro životní a neživotní pojištění)

I. pilíř – pokr.

Investiční pravidla

- Přehodnocení pravidel pro investování pojišťoven – již neplatí vymezení možných investičních nástrojů ani kvótování aktiv
- Hodnocení způsobu investování je součástí hodnocení jednotlivých podnikatelských rizik pojišťovny
- Platí zásady investování: bezpečnost, výnosnost, likvidity

I. pilíř – pokr.

Minimální kapitálový požadavek

- Jednoduché nastavení úrovně základního kapitálového požadavku
- V případě nedodržení regulátor zasahuje svými opatřeními
- Minimální hranice:
  - 2,5 mil EUR pro NŽP (úrazové, nemocen., majetkové, cestovní,..)
  - 3,7 mil EUR pro NŽP (odpov., úvěrové,..)
  - 3,7 mil EUR pro ŽP

I. pilíř – pokr.

Solventnostní kapitálový požadavek

- výpočet vychází k ohodnocení rizik: pojistně technické riziko, úvěrové riziko, tržní riziko, operační riziko, riziko likvidity
- Solventnostní kapitálový požadavek je založen na předpokladu, že výše kapitálu neumožní s pravděpodobností 99,5 % ruinování pojišťovny

Standardní model

Základem je porovnání:

$$\frac{\text{disponibilní kapitál}}{\text{SCR}} \geq 1$$

Zdroj: autor

Kapitál pojišťovny

- **Třída 1**- primární kapitál splňující podmínky dostupnosti a podřízenosti
- **Třída 2** - primární kapitál, který plní podmínky podřízenosti a doplňkový kapitál splňující podmínky dostupnosti tak podřízenosti
- **Třída 3** – primární i doplňkový kapitál, který není zařaditelný do první nebo druhé třídy

I. pilíř – pokr.

Určení velikosti solventnostního kapitálového požadavku – modely:

- Standardní model
- Částečný interní model
- Interní model

II. pilíř

- Soubor požadavků na systém řízení rizik a vnitřní kontroly se zohledněním obchodní struktury a rizikového portfolia pojišťovny

II. pilíř – pokr.

Existence systémů vnitřní kontroly a řízení rizik a jejich kontrola:

- Vhodná organizační struktura
- Účinné předávání informací
- Čtyři klíčové činnosti:
  - Řízení rizik
  - Zajišťování shody s právními předpisy
  - Vnitřní audit
  - Pojistně-matematické činnosti: výpočet výše technických rezerv, rozdělení výnosů s ohledem na pojistné smlouvy, hodnocení investování, posuzování přiměřenosti zajištění, posuzování přiměřenosti sazeb pojistného

III. pilíř

- Slouží k posílení principů předchozích pilířů, a to prostřednictvím povinného zveřejňování informací pro ekonomické subjekty a pojistníky

III. pilíř pokr.

- Povinné zveřejňování informací
- Zvýšení transparentnosti
- Posílení porovnatelnosti
- Harmonizace pravidel vykazování

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Životní pojištění

Životní pojištění

- krytí rizik ohrožujících životy lidí
- kryta dvě základní životní události, a to **úmrtí a dožití** a případně některá neživotní rizika osob – úraz, invalidita, nemoc, zdravotní rizika, ...

Význam životního pojištění

- zabezpečení pozůstalých v případě úmrtí živitele
- krytí úvěrového rizika
- spoření na stáří – spořicí nástroj
- investiční nástroj

Celospolečenský význam životního pojištění

- Součást důchodového systému – začlenění do důchodového systému
- Makroekonomický význam z pohledu dočasného odčerpávání kupní síly obyvatelstva a tvorby rezerv

Daňové zvýhodnění životního pojištění v ČR

Odpočet zaplaceného pojistného ze základu daně z příjmu u tzv. kvalifikovaných pojištění:

- u pojištěného
- u zaměstnavatele, pokud svému zaměstnanci přispívá na životní pojištění

Kvalifikovaná pojištění

- jedná se o pojištění obsahující krytí dožití (spořivou složku),
- v pojistné smlouvě je sjednán okamžik výplaty pojistného plnění při dožití se nejdříve pro věk 60 let,
- pojistná smlouva je sjednána nejméně na dobu 5 let,
- pojistník je současně pojištěným
- V průběhu pojistné doby nelze vybírat naspořenou částku
- výše pojistné částky

Výše daňového odpočtu

- Pojistník: max. 24 tis. Kč ročně
- Zaměstnavatel: max. 50 tis. Kč ročně – alternativně s příspěvky na doplňkové penzijní spoření
- Zaplacené pojistné současně nepodléhá pojistnému na sociální a zdravotní pojištění do příslušné výše

Dvě složky životního pojištění

- riziková složka
- rezervotvorná složka

Struktura ceny životního pojištění:

- riziková složka pojistného,
- rezervotvorná složka pojistného,
- kalkulované správní náklady.

Pojistné v životním pojištění

- pojistné jednorázové, které je zapláceno najednou při uzavření pojistné smlouvy,
- běžné pojistné – placené opakovaně vždy na začátku dohodnutých období (měsíčně, čtvrtletně, pololetně, ročně)

Velikost netto pojistného v klasickém životním pojištění (kapitálovém životním pojištění)

Faktory:

- velikost sjednané pojistné částky,
- úroveň technické úrokové míry,
- ohodnocení rizika – pravděpodobnosti úmrtí

Pojistné plnění v životním pojištění

- v klasických životních pojištěních vyplývá z velikosti sjednané pojistné částky (obnosu)
- může být zvýšeno o předem neznámou velikost podílu na zisku (výnosů)

Zisk v životním pojištění – vyplývá z

- vyšších výnosů z investování - vyšší zhodnocení technických rezerv životního pojištění na finančním trhu než odpovídá garantované technické úrokové míře,
- přebytku nad kalkulovaným rizikem (u rizika smrti), tedy při příznivém škodním průběhu (tzv. technický zisk),
- přebytků ve správních nákladech (úspory správních nákladů),
- případně kalkulovaný zisk

Podíl na zisku

Zisk v ŽP:

- ve prospěch pojišťovny
- větší část ve prospěch pojištěných – předem určený podíl v pojistné smlouvě

Forma podílu na zisku:

- prémie k pojistnému plnění
- snížení placeného pojistného
- zkrácení doby placení pojistného
- další pojištění nebo spoření z podílu na zisku apod.

Odkupné v ŽP

- předčasné ukončení životní pojistky ze strany pojistníka – odkup životní pojistky
- vychází z velikosti rezerv pojistného s odpočtem neamortizovaných nákladů správní režie a tzv. manipulačního poplatku

ŽP a inflační prostředí

- Negativní dopad inflace na pojištěného
- Reakce pojišťovny:
  - valorizace pojistných smluv
    - v návaznosti na míře inflace
    - automatická valorizace
  - uplatnění variabilních forem ŽP

Základní podoby životního pojištění

- pojištění pro případ úmrtí
- pojištění pro případ dožití
- smíšené pojištění pro případ smrti nebo dožití

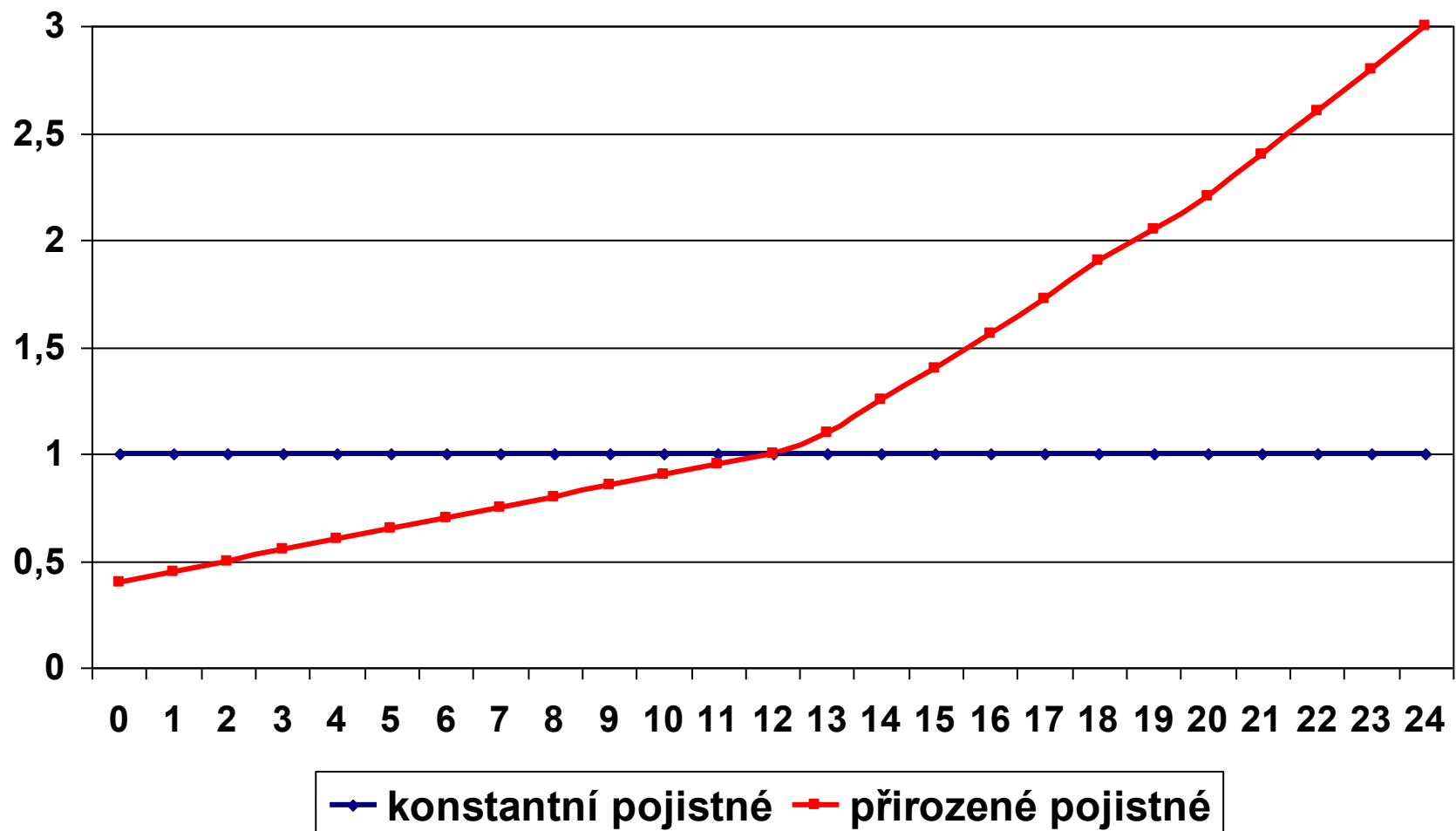
Připojištění v rámci ŽP (krytí neživotních rizik)

- Úrazové pojištění
- Pojištění invalidity:
  - výplata jednorázové plnění či invalidního důchodu
  - zproštění od placení pojistného
- Pojištění vážných nemocí
- Nemocenské pojištění
- Pojištění dlouhodobé péče

Pojištění pro případ smrti

- Dočasné pojištění pro případ úmrtí - rizikové životní pojištění
- Časově neomezené pojištění pro případ úmrtí

Pojištění pro případ smrti

Zdroj: autor

Pojištění pro případ dožití

- V základní podobě se uplatňuje méně – nejde v pravém slova smyslu o pojištění
- Odvozené podoby:
  - Důchodové pojištění
  - Věnové pojištění

Důchodové životní pojištění

ŽP s postupnou výplatou důchodu – při postupném dožití se

- Pojištění ihned splatného důchodu
- Pojištění odloženého důchodu

- ✓ Pojištění doživotního důchodu
- ✓ Pojištění důchodu vypláceného po předem sjednanou pevně danou dobu

Věnové pojištění

- Pojištění na dožití se finančně závislé osoby (dítěte)
  - buď jednorázová výplata pojistného plnění nebo postupná výplata
- Vedle krytí rizika dožití další rizika
  - např. smrt nebo invalidita rodiče, úraz, smrt dítěte,...

Smíšené životní pojištění

- Klasické smíšené životní pojištění – kapitálové životní pojištění
- Univerzální životní pojištění
- Investiční životní pojištění

Smíšené životní pojištění

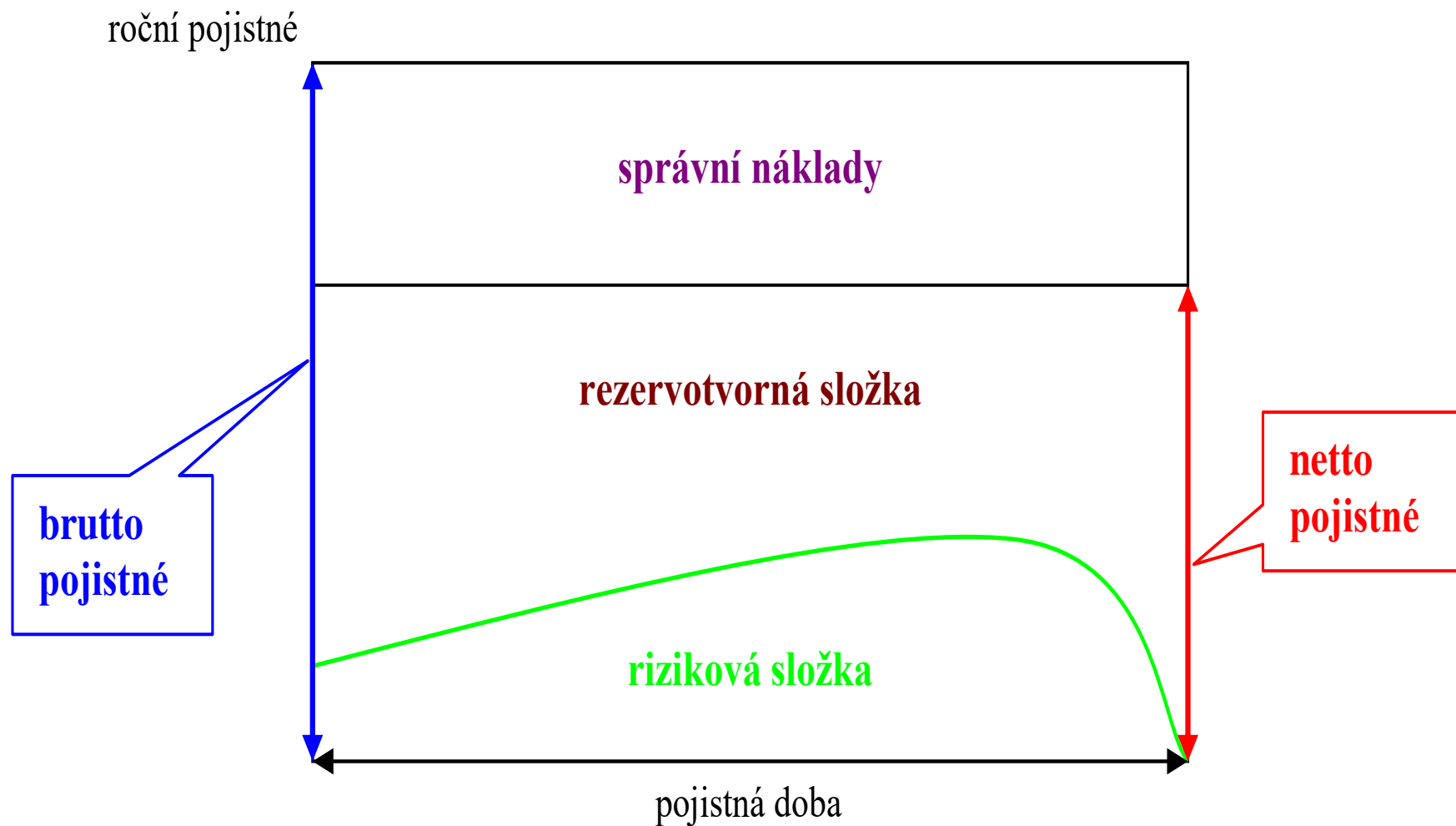
brutto pojistné		
netto pojistné		správní náklady
rezervotvorná složka	riziková složka	

Klasické smíšené životní pojištění – kapitálové ŽP

- Pevná konstrukce:
  - sjednaná PČ pro dožití a pro úmrtí
  - sjednaná velikost technické úrokové míry
  - pevně stanovená pojistná doba
  - pevně nastavená velikost pojistného a způsob placení pojistného
  - Garance – zaručená velikost pojistného plnění

Klasické smíšené životní pojištění

Univerzální životní pojištění

- Smíšené životní pojištění
- Pružné pojištění
- Možnost měnit v průběhu platnosti pojištění jednotlivé atributy pojistné smlouvy:
  - výši pojistného
  - pojistnou částku
  - pojistnou dobu
  - způsob placení pojistného apod.

Investiční ŽP (unit-linked insurance)

- Jiný přístup k investování rezerv ve srovnání s klasickým ŽP – o způsobu investování rozhoduje pojistník – vybírá typ podílového fondu
- Investiční riziko nese pojistník
- Výše pojistného plnění není zaručena, závisí na výnosech z investování
- Odděleno od provozování klasického ŽP

Investiční životní pojištění

- Zaplacené pojistné se rozpadá na tři části:
  - správních náklady
  - rizikové pojistné – smrt, invalidita, úraz, ...
  - nákup podílových jednotek
- Podílové fondy:
  - akciový
  - dluhopisový
  - peněžní
  - cizích měn
  - apod.

Investiční životní pojištění

varianty konstrukce pojistného plnění pro riziko smrti:

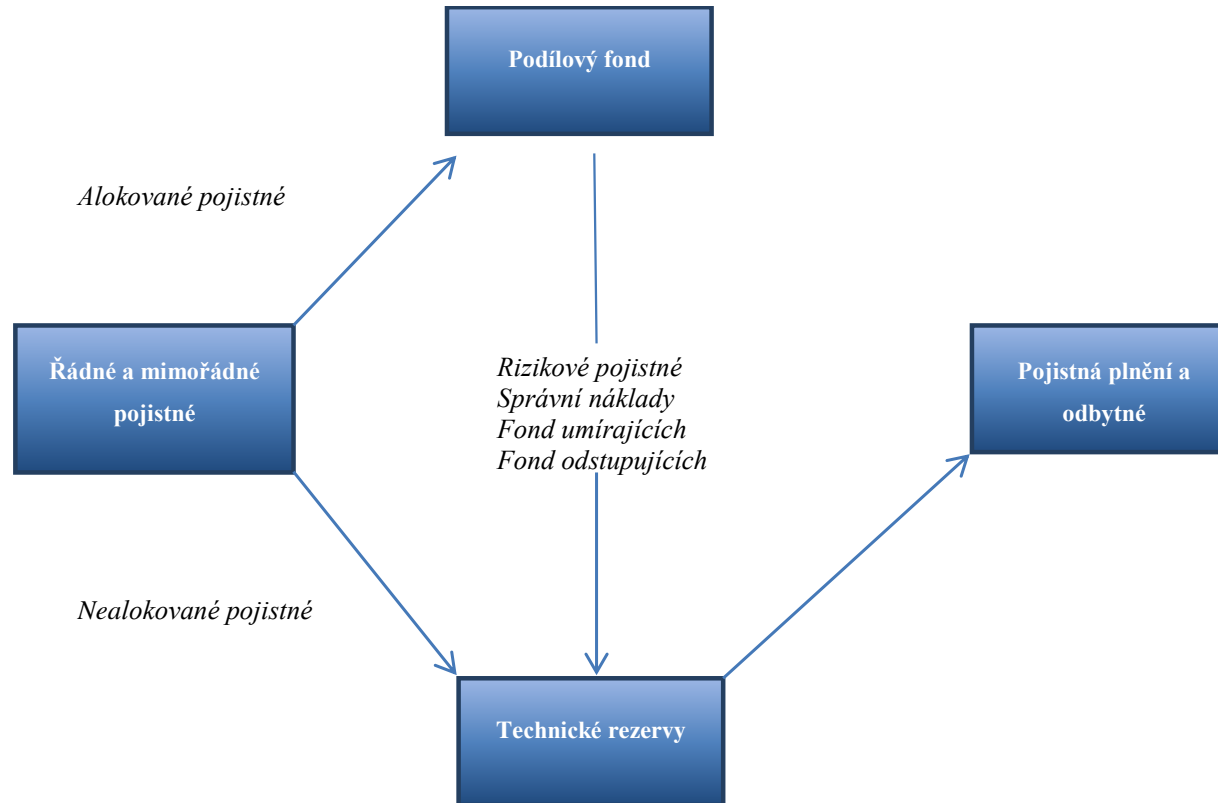
1. pojistná částka
2. hodnota podílových jednotek
3. hodnota podílových jednotek + pojistná částka
4. hodnota podílových jednotek, minimálně pojistná částka

Investiční životní pojištění

Poplatky:

- vstupní (počáteční) poplatek (na úhradu pořizovacích nákladů)
- měsíční administrativní poplatek
- inkasní poplatek
- poplatek na správu investičních fondů
- poplatek za výpis z účtu
- poplatek za změnu alokačního poměru

Struktura investičního životního pojištění

Skupinové životní pojištění

- Jednou smlouvou je pojištěna skupina osob
- Srovnatelné riziko u pojišťovaných osob
  - jednodušší oceňování rizika – nezjišťuje se u každé osoby, ale komplexně
- Nižší správní náklady – v rámci jedné smlouvy pojištěno najednou více osob

Pojistné v životním pojištění

brutto pojistné =

= netto pojistné + kalkulované správní náklady + kalkulovaný zisk

Netto pojistné v kapitálovém ŽP

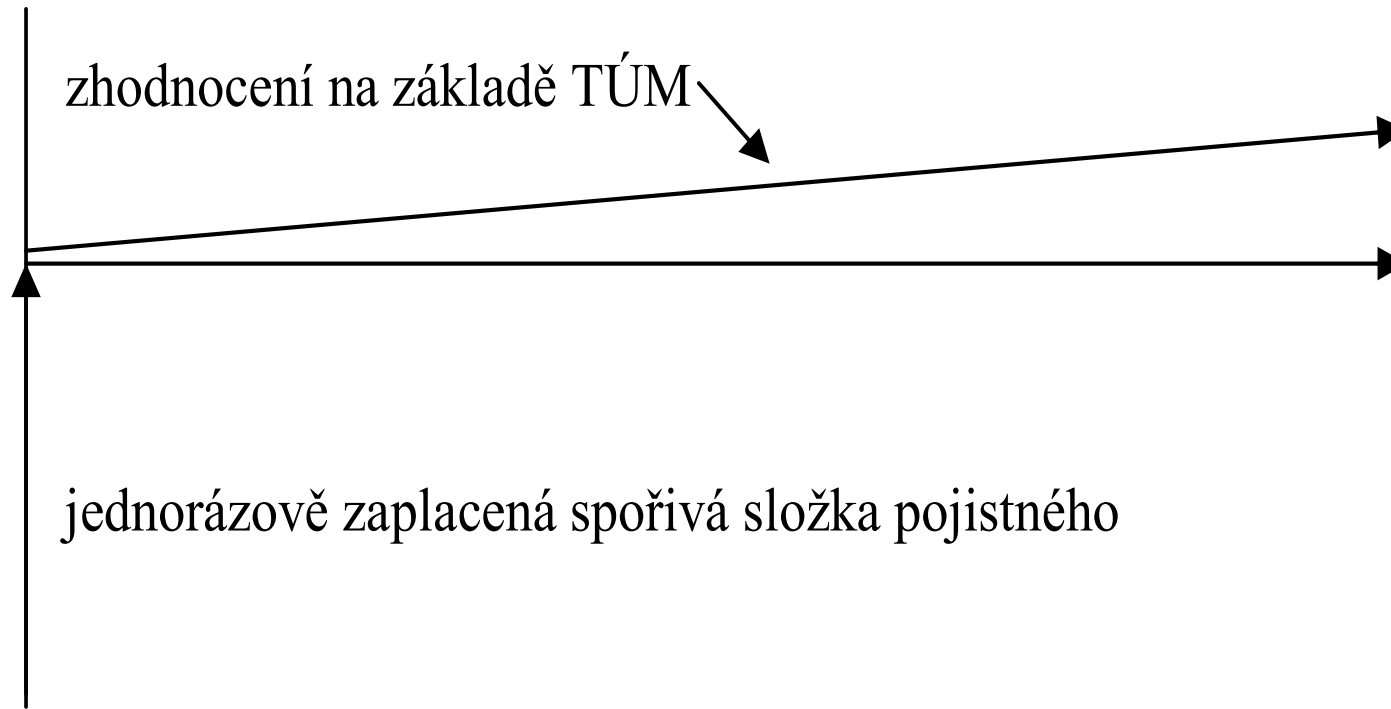
- velikost sjednané pojistné částky,
- velikost technické úrokové míry,
- pravděpodobnost realizace rizika (úmrtí, dožití)

Technická úroková míra

- Zaručené zhodnocení prostředků v životním pojištění
- Cenotvorný faktor

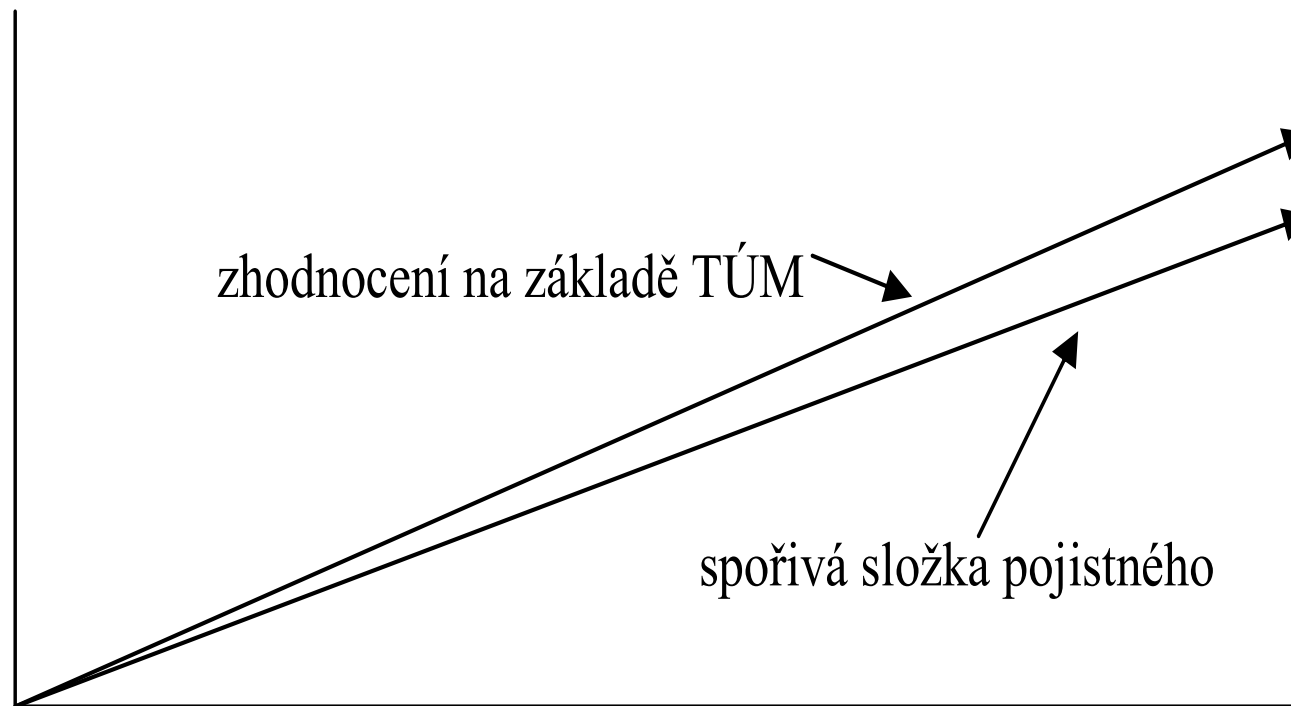
Technická úroková míra z rezervotvorné složky pojistného (garantovaná po celou pojistnou dobu)

a) při jednorázově zaplaceném pojistném

Technická úroková míra z rezervotvorné složky pojistného (garantovaná po celou pojistnou dobu)

b) při běžně placeném pojistném

Technická úroková míra (i) $\rightarrow$ diskontní faktor

$$v^n = \frac{1}{(1+i)^n}$$

Zdroj: autor

Regulace technické úrokové míry v ČR

Období	2000 - 2002	2003 – 2009	2010 - 2012	2013 – 7. 2015	7. 2015 – 9.2016
Limit TÚM	4,0 %	2,4 %	2,5 %	1,9 %	1,3 %

Číslo udává horní hranici

Zdroj: autor

Od 23.9.2016 již není přímo regulována velikost TÚM, ale zprostředkovaně přes regulaci solventnosti

Pravděpodobnost úmrtí (dožití) → úmrtnostní tabulka

Faktory:

- věk vstupu do životního pojištění
- délka pojistné doby
- ~~pohlaví~~
- životní styl – např. kouření, index BMI
- zdravotní stav – např. chronická nemoc, vysoký krevní tlak

Genderová směrnice a pojišťovnictví

- Směrnice Rady 2004/113/ES ze dne 13. prosince 2004, kterou se provádí zásada rovného zacházení s muži a ženami v přístupu ke zboží a službám a jejich poskytování (měla být uplatněna pro všechny smlouvy s počátkem od 21. prosince 2007).
- Pro oblast pojišťovnictví byla udělena výjimka, která dovozovala se od tohoto pravidla odchýlit, pokud lze statistickými údaji doložit rozdílnost v údajích o výskytu událostí pro muže a ženy
- V březnu 2011 rozhodl Evropský soudní dvůr, že od 21. 12. 2012 už tato výjimka nebude prodloužena a tím pádem budou všechny pojistné sazby pro muže a ženy sjednoceny.

Dopady genderové směrnice

- Rozdílná střední délka života (i pravděpodobnost úmrtí) pro muže a ženy (v ČR):
  - střední délka života muži – 75,8 let
  - střední délka života ženy – 81,4 roku
- Od 21. 12. 2012 nesmí být pohlaví bráno jako faktor ovlivňující cenu pojištění (stejný přístup k produktům pro ženy a muže na základě genderové směrnice)
- Změny sazeb pojistného od roku 2013 pro muže i ženy, speciální pojistné produkty pro muže a ženy

Zdravotní underwriting

- Ohodnocování pravděpodobnosti úmrtí na základě zjištění zdravotního stavu
- Zjišťování zdravotního stavu:
  - Z pohledu rizika smrti, invalidity, nemoci
  - Čím vyšší pojistná částka (zejména pro riziko úmrtí), tím podrobnější lékařské vyšetření

Úmrtnostní tabulky

- Podklad pro stanovení pojistného v ŽP
- Vymezuje pravděpodobnost úmrtí v závislosti na věku osoby
- Zpracovává údaje na základě skutečných údajů o počtu žijících a počtu zemřelých v jednotlivých letech věku

Pravděpodobnost dožití se osoby ve věku x věku $x+1$

$$p_x = \frac{l_{x+1}}{l_x}$$

Zdroj: autor

- l_x = počet osob dožívajících se věku x
- p_x = pravděpodobnost dožití se

Pravděpodobnost dožití se osoby ve věku x věku $x+n$

$${}_n P_x = \frac{l_{x+n}}{l_x}$$

Zdroj: autor

- l_x = počet osob dožívajících se věku x
- l_{x+n} = počet osob dožívajících se věku $x + n$
- p_x = pravděpodobnost dožití se věku $x + n$

Pravděpodobnost úmrtí osoby ve věku x

$$q_x = \frac{d_x}{l_x} = \frac{l_x - l_{x+1}}{l_x}$$

Zdroj: autor

- l_x = počet osob dožívajících se věku x
- q_x = pravděpodobnost úmrtí

Schéma netto pojistného

$P\check{C} \times \text{diskont.faktor} \times \text{pravd\check{e}p. \acute{u}mrt\acute{i}}$

Obecný matematický model životního pojištění – současná hodnota pojištění (jednorázové NP)

$$NP = \sum_{j=0}^n v^j \sum_{i=1}^m z_{ij} p_{ij}$$

Zdroj: autor

- $NP = \text{netto pojistné}$
- $z_{ij} = \text{částka, kterou musí pojistitel zaplatit v případě, že v roce } j \text{ nastane pojistná událost } i,$
- $p_{ij} = \text{pravděpodobnost, že v roce } j \text{ nastane pojistná událost } i,$
- $v_j = (\text{diskontní faktor})$

Dvě základní situace (rizika) v ŽP

a) pojistná událost typu $i = 1$, tzn. x -letý člověk se dožije věku $x + j$, potom

$$p_{1j} = \begin{cases} 1 & \text{pro } j = 0 \\ j p_x & \text{pro } j \geq 1 \end{cases}$$

b) pojistná událost typu $i = 2$, tzn. x -letý člověk umírá ve věku $x + j - 1$, potom

$$p_{2j} = \begin{cases} 0 & \text{pro } j = 0 \\ j-1 q_x & \text{pro } j \geq 1 \end{cases}$$

Pojištění pro případ dožití

$$z_{1j} = \begin{cases} 0 & \text{pro } j = 0, 1, \dots, n-1 \\ P\check{C} & \text{pro } j = n \end{cases}$$

$$z_{2j} = 0 \quad \text{pro } j = 0, 1, \dots, n$$

Pojištění pro případ dožití

$$NP = v^n {}_n p_x P\check{C} = v^n \frac{l_{x+n}}{l_x} P\check{C}$$

Zdroj: autor

Příklad

- Vypočítejte velikost jednorázově zaplaceného netto pojistného pro pojištění na dožití, které sjednává osoba ve věku 40 let na dobu do dovršení 60 let s pojistnou částkou 1 mil. Kč (technickou úrokovou míru stanovila pojišťovna 1 %).

Pojištění pro případ smrti

$$z_{1j} = 0 \quad \text{pro } j = 0, 1, \dots, n$$

$$z_{2j} = \begin{cases} 0 & \text{pro } j = 0 \\ \text{PČ} & \text{pro } j = 1, \dots, n \end{cases}$$

Pojištění pro případ smrti

$$\begin{aligned} NP &= \left(\sum_{j=1}^n v^j q_{x+j-1} \right) PC\check{C} = \\ &= \left(\sum_{j=1}^n v^j \frac{l_{x+j-1} - l_{x+j}}{l_x} \right) PC\check{C} \end{aligned}$$

Příklad:

- Vypočítejte velikost jednorázově zaplaceného netto pojistného pro pojištění pro případ smrti, které sjednává osoba ve věku 40 let na pojistnou dobu 20 let, s pojistnou částkou 1 mil. Kč (technickou úrokovou míru stanovila pojišťovna 1 %).

Smíšené životní pojištění

$$z_{1j} = \begin{cases} 0 & \text{pro } j = 0, 1, \dots, n-1 \\ \text{PČ} & \text{pro } j = n \end{cases}$$

$$z_{2j} = \begin{cases} 0 & \text{pro } j = 0 \\ \text{PČ} & \text{pro } j = 1, \dots, n \end{cases}$$

Smíšené životní pojištění

$$\begin{aligned} NP &= (v^n {}_n p_x + \sum_{j=1}^n v^j {}_{j-1} q_x) P\check{C} = \\ &= \left(v^n \frac{l_{x+n}}{l_x} + \sum_{j=1}^n v^j \frac{l_{x+j-1} - l_{x+j}}{l_x} \right) P\check{C} \end{aligned}$$

Důchodové pojištění

$$Z_{1j} = \begin{cases} D & \text{pro } j = 0, 1, \dots, n-1 \\ 0 & \text{pro } j = n \end{cases}$$

$$Z_{2j} = 0 \quad \text{pro } j = 0, 1, \dots, n$$

Důchodové pojištění

$$NP = \left(\sum_{j=0}^{n-1} v^j {}_j p_x \right) D = \left(\sum_{j=0}^{n-1} v^j \frac{l_{x+j}}{l_x} \right) D$$

Penzijní produkty

Nástroj prvotně kryjící potřeby lidí ve stáří

Provozováno penzijními společnostmi (penzijními fondy)

Možné přístupy k organizaci penzijních fondů

1. penzijní fondy založené na zaměstnaneckém principu
2. penzijní fondy založené na občanském principu

Základní typy penzijního spoření (pojištění)

- A. systém s definovanou dávkou (DB – Defined Benefits)**
- B. systém s definovaným příspěvkem (DC – Defined Contribution)**

Regulace penzijního spoření (pojištění) ze strany státu

- Regulace způsobu investování penzijními fondy
- Regulace vstupu do odvětví
- Regulace hospodaření penzijních fondů
- Regulace možných zúčastněných na penzijním připojištění
- Regulace tvorby garančního fondu
- Zvyšování zájmu o PP prostřednictvím podpory ze strany státu – daňové výhody

Penzijní produkty v ČR

- Občanský princip
- Systém s definovaným příspěvkem
- Provozují Penzijní společnosti
- Od roku 1994 Penzijní připojištění (dnes transformované fondy)
- Od roku 2013 Doplnkové penzijní spoření (vznik účastnických fondů)
- Podpora ze strany státu: státní příspěvky + daňové zvýhodnění

Organizace v ČR - III. pilíř

- [Transformovaný fond](#) – uzavřen pro nové klienty od roku 2013, znamená garanci nezáporného výnosu pro klienty, regulace investování
- [Účastnické fondy](#) – v rámci každé penzijní společnosti alespoň jeden, uvolnění regulace investování, zrušení povinnosti připisovat nezáporný výnos

Státní příspěvek

Výše příspěvku účastníka v Kč	Výše státního příspěvku v Kč
100	0
200	0
300	90
400	110
500	130
600	150
700	170
800	190
900	210
1 000	230

Zdroj: autor

Daňové zvýhodnění pro účastníka penzijního připojištění

- Od základu daně z příjmu lze odečíst platbu příspěvku poplatníka na penzijní připojištění
- Částka odpočtu se rovná úhrnu příspěvků zaplacených na penzijní připojištění za rok, sníženému o 12 000 Kč, maximálně do výše 24 000 Kč (z pohledu daňového optimální roční úložka 36 000 Kč)

Daňové zvýhodnění pro zaměstnavatele, který přispívá svému zaměstnanci na doplňkové penzijní spoření

- Příspěvek zaměstnavatele lze odečíst z základu daně z příjmu zaměstnavatele, současně nezahrnout do daňového základu zaměstnance, a to max. do výše 50 tis. ročně (alternativně s příspěvky na životní pojištění)
- Současně příspěvek zaměstnavatele na penzijní připojištění zaměstnance nepodléhá placení příspěvků na sociální a zdravotní pojištění

Podpora ze strany státu

Příspěvek účastníka (měsíční)	100	300	500	1 000	1 500	2 000	3 000
Státní příspěvek (roční)	0	1 080	1 560	2 760	2 760	2 760	2 760
Daňová podpora (roční)					900	1 800	3 600

Zdroj: autor

Výběr prostředků z III. pilíře

Transformovaný fond:

1. penze:

- starobní penze (min. 5 let spoření, věk 60 let)
- invalidní penze (nejdříve po 3 letech, přiznání invalidního důchodu 3. stupně)
- výsluhové penze (min. 15 let spoření)
- pozůstalostní penze (nejdříve po 3 letech)

2. jednorázové vyrovnání (místo starobní, invalidní, výsluhové, pozůstalostní penze)

3. odbytné (min. 12 měs. spoření)

Výběr prostředků z III. pilíře

Účastnický fond:

- penze
  - starobní penze na určenou dobu (min. 3 roky) PS (nejdříve po 5 letech spoření, nejdříve 5 let před dosažením důchodového věku)
  - invalidní penze na určenou dobu (min. 3 roky) PS (v případě přiznání invalidity 3. stupně, min. 3 roky spoření)
  - úhrada jednorázového pojistného pro doživotní penzi u životní pojišťovny ŽP (nejdříve po 5 letech spoření, při dosažení důchodového věku)
  - úhrada jednorázového pojistného na penzi na přesně stanovenou dobu s přesně stanovenou výší důchodu ŽP (nejdříve po 5 letech spoření a dosažení důchodového věku)
- jednorázové vyrovnání PS (nejdříve po 5 letech a dosažení důchodového věku)
- odbytné PS (spoření min. 24 měs.)

EVROPSKÁ UNIE

Evropské strukturální a investiční fondy

Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Neživotní pojištění

Neživotní pojištění

- krytí široké škály rizik neživotního charakteru
- rizika při krytí v rámci neživotního pojištění jsou různě kombinována
- typické je rizikové pojištění (rezervotvorné v malé míře)

Rozdělení neživotního pojištění

1. neživotní pojištění osob
2. pojištění majetková
3. pojištění finančních ztrát
4. pojištění odpovědnosti za škody

1. Neživotní pojištění osob

- Úrazové pojištění
- Nemocenské pojištění
- Zdravotní pojištění
- Invalidní pojištění

Úrazové pojištění

Pojem úraz:

- neočekávané a náhlé působení zevních sil nebo vlastní tělesné síly nezávisle na vůli pojištěného, kterým bylo pojištěnému způsobeno poškození zdraví nebo smrt.

Úrazové pojištění

Základem úrazového pojištění je krytí:

- trvalých následků úrazu,
- smrti následkem úrazu.

Doplňkové krytí:

- plnění za dobu nezbytného léčení
- denní odškodné za dobu pracovní neschopnosti
- pojištění drobných úrazů
- úhrada nákladů spojených s úrazem
- apod.

Progresivní plnění za trvalé následky úrazu - příklad

Rozsah trvalých následků (v %)	Násobek pojistné částky
do 25 % včetně	1
nad 25 % do 50 % včetně	2
nad 50 % do 75 % včetně	3
nad 75 % do 100 % včetně	4

Zdroj: autor

Velikost pojistného v úrazovém pojištění

- velikost sjednaných pojistných částek
- ohodnocení rizika úrazu – nejvýznamnějším faktorem činnost pojištěné osoby

Rozdělení pojištěných do rizikových skupin pro účely úrazového pojištění

- 1. skupina: nevýrobní oblast nebo výrobní oblast s převažující duševní činností nebo lehkou manuální prací*
- 2. skupina: výrobní oblast s převažující těžší výrobní a manuální prací nebo prací s větší pravděpodobností vzniku rizika*
- 3. skupina: sportovní oblast a oblast pracovní činnosti s velmi vysokým až extrémním rizikem úrazu, s vysokým stupněm ohrožení na zdraví a vybrané sporty, které jsou prováděny za úplatu nebo v rámci profesionálního sportu*

Nemocenské pojištění

Krytí ztráty příjmů v důsledku krátkodobé pracovní neschopnosti

Návaznost na krytí ze sociálního pojištění

Uplatnění v případě:

- nekrytí konkrétních případů rizika v rámci povinného pojištění
- povinnost se nevztahuje na všechny
- potřeba a požadavky na vyšší úroveň krytí rizik

Pojištění denní dávky při nemoci

- Pojistné plnění za každý den nemoci
  - Na základě škodové formy pojištění
  - Na základě obnosové formy pojištění
- Karenční doba (časová franšíza)

Odvozené produkty

- pojištění neschopnosti splácet úvěr, leasingové splátky
- pojištění ztráty zaměstnání

Komerční zdravotní pojištění

- Krytí nákladů na zdravotní péči
- Rozsah dán úpravou sociálního zdravotního pojištění

Modely uplatnění soukromého zdravotního pojištění

- plné zdravotní pojištění, kdy zdravotní rizika jsou plném rozsahu řešena prostřednictvím komerčního zdravotního pojištění,
- doplňkové zdravotní pojištění, kdy jsou zdravotní rizika částečně řešena v rámci sociálního pojištění a částečně v rámci komerčního pojištění,
- krytí doplňkových služeb v rámci komerčního zdravotního pojištění

Pojištění léčebných výloh

- Krytí zdravotních rizik při cestách do zahraničí:
  - náklady na ošetření, léky, pobyt v nemocnici, léčebné pomůcky, náklady na repatriaci

Cestovní pojištění

- Pojištění léčebných výloh
- Úrazové pojištění
- Pojištění cestovních zavazadel
- Cestovní odpovědnostní pojištění
- Pojištění zrušení cesty
- Pojištění přerušování cesty

Pojištění vážných onemocnění

- Sjednání pojistného plnění při diagnostikování vyjmenované vážné nemoci (infarkt, mozková či cévní příhoda, selhání ledvin,....), nejčastěji jako součást životního pojištění, ale i samostatně

Pojištění dlouhodobé péče

- krytí nákladů na intenzivní péči o dlouhodobě nemocného
- náklady na ošetřovatelku
- náklady na lékařské pomůcky

Další možné produkty

- Pojištění nadstandardního vybavení při pobytu v nemocnici
- Pojištění nákladů na zdravotní úkony nehrazené v rámci všeobecného zdravotního pojištění
- Pojištění poplatků při pobytu v nemocnici

2. Pojištění majetku

Krytí důsledků:

- rizika, při jejichž realizaci dochází ke vzniku přímých věcných škod, tzn. ztráta, zničení či poškození majetku

Rizika v rámci pojištění majetku

- živelní rizika
- vodovodní rizika
- rizika havárie dopravního prostředku
- strojní rizika
- rizika odcizení a vandalství

Členění majetkových pojištění

A. Pojistné produkty vznikly

- podle pojištěných rizik
- podle pojištěných majetkových předmětů nebo zájmů

B. Podle rozsahu krytých rizik

- pojištění jednotlivých rizik
- sdružená pojištění
- Pojištění All risks

Pojištění FLEXA

- požár (**f**ire)
- úder blesku (**l**ightning)
- Výbuch (**ex**plosion)
- pád letadla (**a**irplane)

Pojištění na časovou a novou cenu

1. pojištění na časovou cenu: pojištěnému je vyplaceno pojistné plnění ve výši odpovídající hodnotě pojištěného poškozeného majetku těsně před pojistnou událostí (s ohledem na opotřebení),
2. pojištění na novou cenu: pojištěnému je vyplaceno pojistné plnění umožňující obnovu majetku nebo cenu opravy, pomocí které se uvádí majetek do původního stavu,
3. kombinace
4. obvyklá cena: blíží se časové ceně, ale zohledňuje situaci na trhu

Rozdělení produktů pojištění majetku

- pojištění majetku obyvatelstva
- pojištění průmyslových a podnikatelských rizik
- pojištění zemědělských rizik

Pojištění majetku obyvatelstva

- Pojištění domácnosti
- Pojištění budov
- Havarijní pojištění

Pojištění domácnosti

- Proti rizikům je kryt soubor zařízení domácnosti (soubor movitých věcí tvořících zařízení domácnosti a sloužících provozu domácnosti)
- Rizika zahrnutá obvykle ke krytí:
  - živelní rizika – přesně vymezená živelní rizika
  - vodovodní rizika
  - odcizení a vandalství

Příklad obsahu pojištění domácnosti – zahrnutá rizika ke krytí

- požár, úder blesku, výbuch
- vichřice, krupobití, tíha sněhu, sesuv půdy, zřícení skal
- povodeň a záplava
- pád letadla, stromů, stožárů a obdobných předmětů včetně jejich součástí
- voda z vodovodních zařízení a odpadních potrubí, kapalina nebo pára z etážového, ústředního nebo dálkového topení
- odcizení

Možné varianty krytí dalších událostí v rámci pojištění domácnosti

- Krytí šomážního rizika
  - Náklady na ubytování
  - Zkažení potravin v mrazáku
- Asistenční služba

Pojištění domácnosti – základní konstrukce

- Základní pojistná částka – na principu pojištění na pojistnou hodnotu, určuje ji pojistník
- Dílčí pojistné částky – na principu pojištění na první riziko, velikost určuje pojistitel (pevnou částkou, procentem ze základní pojistné částky)

Základní pojistná částka v rámci pojištění domácnosti

- na základě zvolené pojistné částky podle odhadu pojištěného (součet hodnot jednotlivých věcí)
- na základě velikosti plochy bytu, násobeného koeficientem pro úroveň vybavení
- podle podrobného dotazníku týkajícího se zařízení a vybavení

Dílčí pojistné částky (limity) pro specifické zařízení domácnosti (s možnými vysokými hodnotami)

- umělecké a historické předměty
- předměty sběratelského zájmu (mince, známky,...)
- audiovizuální a výpočetní technika, anténní systémy
- fotografické, optické přístroje, videokamery
- jízdní kola
- stavební součásti bytu
- movité věci používané k podnikatelské činnosti
- peníze a ceniny apod.

Stanovení ceny v rámci pojištění domácnosti

- pojistná částka, tj. celková cena domácnosti a jejího vybavení
- zvolená rizika pojištění resp. úroveň krytí (jen živelní, jen krádež, aj.)
- úroveň vybavení domácnosti
- velikost plochy domácnosti (počítá se s obytnou plochou)
- lokalita, tj. umístění domácnosti (ve větších městech dražší pojistné než v městech menších nebo na vesnici)
- zvolená spoluúčast pojištěného (čím větší spoluúčast, tím levnější pojistné)
- zabezpečení domácnosti proti vniknutí cizí osoby
- bezeškodní průběh v minulých letech, aj.

Pojištění budov (staveb) – základní podoba

- Kryje rizika na majetku – budova (rodinné domy, rozestavné domy, nájemní domy, rekreační budovy, garáže apod.)
- Rizika obvykle zahrnutá ke krytí:
  - živelní, vodovodní, náraz dopravních prostředků, rizika odcizení (stavebních součástí)
  - zejména rozsah živelních rizik se může lišit, proto existuje často několik variant krytí

Modelové varianty krytí rizik v rámci pojištění budov

- základní varianta, zahrnující krytí rizika požáru, blesku, výbuchu, vichřice, odcizení, vandalství,
- širší varianta, zahrnující navíc pád předmětů, zřícení skal, vodovodní rizika,
- nejširší varianta, která je představována pojištěním All Risks s výlukami zejména válečných a politických rizik

Pojistná částka v rámci pojištění budov

- na základě výpočtu provedeným pojišťovnou, který je založen na typu pojišťované nemovitosti, zvolené časové nebo nové ceně a na hodnotě za jeden m² plochy pojištěné stavby (podle technické úrovně stavby),
- na základě pojistné částky stanovené pojistníkem,
- odhadní cenou na základě posudku znalce

Výše pojistného v rámci pojištění budov - faktory

- výši pojistné částky
- na rozsahu sjednaného pojistného krytí - tj. na šíři rizik, na něž se pojištění vztahuje
- zda je pojištění uzavřeno na novou nebo časovou hodnotu
- typ pojištěné stavby - jedná-li se o rodinný dům, bytový dům, byt v bytovém domě, vedlejší objekt, garáž, aj.
- na umístění stavby, které se obvykle rozlišuje podle velikosti obce, v níž se stavba nachází
- na poskytnutých slevách

Havarijní pojištění automobilů

- majetkovým pojištěním motorových vozidel
- základem pojistného krytí v rámci havarijního pojištění je krytí rizika havárie
- krytí dalších rizik: živelních, odcizení, mohou být kryta i rizika vandalství, rizika strojní, asistenční služby
- připojištění: čelní sklo, pojištění přepravovaných osob, pojištění zavazadel

Možné oblasti havarijního pojištění

- pojištění kolize motorových vozidel, kdy je pojistnou událostí jen kolize s jiným motorovým vozidlem,
- havarijní pojištění motorových vozidel bez kolize motorových vozidel,
- živelní pojištění motorových vozidel,
- pojištění odcizení motorových vozidel, které obvykle kryje i odcizení částí motorových vozidel a havárii s odcizeným vozidlem,
- pojištění asistenčních služeb,
- pojištění skel, které představuje pojistné krytí pro případ rozbití skel a obdobných součástí motorových vozidel,
- pojištění oprav automobilů, kdy je kryto strojní riziko bez spojitosti s kolizí nebo havárií motorového vozidla,

Konstrukce havarijního pojištění

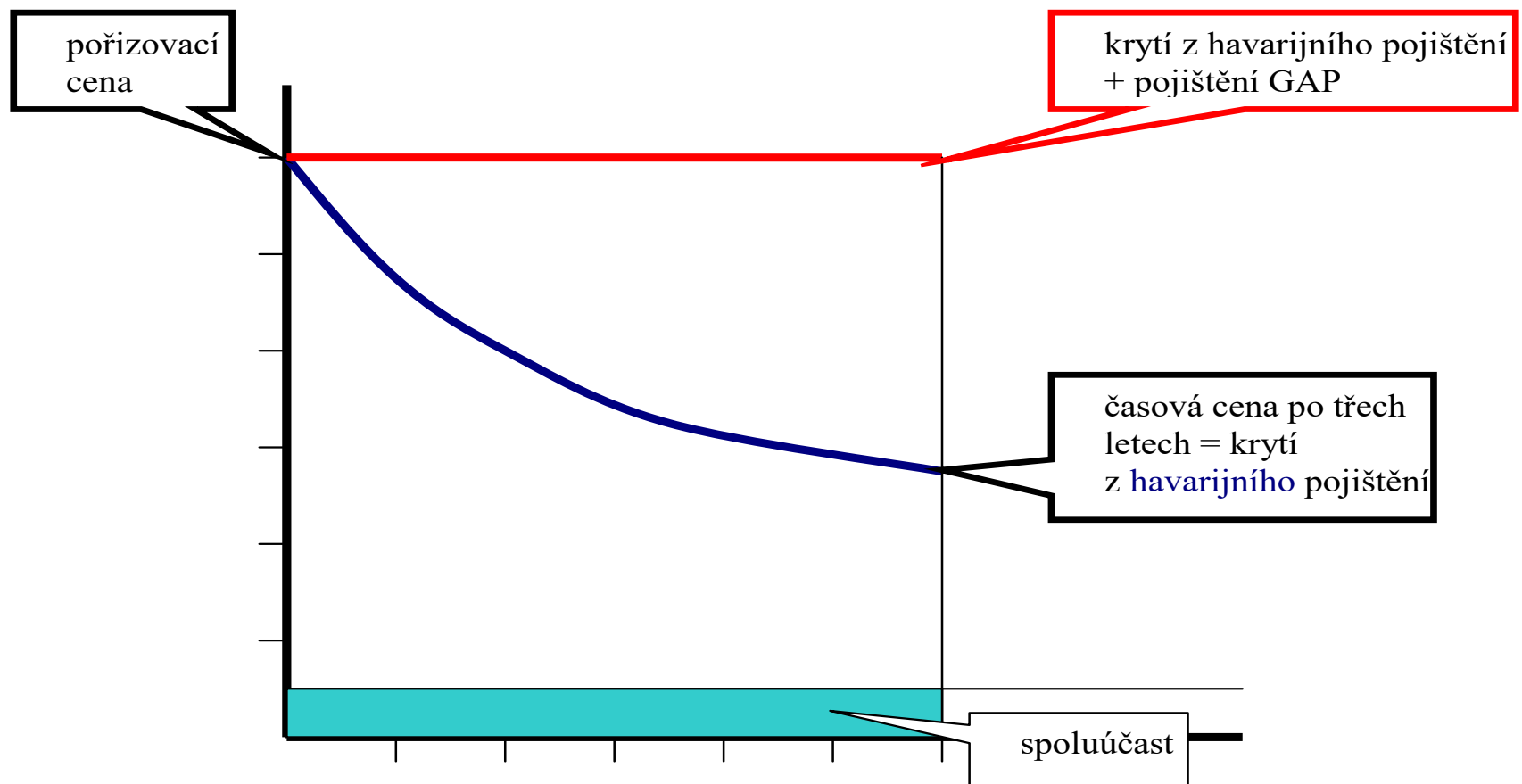
- na principu pojištění All Risks,
- na základě tzv. stavebnicového principu – kdy jsou jednotlivá rizika pojistníkem vybírána ke krytí do konkrétního pojištění podle jeho potřeb a uvážení.

Pojištění na novou cenu v havarijním pojištění.

Pojistné v havarijním pojištění

- Typ vozidla
- Pořizovací cena vozidla
- Výše spoluúčasti, excedentní franšízy
- Faktory na straně řidiče: věk, délka vlastnictví řidičského průkazu apod.
- Faktory na straně vozidla: místo, způsob zabezpečení vozidla, garážování vozidla apod.
- Územní platnost pojištění
- Bonusy - malusy

Pojištění GAP

Zdroj: autor

Pojištění Pay as you drive

- Přizpůsobení konkrétnímu pojištěnému – placení pojistného podle průběhu využití vozidla
- Předpokládá monitorovací zařízení ve vozidle
- Vhodné pro mladší osoby a osoby využívající méně často vozidlo

Další druhy pojištění automobilů

- Pojištění spoluúčasti
- Pojištění prodloužené záruky
- Pojištění skel

Pojištění majetku podnikatelských a průmyslových rizik

- Pojištění podnikatelských rizik – pojištění na nižší pojistné částky, uplatňování standardních pojistných produktů
- Pojištění průmyslových rizik – pojištění na vyšší pojistné částky, uplatnění pojištění šitých na míru (individualizovaný přístup)

Živelní pojištění

- kryje škody na majetku, které byly způsobeny realizací živelního rizika
- základem konstrukce je pojištění na plnou hodnotu (často na novou cenu)

Rizika krytá v rámci živelního pojištění – modelový příklad

- Požární pojištění:
  - Požár, úder blesku, výbuch, pád letadla nebo jeho částí
- Živelní pojištění
  - Požární pojištění
  - Vichřice, krupobití, povodeň a záplava, kouř, aerodynamický třesk, náraz vozidla, únik vody z vodovodních zařízení, únik kapaliny, vandalismus, vnitřní nepokoje, stávka nebo výluka

Cena živelního pojištění vyplývá z:

- hodnoty pojišťovaného majetku – pojistná částka
- rizikové situace podniku, tzn. na uspořádání podniku z hlediska možné škody (rizikové faktory v rámci živelního pojištění: konstrukce stavby, použité stavební materiály, vzdálenost jednotlivých objektů od sebe, realizace nebezpečných činností, úroveň zábranných opatření apod.)
- velikosti integrální franšizy a spoluúčasti

Strojní pojištění

- krytí škod v souvislosti s poškozením strojů a strojních zařízení způsobené jejich provozem
- Členění strojního pojištění:
  - klasické strojní pojištění
  - strojní pojištění mobilních strojů a strojních zařízení
  - pojištění elektronických zařízení

Rizika zahrnutá ke krytí do strojního pojištění – modelový příklad

- Konstrukční, materiálová nebo výrobní vada po skončení záruční doby
- Nesprávná obsluha, nešikovnost, nedbalost nebo zlomyslnost
- Nedostatek vody v parním generátoru
- Selhání měřících, regulačních nebo zabezpečovacích zařízení
- Roztržení v důsledku odstředivé síly
- Přetlak páry, plynu nebo kapaliny či podtlak
- Zkrat či jiné působení elektrického proudu
- Pád nebo vniknutí cizího předmětu
- Vichřice, mráz, plovoucí led

Další pojištění majetku podnikatelských rizik zahrnující krytí přímých věcných škod

- Pojištění montážních a stavebních rizik
- Havarijní pojištění
- Dopravní pojištění
- Pojištění proti odcizení
- Pojištění specifických činností a specifických majetkových předmětů

Pojištění zemědělských rizik

Specifické druhy pojištění:

- pojištění plodin
- pojištění hospodářských zvířat

Pojištění plodin

- kryje rizika majetkových škod na rostlinné produkci – finanční ztráty na rostlinné produkci

Pojištění plodin

Možné podoby pojištění plodin:

- Krupobitní pojištění
- Pojištění proti vybraným rizikům (vedle krupobití například požár, povodeň, záplava, vichřice, jarní mráz)
- Pojištění úrody

Pojištění plodin v ČR v současnosti

- Rizika poškození nebo zničení při nenadálé živelní události – plodiny pěstované na orné půdě (obilniny, olejniny, luskoviny apod.) trvalé travní porosty, vinná réva, chmel, ovoce, konzumní zelenina, okrasné rostliny, přadné rostliny (len, konopí).
- Především: krupobití, požár, vichřice, povodeň nebo záplava, sesuv půdy. U vybraných plodin: vyzimování, vymrznutí, jarní mráz nebo mráz
- Důsledky: snížení objemu úrody, kvality plodin a snížení prodejní ceny
- Nepojistitelná rizika: sucho, komerční rizika, pohyb cen, škody vzniklé chorobami a škůdci, trvalý déšť při sklizni, vandalismu, krádeže

Pojistné u pojištění plodin

- celková pojištěná plocha
- hektarový výnos pojištěných plodin
- výše pojistné částky
- výše smluvené spoluúčasti

Pojištění hospodářských zvířat

- vztahuje se na soubory hospodářských zvířat (krav, ovcí, koní, drůbeže apod.)
- kryje škody v souvislosti s uhynutím, utracením nebo nutnou porážkou v důsledku těchto rizik:
  - nákaza nebo-li infekční nemoc (je zde nejvýznamnějším rizikem),
  - rizika živelní,
  - riziko úrazu a neinfekční nemoci,
  - riziko odcizení a zaběhnutí

Pojištění hospodářských zvířat v ČR v současné době

- Ztráty v důsledku uhynutí, utracení nebo nucené porážky hospodářských zvířat (skot, prasata, ovce, drůbež atd.).
- Rizika: nákaza (BSE, slintavka a kulhavka, mor prasat, cholera drůbeže) nebo jiná hromadná onemocnění infekčního nebo parazitárního původu. Dále ostatní: živelní škody (např. požár, povodeň, záplava), přerušení dodávky el. proudu, zasažení el. proudem, přehřátí organismu zvířete, otrava. Pro vybrané skupiny zvířat : úraz, neinfekční nemoc, porodní škody
- Nepojistitelná rizika: cenová rizika, vandalismus, škody způsobené chovatelem

Pojistné u pojištění hospodářských zvířat

- druh pojistné ochrany
- pojistná částka
- počet a druh zvířat

Zásahy státu do zemědělského pojištění

- existence státního pojištění v zemědělství,
- státní zajištění pro zemědělské pojištění,
- uplatnění fondu nepojistitelných škod, nákazových fondů,
- uplatnění povinného pojištění,
- dotace do ceny zemědělského pojištění

V ČR podpora formou dotace do ceny pojištění (pro malé a střední podniky)

Výše státní podpory ze zaplaceného pojistného v %

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Hosp. zvířata	35	35	35	30	15	15	20	20	20
Plodiny	0	10	10	20	30	30	35	35	35
Speciální plodiny	0	10	10	20	30	30	50	50	50

2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
50	50	47	40	40	50	50	50	50	25-50
50	50	47	17	17	18	50	37	40	10-50
50	50	47	50	50	50	50	50	50	35-65

Výše státní podpory ze zaplaceného pojistného v %

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Hosp. zvířata	35	35	35	30	15	15	20
Plodiny	0	10	10	20	30	30	35
Speciální plodiny	0	10	10	20	30	30	50

2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
20	20	50	50	47	40	40	50	50	50
35	35	50	50	47	17	17	18	50	37
50	50	50	50	47	50	50	50	50	50

3. Pojištění finančních ztrát

- Následné škody (finanční ztráty)
  - rizika šomáží
  - rizika úvěrová
  - rizika platební neschopnosti
  - dodatečné náklady

Pojištění finančních ztrát

- Pojištění pro případ přerušení provozu
- Úvěrové pojištění
- Pojištění záruk
- Pojištění právní ochrany

Pojištění pro případ přerušení provozu

pojištění pro případ přerušení provozu kryje tzv. následné škody, tedy zabezpečuje náhradu finanční újmy, která vzniká v důsledku přerušení provozu, ke kterému dochází na základě poškození pojištěného majetku prvotní nahodilou událostí

Pojistná částka a pojistné plnění v rámci pojištění pro případ přerušení provozu

- odvíjí se od velikosti ušlých příjmů, na základě obratu, který nebyl realizován
- vyčíslení vychází z:
hrubý zisk = čistý zisk + fixní náklady
(Alternativou k pojištění hrubého zisku je pojištění celého příjmu, které přichází v úvahu v případech, kdy podnik dosahuje zisku bez nebo jen s minimálními variabilními náklady)
- závislost na délce přerušení provozu

Pojištění přerušení provozu - stanovení PČ

hrubý zisk	čistý zisk	obrat
	fixní náklady	
	variabilní náklady	

Zdroj: autor

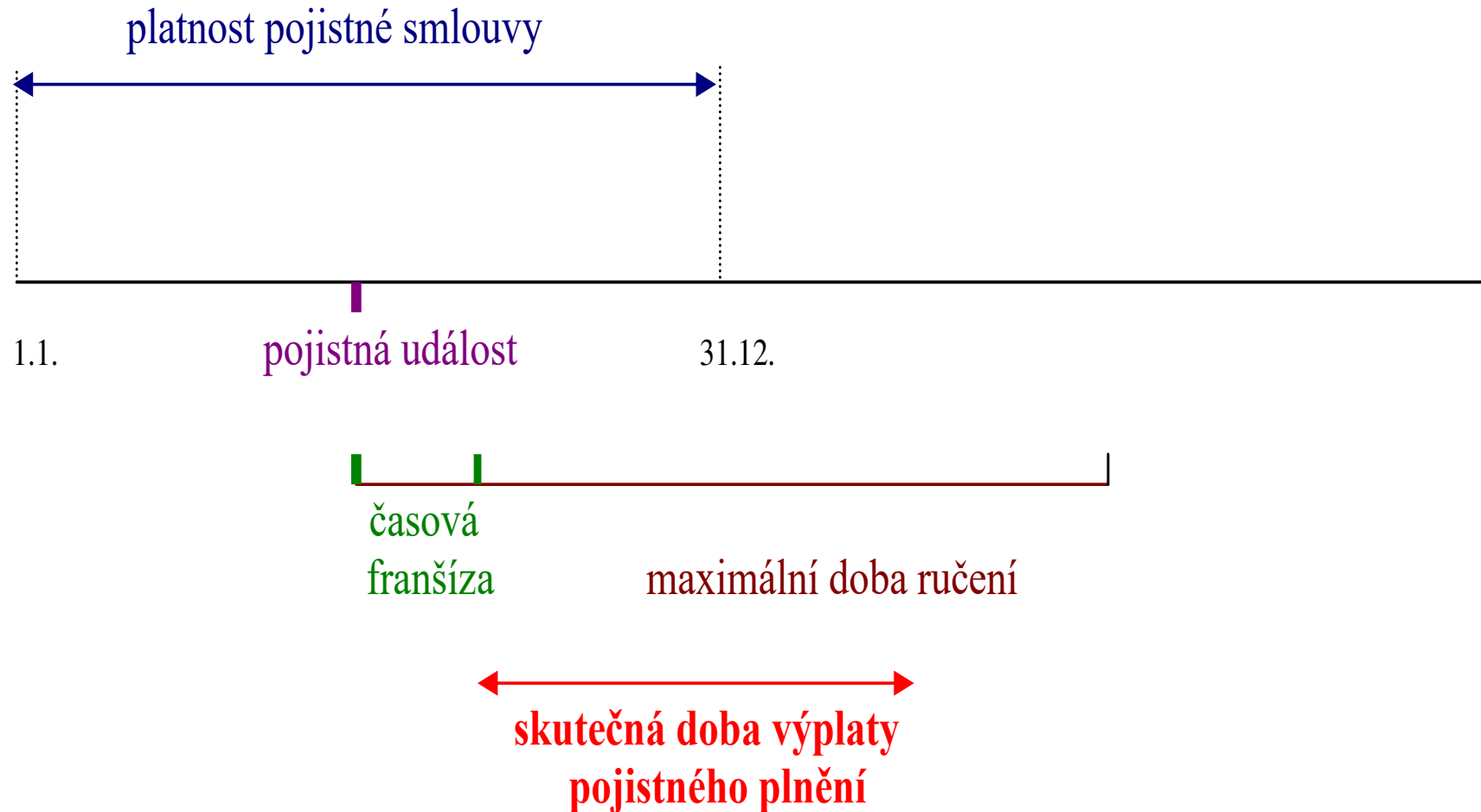
Délka výplaty pojistného plnění

- délka přerušení
- maximální doba ručení daná pojišťovnou
- časová franšíza
- vymezení pojmu přerušení provozu

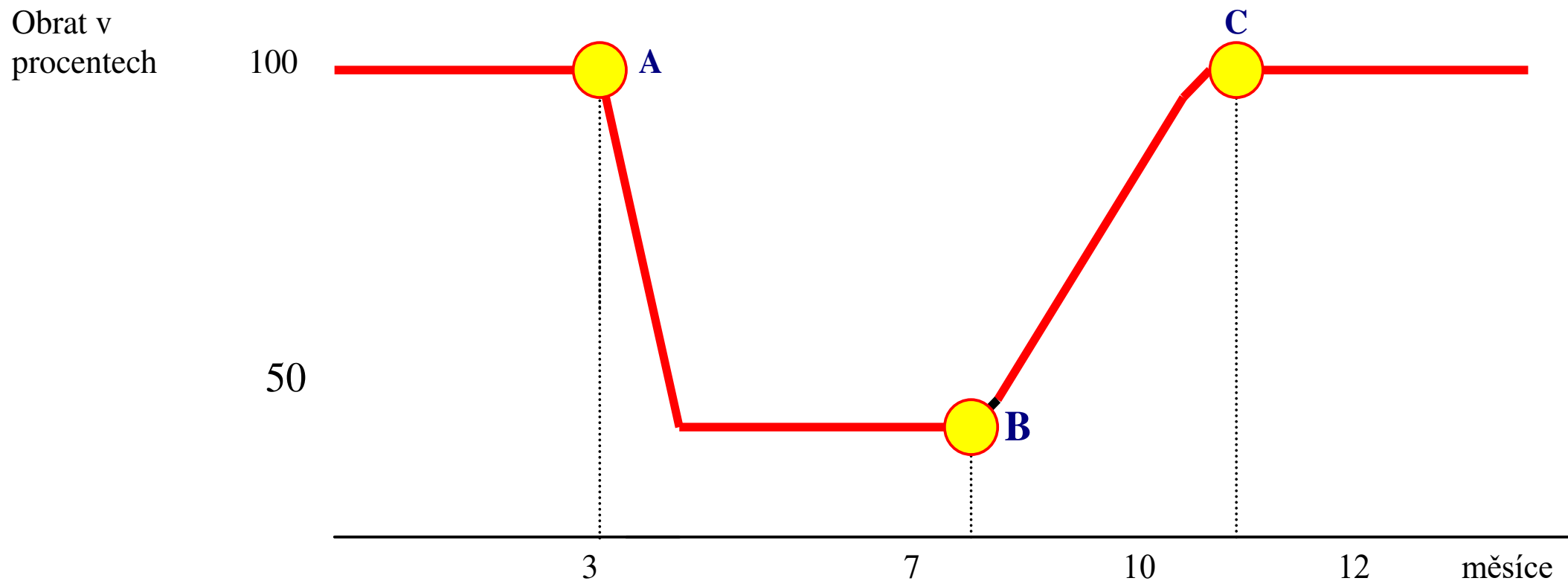
Oceňovací období =

- časový úsek, za který se případě pojistné události zjišťuje hrubý zisk jako základ pro ocenění újmy a stanovení pojistného plnění
- je stejně dlouhé jako doba ručení
  - ve většině zemí je to období předcházející datu vzniku pojistné události

Doba ručení v rámci pojištění pro případ přerušení provozu

Technická a obchodní připravenost v rámci pojištění přerušení provozu

A – přerušení provozu

B – obnovení provozu – technická připravenost

C – konec působení přerušení na výkon podniku – obchodní připravenost

Zdroj: autor

Druhy pojištění pro případ přerušení provozu

- Živelní (požární) pojištění přerušení provozu
- Strojní pojištění přerušení provozu
- Pojištění ALoP
- Kontingentové pojištění
- Pojištění dodatečných výdajů
- Pojištění zisku
- Pojištění teplotních škod
- Dešťové pojištění
- Pojištění odpisů
- Pojištění cenných dokumentů a záznamů
- Pojištění elektronického přerušení provozu
- Pojištění informačních technologií – kybernetické pojištění

Pojištění úvěru

- krytí finančních ztrát v případě nesplacení poskytnutého úvěru
- pro krytí úvěrového rizika mimo pojištění úvěru se využívá řada dalších nástrojů: ručení, směnečné ručení, bankovní záruka, zástava, faktoring, forfaiting apod. (pojištění úvěru je jeden z nástrojů)

Pojistné produkty zahrnující krytí úvěrového rizika

1. životní pojištění, které kryje úvěrové riziko v souvislosti s úmrtím dlužníka,
2. nemocenské pojištění, invalidní pojištění apod., která kryjí úvěrové riziko v návaznosti na pracovní neschopnost dlužníka, nezaměstnanost
3. majetkové pojištění zástav,
4. úvěrové pojištění:
  - pojištění obchodního úvěru,
  - pojištění bankovního úvěru,
  - pojištění vývozních úvěrů,
  - pojištění zemědělských úvěrů.

Úvěrová rizika (z pohledu úvěrového pojištění)

1. komerční úvěrová rizika

- platební neschopnost (konkurs, soudní a mimosoudní vyrovnání, exekuce),
- platební nevůle (nezaplacení ve stanovené lhůtě),
- kursová rizika,

2. politická (teritoriální) rizika

- platební potíže vyvolané politickými událostmi,
- nemožnost transferu úhrad do země vývozce z důvodu politických událostí v zemi dovozce – válka, revoluce, občanské nepokoje,
- administrativní rozhodnutí orgánů státu dlužníka, ve třetích zemích,
- přírodní katastrofa v zemi dovozce,
- nezaplacení pohledávky veřejnoprávním dovozcem.

Úvěrové pojištění

- Existence státní úvěrových pojišťoven
- Pojištěním tuzemských a vývozních úvěrů
- V rámci uskutečňování úvěrového pojištění další finanční služby
- Význam informací o obchodních partnerech
- Silná koncentrace na trhu úvěrového pojištění (ve světě)

Mezinárodní pravidla v rámci úvěrového pojištění (pojištění vývozních úvěrů)

- Konsensus OECD – ujednání o pravidlech pro státem podporované vývozní úvěry
- Směrnice EU – jak komerčních tak politických rizik
- Bernská unie –sdružuje úvěrové pojišťovny
- Dohoda o subvencích a vyrovnávacích opatřeních WTO
- Pracovní skupina OECD pro exportní úvěry a úvěrové garance – hodnocení rizikovosti zemí

Před sjednáním úvěrového pojištění pojistitel posuzuje:

- Převažující činnost dlužníka (dlužníků)
- Smlouvy o úvěrovém pojištění (minulé, současné)
- Obrat a ztráty nesplacených pohledávek v posledních třech letech
- Očekávaný obrat v daném roce a jeho vývoj
- Identifikace nesplacených pohledávek v uplynulých třech letech

Komerční úvěrové pojištění

Komerční pojišťovny přebírají:

- tržně zajistitelná rizika
- převážně komerční rizika v rámci úvěrového pojištění.

Specifika úvěrového pojištění

- Vedle krytí čistého rizika (náhrada vzniklé ztráty pojistným plněním) pomoc finančního charakteru – usnadnění přístupu k úvěru, poskytnutí bankovních záruk, řízení pohledávek, inkaso pohledávek, nebo poskytování kreditních informací
- Získání informací o obchodních partnerech

Komerční úvěrové pojištění (pojištění pohledávek) v ČR

- KUPEG, úvěrová pojišťovna
- Euler Hermes
- Atradius
- Coface Austria Kreditversicherung

Riziko → úvěrové pojištění

- Přijetí rizika do pojištění
- Pojistná sazba
- Výše spoluúčasti
- Délka karenční doby

Pojištění pohledávek

- není nástrojem prevence, neboť existence pojistné smlouvy sama o sobě neovlivní vznik pojistné události, tedy neuhrazení pohledávky
- řeší dopad nesplacené pohledávky na ekonomiku věřitele a snižuje tak jeho riziko
- některé pojistné smlouvy umožňují postoupení pohledávky a její vymáhání pojišťovnou
- dlužník často po výzvě pojišťovny k zaplacení neriskuje vleklý a nákladný spor, a pohledávku uhradí, pojišťovna je poté zproštěna povinnosti plnit nárok věřitele.

Pojištění pohledávek

- kryje tzv. **subjektivní riziko**, tedy pravděpodobnost platební nevůle či platební neschopnosti (tj. konkurz, exekuce, vyrovnání) odběratele, jehož bonitu pojišťovna individuálně ohodnotí a určí, jakou výši úvěru (úvěrový limit), respektive obratu, je ochotna pojistit.
- **Platební nevůle** (nezaplacení ve lhůtě např. 5, 7 nebo 9 měsíců po splatnosti)
- **Platební neschopnosti** (konkurs, vyrovnání, exekuce)

Pojištění vývozních úvěrů

- kryje riziko platební neschopnosti zahraničního dovozce českého zboží
- podpora exportu prostřednictvím státem podporovaného pojištění vývozních úvěrů (v ČR pojišťovna EGAP)

Pojišťovna EGAP

- Založena r. 1992
- Účel: podpora vývozu (zejména investičních celků)
- Především krytí tzv. politických (teritoriálních) rizik
- Státní podpora

Rozdíly mezi trhy komerčního a podporovaného pojištění

	komerční pojišťovny	pojišťovny typu EGAP
prům. doba splatnosti	2-3 měsíce	řádově 5 let
dodávky zpravidla	opakované	jednorázové
výše limitu na dlužníka	relativně nízký	relativně vysoký
typ dodávek	menší inv, spotř.	větší investiční
krytí politických rizik	výjimečně	ano
rizikovost zemí dlužníků	spíše nízká	včetně vysokých
zajištění	vysoká míra	nízká míra
další služby	ano	ne

Pojištění úvěru se státní podporou

- podpora exportu tím, že jsou kryta politická (teritoriální) rizika
- podpora v podobě záruky státu
- při ohodnocení úvěrového rizika se bere v úvahu riziko země – země rozděleny podle rizikovosti
- kapacita dána rozhodnutím státu

Pojištění vývozních úvěrů se státní podporou

- kryje riziko platební neschopnosti v důsledku politických (teritoriálních) rizik
- mezinárodní pravidla
- řeší se tzv. úvěrové riziko země, tedy pravděpodobnost, že země je schopná obsloužit své zahraniční dluhy

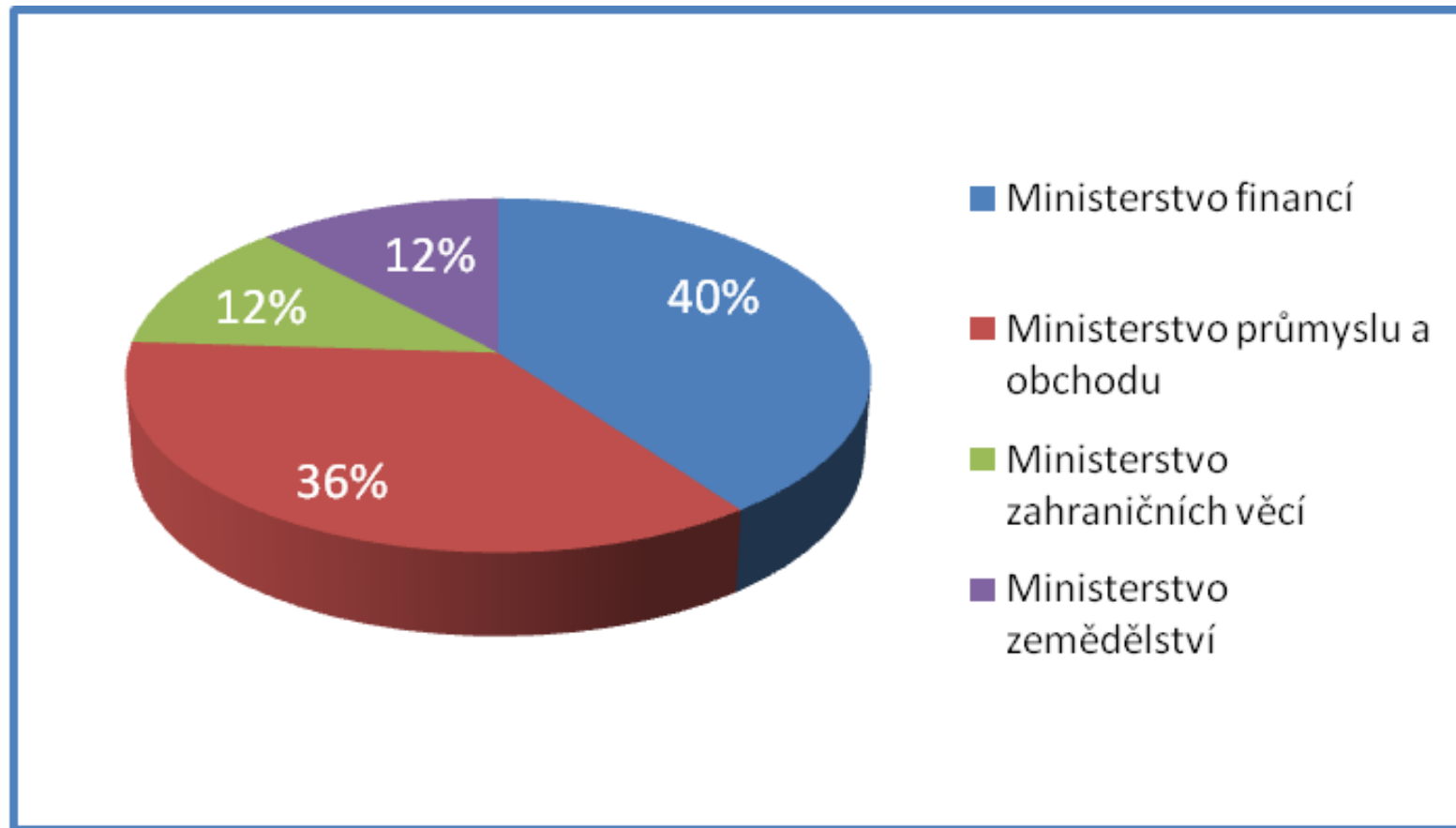
Příklad

- Příkladem z nedávné minulosti je krach jedné kazašské banky. Český dodavatel PSP Engineering získal zakázku na stavbu cementárny pro uvedenou banku. Během krize se banka dostala do vážných problémů a musela být znárodněna. Kontrakt nebyl dokončen a nastala pojistná událost. Pojišťovna EGAP tak vyplatila pojistné plnění přibližně ve výši jedné miliardy korun.

Státní podpora

- Záruka státu za závazky EGAP – kapacita dána státem
- EGAP může pojistit rizika, které žádná komerční pojišťovna nepojistí, protože pro ně nenajde na trhu zajištění.

Akcionářská struktura pojišťovny EGAP

Zdroj: autor

Rizikovost zemí z pohledu teritoriálních rizik (Konsensus OECD)

- Politické události
- Ekonomická situace
- Zákonná opatření v zemi
- Zásahy vyšší moci
- Obecná splátková moratoria
- Platební zkušenost

Konsensus OECD

- Ujednání pro oficiálně podporované vývozní úvěry - zavedení nových mezinárodních pravidel
- stanovení minimálních pojistných sazeb pro jednotlivé rizikové kategorie zemí a dlužníků, v závislosti na délce úvěru:
  - zavedení jednotného systému zařazování zemí do 7 rizikových kategorií podle pravidel aplikovaných v OECD,
  - zavedení nové metodiky výpočtu pojistného pouze z jistiny úvěru,
  - poskytování připojištění refinančních nákladů úvěru již za základní pojistnou sazbu,
  - možnost postupného placení pojistného u dlouhodobých úvěrů velkého rozsahu atd.

Rizikové kategorie zemí

riziko	riziková kategorie na základě politického rizika
0 – 20 %	1
20 – 35 %	2
35 – 50 %	3
50 – 65 %	4
65 – 80 %	5
80 – 90 %	6
90 – 100 %	7

Zdroj: autor

Příklady klasifikace zemí podle míry politického rizika

Země	Klasifikace	Země	Klasifikace
Belgie	0	Rumunsko	4
Česká republika	0	Rusko	4
Hongkong	1	Makedonie	5
Tchaj-wan	1	Lotyšsko	5
Čína	2	Bolívie	6
Polsko	2	Ghana	6
Indie	3	Afganistán	7
Maroko	3	Argentina	7

Zdroj: autor

Pojištění záruky

- Pojištěný nesplní své závazky vůči jiné osobě
- U pojištění záruky se pojišťovna zavazuje zaplatit věřiteli pojištěného vzniklou finanční újmu do výše stanovené v záruční listině, pokud pojištěný nesplní své závazky dané konkrétní smlouvou či právním předpisem.

Pojištění záruky

- Pojištění smluvní záruky - písemný závazek pojišťovny poskytnout pojistné plnění věřiteli, jestliže pojištěný nesplní své povinnosti vyplývající ze smlouvy uzavřené mezi věřitelem a pojištěným.
  - Při dodání zboží
  - Při realizace práce
  - Při poskytování služeb
- Pojištění záruky za celní dluh
- Pojištění záruky za spotřební daň
- Pojištění cestovních kanceláří
- Pojištění pracovních agentur

Pojištění cestovních kanceláří pro případ úpadku

- Pojištění záruky
- Krytí škod vzniklých klientům cestovní kanceláře
- Povinně smluvní pojištění
- Ohodnocení rizika – cena pojištění: ohodnocení finanční situace cestovní kanceláře

Pojištění CK

- Vztahuje se na cestovní kanceláře nikoliv cestovní agentury
- Pojištění tzv. zájezdu: zahrnuje alespoň 2 služby (ubytování, doprava, stravování,...)
- Pojistná částka minimálně 30 % ročního obrátu ze zájezdů
- Riziko finanční stability CK
- 6 pojišťoven (Generali, ČPP, Uniqua, Union, ERV, Slavia)

Pojistné plnění v rámci pojištění cestovních kanceláří je vypláceno v případech, kdy cestovní kancelář z důvodu svého úpadku:

- neposkytne zákazníkovi dopravu z místa pobytu v zahraničí do České republiky,
- nevrátí zákazníkovi zaplacenou zálohu nebo cenu zájezdu v případě, že se zájezd neuskutečnil,
- nevrátí zákazníkovi rozdíl mezi zaplacenou cenou zájezdu a cenou částečně poskytnutého zájezdu v případě, že se zájezd uskutečnil pouze z části.

Problémy v rámci pojištění cestovních kanceláří

- Nepojištěné CK
- Neplacení pojistného CK
- Nedostatečná pojistná částka

Návrhy úprav – projednávány v poslední době:

- uplatnění bankovní záruky
- uplatnění garančního fondu

Pojištění pracovních agentur pro případ úpadku

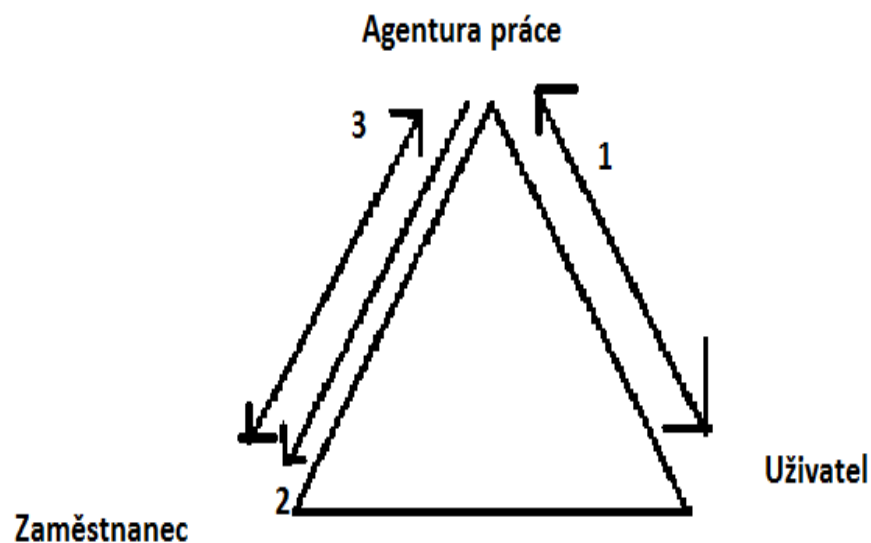
- povinné pojištění
- důvodem zmíněné povinnosti je ochrana zaměstnanců pracovní agentury v případě, že pracovní agentura neplní závazky vůči zaměstnancům
- výše pojistné částky alespoň trojnásobku průměrného měsíčního čistého výdělku všech svých zaměstnanců, kteří jsou přiděleni nebo ti, kteří budou dočasně přidělováni k výkonu práce u uživatele

Pojistné plnění v rámci pojištění pracovních agentur

- Pojistné plnění je vypláceno zaměstnancům v případě úpadku pracovní agentury

Vztahy v agenturním zaměstnávání

1. vztah mezi agenturou práce a uživatelem určuje dohoda o dočasném přidělení zaměstnance
2. Vztah mezi zaměstnancem a agenturou práce určuje písemný pokyn
3. Vztah mezi zaměstnancem a agenturou práce určuje pracovní smlouva nebo dohoda o pracovní činnosti

Situace na trhu (pojištění pracovních agentur)

- Česká podnikatelská pojišťovna
- Slavia pojišťovna

Pojištění právní ochrany

- zahrnuje krytí nákladů pojištěného (dodatečných výdajů pojištěného, případně jeho rodiny) v souvislosti s právními úkony, a nákladů spojených s prosazením požadavků na náhrad škod pojištěného

Pojištění právní ochrany kryje

- odměny a výdaje právního zastoupení
- soudní poplatky
- znalecké posudky
- výdaje na provedení výkonu rozhodnutí
- výdaje protistrany, pokud je k jejich úhradě povinen pojištěný
- výdaje pojištěné osoby za cesty k soudnímu řízení, pokud je jeho přítomnost nařízena nezbytná
- náklady na provedení výkonu rozhodnutí
- peněžitá záruka, která bude složena za účelem vyloučení vyšetřovací vazby, a to formou půjčky
- právní poradenství

Druhy pojištění právní ochrany

- Pojištění právní ochrany motorových vozidel
  - motorového vozidla
  - řidiče
- rodiny
- v pracovněprávním vztahu
- nemovitosti
- pro podnikatele

Pojištění právní ochrany motorových vozidel

- náhrada škody
- trestní a přestupkové právo
- odebrání průkazu
- závazkové právo
- právní poradenství

Pojištění právní ochrany rodiny

- náhrada škody
- trestní a přestupkové právo
- závazkové právo
- vlastnické právo
- právní poradenství

Pojištění právní ochrany v pracovněprávním vztahu

- Pracovněprávní nároky na náhradu škody
- Obhajoba v trestním a přestupkovém řízení
- Pojistné právo
- Pracovněprávní spory

Pojištění právní ochrany nemovitosti

- náhrada škody
- trestní a přestupkové právo
- závazkové právo
- vlastnické právo
- nájemní právo
- sousedské právo
- právní poradenství

Pojištění právní ochrany pro podnikatele

- Občanskoprávní nároky pojištěných osob na náhradu škody
- Pracovněprávní nároky pojistníka na náhradu škody vůči vlastním zaměstnancům
- Obhajoba pojištěných osob v trestním nebo přestupkovém řízení
- Pracovněprávní spory pojistníka se zaměstnanci
- Spory pojištěných osob z komerčního pojištění
- Ochrana vlastnických práv pojistníka k movitým věcem
- Právní ochrana vlastnických práv k nemovitostem a spory z nájemních a podnájemních smluv

4. Pojištění odpovědnosti za škody

- Předmětem pojištění odpovědnosti je právní vztah (odpovědnost za škodu).
- Pojistnou událostí v odpovědnostním pojištění je vznik povinnosti pojištěného nahradit škodu.
- Škoda je poškozenému hrazena v rozsahu, v jakém za ni pojištěný odpovídá.

Pojistné plnění v rámci odpovědnostních pojištění

- Poškozenému: náhrada škody (škody na zdraví, na věcech, finanční ztráty),
- Pojištěnému:
  - náklady na obhajobu pojištěného v souvislosti se škodou, kterou má pojišťovna uhradit,
  - náklady na soudní řízení o náhradě škody, pokud bylo nutné ke zjištění odpovědnosti pojištěného a výše plnění pojišťovny

Pojištění odpovědnosti za škody – pojistné plnění

- náhrady za ztrátu na výdělku po dobu pracovní neschopnosti
- náhrada za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti
- náhrada za ztrátu na důchodu
- bolestné
- náhrada za ztížení společenského uplatnění
- náhrada za náklady spojené s léčením
- náhrada za věcnou škodu
- náhrada za přiměřené náklady spojené s pohřbem
- jednorázové odškodnění pozůstalých

Pojetí odpovědnosti

1. odpovědnost subjektivní (odpovědnost za zavinění) - předpokladem vzniku odpovědnosti ekonomického subjektu za škodu je zavinění škody,
2. odpovědnost objektivní (odpovědnost za výsledek) - odpovědnost za škodu vzniká bez ohledu na zavinění nebo nezavinění

Uplatněná forma pojištění

- Pro odpovědnostní pojištění je typické škodové pojištění:
  - pojištění na první riziko

Konstrukce pojištění odpovědnosti za škodu

- **Princip loss occurrence** (princip vzniku škody) – předpokladem vzniku práva na pojistné plnění je, že ke vzniku škody došlo v době trvání pojištění, škoda může být uplatněna později
- **Princip claims made** (princip vznesení nároku) – předpokladem vzniku práva na pojistné plnění je, že ke vznesení nároku na náhradu škody došlo v době trvání pojištění (nejčastěji u profesní odpovědnosti)

Členění odpovědnostního pojištění

- odpovědnostní pojištění vozidel,
- odpovědnostní pojištění při pracovních úrazech a nemocech z povolání,
- profesní odpovědnostní pojištění,
- obecné odpovědnostní pojištění.

Odpořvednostní pojiřtění za řkody při provozu vozidel

- povinně smluvní pojiřtění:
  - závažnost řkod při dopravním provozu, zejména řkod na zdraví (s ohledem na více než 7 mil. Vozidel)
  - nutnost ochrany poškozenných při dopravních nehodách
  - regulace podoby pojiřtění

Odpovědnostní pojištění za škody při provozu vozidel

- hrazení škod pojišťovnou na základě sjednané pojistné smlouvy
- hrazení škod případě, že se škoda nevztahuje k žádné pojistné smlouvě z garančního fondu

Odpovědnostní pojištění za škody při provozu vozidel

hradí poškozenému:

- škody na zdraví nebo usmrcením,
- škody vzniklé poškozením, zničením nebo ztrátou věci,
- škody mající povahu ušlého zisku

hradí pojištěnému:

- účelně vynaložené náklady spojené s právním zastoupením

nehradí:

- škody, které utrpěl řidič vozidla,
- majetkové škody, za které pojištěný odpovídá svým příbuzným,
- škody na vozidle, na které se vztahuje pojištění

Limity pojistného plnění v rámci pojištění odpovědnosti za škody při provozu vozidel

Pojištění musí být sjednáno minimálně na 35 mil Kč:

- při škodě na zdraví nebo usmrcením za každého poškozeného,
- při škodě na majetku bez ohledu na počet poškozených

Limity pojistných plnění v jiných zemích (příklady):

- Škody na zdraví bez limitu: VB, Irsko, Norsko, Francie, Belgie
- Škody na majetku: Belgie 100 mil EUR, Rakousko 50 mil EUR, Švédsko 34 mil EUR,
- Polsko, Bulharsko, Rumunsko, Řecko, Slovensko limit 1 mil EUR

Česká kancelář pojistitelů

- sdružuje pojistitele provozující pojištění odpovědnosti (v současné době 14)
- spravuje garanční fond
- spravuje fond zábrany škod
- provozuje tzv. hraniční pojištění
- uzavírá dohody s kanceláří pojistitelů cizích států
- vede evidence a statistiky

Plnění z garančního fondu

- plnění za škodu na zdraví nebo usmrcením způsobenou provozem nezjištěného vozidla, za kterou odpovídá nezjištěná osoba,
- plnění za škodu způsobenou provozem vozidla bez pojištění odpovědnosti,
- plnění za škodu způsobenou provozem vozidla pojištěného u pojistitele, který z důvodu svého úpadku nemůže uhradit tuto škodu,
- plnění za škodu způsobenou provozem cizozem. vozidla pojištěného hraničním pojištěním,
- plnění za škodu způsobenou provozem cizozemského vozidla, jehož řidiči nevzniká při provozu tohoto vozidla na území ČR povinnost uzavřít hraniční pojištění

Faktory ovlivňující cenu pojištění

- výše limitu plnění
- bonus-malus
- typ vozidla
- výkon motoru
- objem motoru
- bydliště
- věk
- délka vlastnictví řidičského průkazu
- stáří vozidla
- ujeté kilometry

Poslední vývoj na trhu

- Cenová válka na trhu
- Zavedení odvodu do Fondu zábrany škod (3 % z vybraného pojistného)
- Povinnost hradit pojišťovnamí hasičům náklady zásahů při dopravních nehodách paušální částkou 5 600 Kč za každou hodinu
- Dopad nového Občanského zákoníku

Příspěvek za nepojištěná vozidla

- Příspěvky se vybíraly v období 2009 -2015 a byly zdrojem pro garanční fond
- Od 1.1.2018 znovuzavedení příspěvků za nepojištěná vozidla (v návaznosti na růst škod nepojištěných vozidel)
- Také změna ve vymáhání náhrady škody po nepojištěném řidiči – 30 % škody max. 300 tis. Kč

Přehled denních sazeb příspěvku do garančního fondu podle druhů vozidel

Druh vozidla	Původní denní sazba (do 2015)	Nová denní sazba (od 2018)
Motocykl se zdvihovým objemem válců motoru do 50 cm ³ včetně	20	4
Motocykl se zdvihovým objemem válců motoru 50 až 350 cm ³ včetně	20	8
Motocykl s objemem válců motoru 350 až 500 cm ³ včetně	30	21
Motocykl s objemem válců motoru nad 500 cm ³	30	25
Osobní automobil se zdvihovým objemem válců motoru do 1000 cm ³ včetně	50	30
Osobní automobil se zdvihovým objemem válců motoru 1001 až 1350 cm ³ včetně	50	35
Osobní automobil se zdvihovým objemem válců motoru 1351 až 1850 cm ³ včetně	50	47
Osobní automobil se zdvihovým objemem válců motoru 1851 až 2500 cm ³ včetně	70	65
Osobní automobil se zdvihovým objemem válců motoru nad 2500 cm ³	70	93
Obytný automobil	80	61
Sanitní automobil	80	94
Autobus s nejvyšší povolenou hmotností do 5000 kg	160	155
Autobus s nejvyšší povolenou hmotností nad 5000 kg	160	290
Trolejbus	60	56
Nákladní automobil s nejvyšší povolenou hmotností do 3500 kg včetně	130	86
Nákladní automobil s nejvyšší povolenou hmotností 3500 až 12 000 kg včetně	130	145
Jiný nákladní automobil s nejvyšší povolenou hmotností nad 12 000 kg	300	261
Tahač	300	563
Zemědělský nebo lesnický traktor	40	16
Přípojně vozidlo s nejvyšší povolenou hmotností do 750 kg včetně	30	4
Přípojně vozidlo s nejvyšší povolenou hmotností 750 až 10 000 kg včetně	300	7
Přípojně vozidlo s nejvyšší povolenou hmotností nad 10 000 kg	300	70
Ostatní vozidla	60	20

Zdroj: autor

Odpovědnostní pojištění při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání

- zákonná podoba pojištění : Česká pojišťovna, Kooperativa – vlastně zakázka pro stát
- cena pojištění: stanovena vyhláškou (2,8 až 50,4 promile ze základu pro pojistné na sociální a zdravotní pojištění)

Problémy současného systému odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání

- Ignoruje otázky prevence
- Průběžný způsob financování, nerespektuje pojistně technické principy, nevytváří rezervy na dlouhodobé závazky
- Nedostatečná ekonomická stimulace zaměstnavatelů

Možné varianty řešení

1. Změna na systém povinně smluvního pojištění
2. Zařazení do sociálního pojištění
3. Převedení provozování na specializovanou státní pojišťovnu
4. Převedení provozování na zdravotní pojišťovny

Profesní odpovědnostní pojištění

- Krytí škod při chybách, které mají dopad na klienty
- Řada z nich povinně smluvní pojištění
  - Snaha krýt ve všech případech negativní dopady na klienty, proto povinnost
  - U některých jenom povinnost, u některých i legislativně upravena podoba pojištění

Profesní odpovědnostní pojištění - povinná

- advokát, notář, auditor, daňový poradce,
- insolvenční správce, patentový zástupce, soudní exekutor, dražebník,
- stomatolog, lékař, lékárník, poskytovatel zdravotních služeb,
- veterinář,
- autorizovaný architekt, autorizovaný inženýr, autorizovaný technik činný ve výstavbě,
- pojišťovací zprostředkovatel, samostatný likvidátor pojistných událostí,
- provozovatel jaderného zařízení, chemických zařízení, výrobce tepelné energie,
- osoba pověřená výkonem sociálně-právní ochrany dětí,
- provozovatel drážní dopravy, letadla, plavidla,
- zadavatel klinického hodnocení a zadavatel klinické zkoušky,
- zprostředkovatel spotřebitelských úvěrů

Profesní odpovědnostní pojištění - dobrovolná

- tlumočník,
- geodet, kartograf,
- účetní, finanční konzultant, ekonomický poradce,
- silniční dopravce, zasilatel

Obecné odpovědnostní pojištění jednotlivců

- pojištění odpovědnosti za škody v běžném občanském životě
- pojištění odpovědnosti za škody vlastníka nemovitosti
- odpovědnostní pojištění držitelů zvířat
- odpovědnostní pojištění z výkonu povolání
- pojištění odpovědnosti za škodu občana podnikatele

Pojištění odpovědnosti podnikatelských subjektů

- Pojištění obecné odpovědnosti
- Pojištění odpovědnosti za výrobek
- Pojištění odpovědnosti členů statutárních orgánů a manažerů společností
- Pojištění odpovědnosti environmentálních rizik

Pojištění odpovědnosti za výrobek

Jeho existence vyplývá z:

1.spotřební odpovědnost

2.povinnosti výrobců a prodejců za škody způsobené vadným výrobkem na zdraví a na jiných věcech

3.existence právních předpisů upravujících spotřební odpovědnost

Pojištění odpovědnosti za výrobek

- Krytí škod vzniklých při používání výrobku na zdraví nebo na jiných věcech
- Netýká se škod na vlastním výrobku, ale škod na majetku a zdraví spotřebitelů
- Nemá nic společného se zárukou za kvalitu výrobku

Pojetí vadnosti výrobku

- a) Normální užití výrobku
- b) Předvídatelné užití výrobku
- c) Předvídatelné nesprávné užití výrobku
- d) Nepředvídatelné nesprávné užití výrobku

Faktory ovlivňující výši pojistného krytí pojištěného

- stanovení výluk z pojištění odpovědnosti za výrobek
- určení horního limitu poskytovaných náhrad

Stanovení limitu náhrad - faktory

- povaha výrobků
- určení zeměpisného rozsahu
- zvyklosti ohledně vyplácených náhrad v zemích, kde je daný výrobek uváděn na trh (průměrná úroveň)

Cena v majetkovém pojištění

Specifické postupy při ohodnocení rizika v rámci jednotlivých oblastí neživotního pojištění

Potřeba statistických podkladů o jednotlivých rizicích

Struktura ceny

Netto pojistné =

= rizikové netto pojistné + bezpečnostní přírážka

Brutto pojistné =

= netto pojistné + správní náklady + kalkul.zisk

Tarifní skupiny v majetkovém pojištění

Tarifní skupina = homogenní skupina pojistných smluv, pro které je riziko přibližně stejné.

Každá tarifní skupina odpovídá určité úrovni tarifních proměnných (rizikových faktorů), důležitých z hlediska uvažovaného pojištění, takže v jejím rámci lze vyžadovat jednotnou pojistnou sazbu.

Ukazatele sledované pro jednotlivé tarifní skupiny

- počet pojištění v daném roce,
- počet pojistných událostí (škod) v daném roce,
- celková pojistná částka v daném roce,
- celkové pojistné v daném roce,
- celkové pojistné plnění v daném roce

Poměrové ukazatele

$$\text{Průměrná pojistná částka} = \frac{\text{celková pojistná částka}}{\text{počet pojištění}}$$

$$\text{Průměrná škoda} = \frac{\text{celkové pojistné plnění}}{\text{počet pojistných událostí}}$$

$$\text{Průměrné pojistné plnění} = \frac{\text{celkové pojistné plnění}}{\text{počet pojištění}}$$

$$\text{Škodní frekvence} = \frac{\text{počet pojistných událostí}}{\text{počet pojištění}}$$

Poměrové ukazatele – pokr.

$$\text{Pojistná sazba} = \frac{\text{celkové pojistné}}{\text{celková pojistná částka}}$$

$$\text{Škodní sazba} = \frac{\text{celkové pojistné plnění}}{\text{celková pojistná částka}}$$

$$\text{Škodní kvóta} = \frac{\text{celkové pojistné plnění}}{\text{celkové pojistné}}$$

$$\text{Škodní stupeň} = \frac{\text{průměrná škoda}}{\text{průměrná pojistná částka}}$$

Rizikové netto pojistné – obecný vzorec

$$N \cdot RNP = n \cdot P\check{S}$$

$$RNP = \frac{n \cdot P\check{S}}{N} = \frac{n}{N} \cdot \frac{P\check{S}}{PP\check{C}} \cdot PP\check{C}$$

$$RNP = \check{S}F \cdot \check{S}St$$

Zdroj: autor

N = počet pojistek v tarifní skupině

n = počet škod

P $\check{S}$ = průměrná škoda

PP $\check{C}$ = průměrná pojistná částka

Příklad:

Stanovte rizikové netto pojistné na jednotkovou pojistnou částku pro tarifní skupinu pojištění majetku, pokud známe:

1. Počet pojištění s PČ 100 tis.Kč   500
2. Počet pojištění s PČ 50 tis.Kč   2 000
3. Počet pojištění s PČ 300 tis.Kč   500
4. Počet poj. událostí s PP 10 tis.Kč   10
5. Počet poj. událostí s PP 20 tis.Kč   15
6. Počet poj. událostí s PP 40 tis.Kč   5

Příklad škodní tabulky s parametrem "relativní četnost parciálních škod"

škodní interval	počet škod v šk. intrvalu	relativní četnost škod	relativní výše parciálních škod
z	T_z	t_z	g_z
0,1	49 700	0,497	0,025
0,2	8 600	0,086	0,013
0,3	4 700	0,047	0,012
0,4	3 800	0,038	0,013
0,5	3 800	0,038	0,017
0,6	4 300	0,043	0,024
0,7	5 000	0,050	0,032
0,8	5 800	0,058	0,043
0,9	6 700	0,067	0,056
1,0	7 600	0,076	0,073
Σ	100 000	1,000	0,308

Zdroj: autor

Škodní tabulka

T_z = počet škod ve škodní skupině, tedy T = celkový počet škod

t_z = relativní četnost škod pro danou skupinu, tedy

$$t_z = \frac{T_z}{T}$$

g_z = relativní výše parciálních škod, tedy

$$g_z = t_z \cdot \frac{(z - 0,1) + z}{2} = t_z \cdot (z - 0,05)$$

přitom celkově

$$g = \sum_{z=0,1}^{1,0} t_z \cdot (z - 0,05)$$

Rizikové NP při využití škodní tabulky

rizikové netto pojistné = = škodní frekvence x g

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Pojišťovnictví

Pojišťovnictví

- Odvětví ekonomiky zaměřené na provozování pojistných produktů.
- Zahrnuje všechny instituce a subjekty, které mají oprávnění k podnikání v pojišťovnictví v dané ekonomice, ve všech jejich formách
- V ČR – zahrnuje provozování komerčního pojištění

Historie pojišťovnictví

Předchůdci dnešního pojištění (vznik moderního pojištění se datuje na konec 17. a počátek 18. století)

- vzájemnostní pojištění
- komerční pojištění

- Pojištění v jednotlivých etapách vývoje odpovídalo potřebám, které společnost kladla

Vzájemnostní pojištění

- Snaha o vzájemnou pomoc v rámci určitých skupin lidí – nejde o pojištění v dnešním pojetí
- Pojištění v rámci profesionálních (obchodních, řemeslných) organizací – pojištění v rámci jedné korporace, kdy členové měli shodné ekonomické zájmy
- Sdružení obchodníků, majitelů lodí, gildy, cechy, dočasná společenství lidí – obchodní karavany
- Předmětem ochrany dopravní prostředky, majetek, život

Pojištění v rámci profesionálních organizací - základní vývojové tendence:

- Od všeobecně formulované vzájemné pomoci (bez diferenciací a upřesnění jednotlivých druhů událostí) k určité konkretizaci s upřesněním okruhu pojistných událostí, forem a výše pojistných plnění
- Od následného rozvrhu výdajů na pojistná plnění (po vzniku událostí) k praxi pravidelných, pevně stanovených příspěvků pro členy korporací (prostředky obvykle ovšem nebyly odděleny od ostatních prostředků korporace)

Komerční pojištění

- Především v podobě tzv. námořní půjčky (od starověku až do 14. století) – kombinace úvěru a pojištění
- Doživotní důchod (renta)
- Dnešní pojištění od 17. -19. století
- První pojistka (vystavení pojistné smlouvy) 40. léta 14. století

Tři klasická odvětví pojištění

- Požární pojištění
- Námořní pojištění
- Životní pojištění

Institucionalizace pojištění – vznik pojišťovnictví

- Přelom 18. a 19. století
- Postupně vznik pojišťoven jako specializovaných finančních institucí v jednotlivých zemích
- První pojišťovna na území Čech 1827: [První česká vzájemná pojišťovna](#)
- Následně vznik řady dalších pojišťoven
- V druhé polovině 19. století vznik pojišťoven fungujících na komerčních principech – pojištění se stalo předmětem podnikání

Poslední třetina 19. století

- Využívání pojistné matematiky v životním pojištění, statistických podkladů v neživotním pojištění
- Zavedení větší míry regulace pojišťovnictví státem
- Přejchod od liberalismu k intervencionismu: státní zásahy ve dvou směrech:
  - Regulace soukromého pojištění
  - Vznik sociálního pojištění

Státní zásahy do komerčního pojištění

- uplatňují tzv. koncesní princip,
- zavádějí povinnost tvorby tzv. zabezpečovacích fondů pojišťovacími institucemi,
- provádějí dohled,
- sledují úrokové míry užívané při kalkulaci tarifu pojistného,
- regulují nástroje pro investování pojišťoven (upřednostňují státní cenné papíry a hypotéční zástavní listy),
- užívají tzv. kvótování aktiv, tzn. stanovují kvóty pro jednotlivé způsoby uložení aktiv pojišťoven (např. mohou stanovit povinnost uložení 20 % aktiv pojišťoven ve státních cenných papírech).

Centrálně řízená ekonomika

- státní pojišťovací instituce - neexistovala konkurence v pojišťovnictví, nebylo zapotřebí státního dozoru nad pojišťovnictvím,
- pojistné podmínky pro pojištění provozovaná touto státní pojišťovnou byly schvalovány vládou, za výsledky hospodaření pojišťovny nesl odpovědnost stát,
- pojištění průmyslových rizik po určitou dobu nebylo vůbec uplatňováno (pojištění státních podniků bylo považováno za zbytečné, neboť šlo o vztahy v rámci jednoho státního vlastnictví), od roku 1967 bylo opět pojištění podniků zavedeno, vyznačovalo se nadsazenými pojistnými tarify vzhledem k možnostem odškodnění, pojistně technické přebytky v rámci pojištění podniků byly odčerpávány do státního rozpočtu,
- v zemědělství se uplatňovalo pojištění v povinné zákonné podobě,
- vysoké zdanění hospodářských výsledků státní pojišťovny,
- státní pojišťovna uplatňovala zjednodušenou pojistnou techniku, provozovala sdružená pojištění, nízké správní náklady,
- státní pojišťovna provozovala poměrně úzký sortiment služeb, s velmi malou možností individuálního přístupu.

Vznik pojistného trhu v ČR v roce 1991

- Umožnění vstupu pojišťoven na trh (dnes více než 50 pojišťoven)
- Postupné rozšiřování služeb – stále širší nabídka druhů pojištění
- Změny a v regulaci – stále silnější regulace ze strany státu
- Vstup ČR do EU – změny na pojistném trhu ČR
- Změny v souvislosti se změnami ve výskytu událostí – povodně
- Změny v řešení některých událostí – změny v důchodovém systému, státní zdravotní pojištění
- Změny v návaznosti na vývoj ekonomiky – finanční krize
- Změny v regulaci pojištnictví

Instituce, které se zahrnují pod pojem pojišťovnictví

- pojišťovny a zajišťovny,
- pojišťovací zprostředkovatelé,
- orgán státního dohledu nad pojišťovnictvím,
- asociace pojišťoven, makléřů apod.
- bankopojišťovny (v rámci tzv. integrace finančních služeb),
- poradenské a ostatní firmy v oblasti pojišťovnictví (samostatní likvidátoři pojistných událostí)

Pojišťovna

- Specializovaná finanční instituce, předmětem činnosti je pojišťovací činnost – přebírání rizik ke krytí
- Pojišťovna musí mít pro svou činnost povolení od státu (ČNB)
- Povolení stát vydává po splnění legislativně vymezených podmínek

Podmínky pro udělení povolení

Podání žádosti o povolení k pojišťovací činnosti:

- obchodní firma, sídlo,
- obchodní plán
- pojistné odvětví nebo skupina odvětví, pro které má být povolení vydáno,
- metody výpočtu pojistného,
- principy pasivního zajištění,
- předpokládané náklady na vybudování provozního systému a obchodní sítě a způsob krytí těchto nákladů.
- předpokládané hospodaření pro první tři roky fungování (výnosy a náklady, výše předepsaného pojistného, výše pojistných plnění, tvorba technických rezerv atd.
- jména a doklady o prokázání důvěryhodnosti u členů statutárních orgánů,
- minimální výše základního kapitálu

Minimální výše základního kapitálu

- pro **životní pojištění 105 mil Kč,**
- pro **neživotní pojištění 70 až 200 mil Kč** (podle odvětví pojištění, například pro úrazové, nemocenské, živelní pojištění 70 mil, pro odpovědnostní pojištění, pojištění finančních ztrát, právní ochrany 105 mil. Kč, pro pojištění přepravovaných věcí, odpovědnosti za škodu při provozu vozidla 160 mil. Kč, pro letecké, námořní pojištění 200 mil. Kč)
- pro **zajišťovací činnost:**
  - v životním nebo neživotním pojištění 500 mil Kč
  - v rámci životního i neživotního pojištění 1 mld. Kč

Pojišťovny

Podle rozsahu vykonávané činnosti:

- univerzální
- životní
- neživotní
  - specializované

Podle právní formy

- akciové
- družstevní, peer-to-peer pojišťovny
- státní

Peer-to-peer pojišťovny

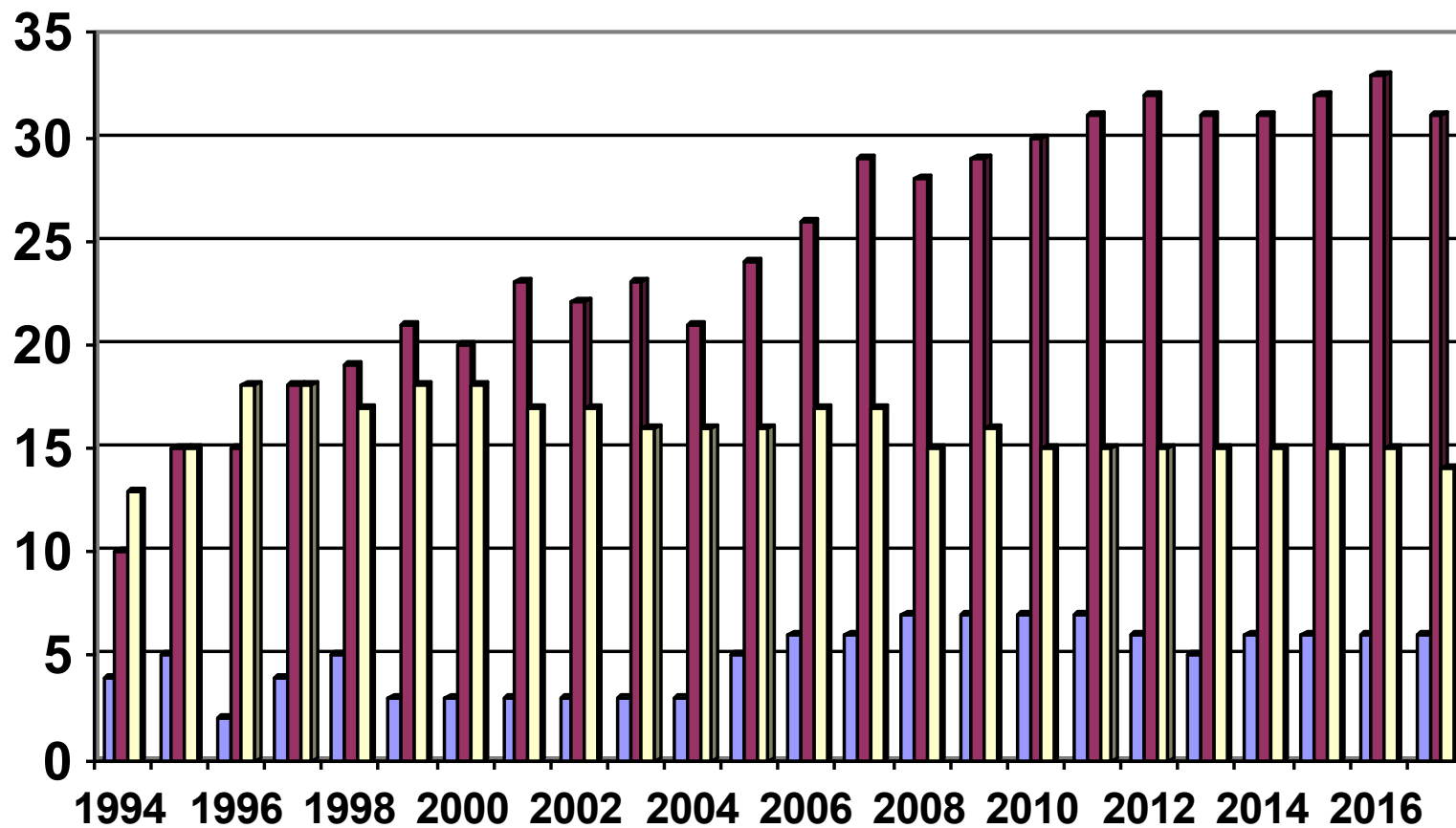
- Friendsurance (Německo)
- Guevara (VB)
- InsPeer (Francie)
- Lemonade (USA)
- První klubová pojišťovna (ČR)

První klubová pojišťovna

vybrané pojistné		
pojistné plnění členům, kteří utrpěly škodu	ušetřené pojistné <ul style="list-style-type: none"> - 75 % členům klubu - 25 % fond rezerv na velké škody	17 % provozní náklady (včetně zisku)

Zdroj: autor

Počet a struktura pojišťoven v ČR

Zdroj: autor

Jednotný evropský pojišťovací trh (EU)

Základní principy:

- volný pohyb pojišťovacích služeb v rámci jednotného trhu,
- volný pohyb zprostředkovatelských služeb v pojišťovnictví v rámci jednotného trhu,
- volný pohyb kapitálu v rámci jednotného trhu,
- princip jediné licence,
- vzájemné uznávání povolení vydaných k pojišťovací, zprostředkovatelské a likvidační činnosti v rámci jednotného trhu.

Pojišťovny na českém trhu

- Pojišťovny, které mají sídlo na území ČR
- Pobočky pojišťoven z členských zemí EU
- Pojišťovny z členských zemí EU na základě pravidla dočasného poskytování služeb v jiné členské zemi

Pojišťovny ČR (2018)

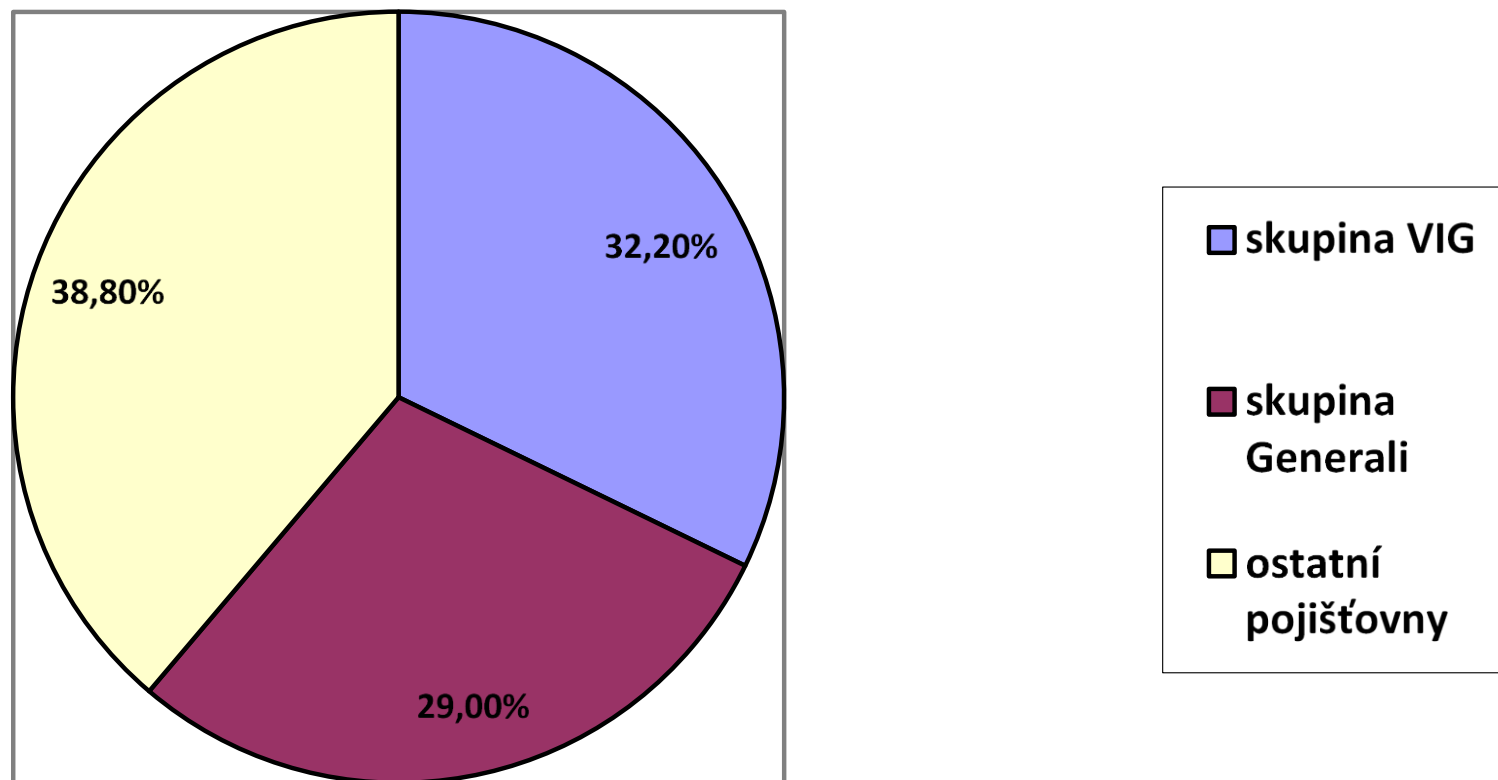
- Celkem pojišťoven 48
  - Životní 6
  - Neživotní 28
  - Univerzální 14
- Celkem 48
  - Tuzemské pojišťovny 28
  - Pobočky zahr.poj. 20
- Zajišťovny 1
- Pojišťov. v přeshranič. styku 911

Koncentrace na pojistném trhu podle předepsaného pojistného k 31.12. 2017 (v %)

	Pojistný trh celkem	Životní pojištění	Neživotní pojištění
3 největší pojišťovny	52,4	48,6	59,3
5 největších pojišťoven	66,8	65,4	74,5
10 největších pojišťoven	89,4	91,1	93,7

Zdroj: autor

Struktura českého pojistného trhu z pohledu pojistitelů (2018)

Zdroj: autor

Pojišťovny v ČR (2018)

Pojišťovna	Podíl na trhu v %
Česká pojišťovna	22,1
Kooperativa	20,1
Allianz Pojišťovna	10,2
ČSOB pojišťovna	7,5
Generali pojišťovna	6,9
Česká podnikatelská pojišťovna	6,6
Pojišťovna České spořitelny	5,5
UNIQA pojišťovna	5,3
NN pojišťovna	3,2

Zdroj: autor

Největší neživotní pojišťovny v Evropě (předepsané pojistné v mld. EUR)

		předepsané pojistné
Allianz	Německo	51 597
AXA	Francie	34 931
Lloyd's	VB	33 102
Assicurazioni Generali	Itálie	20 898
Achmea	Nizozemí	17 556
Mapfre	Španělsko	17 441
Chubb	Švýcarsko	15 241
HDI	Německo	13 633
Aviva	VB	11 857

Zdroj: autor

Pojišťovna

- pojišťovací činnost
  - obchodní činnost
  - provozní činnost
  - likvidační činnost
  - pojistně technická činnost
- zajišťovací činnost
- investiční činnost
- zábranná činnost

Obchodní činnost

- Obchodní služba pojišťovny –zabezpečuje prodej pojistných produktů
- Marketingové postupy
- Distribuční cesty:
  - nepřímý prodej – přes zprostředkovatele, smluvní partnery
  - přímý prodej
    - na přepážkách pojišťovny,
    - přes internet,
    - po telefonu

Marketing

- Podpora prodeje prostřednictvím celkové koncepce pojišťovací činnosti s ohledem na podmínky trhu. Znamená:
  - získávání informací o trhu (službách jiných pojišťoven) a potřebách potenciálních klientů,
  - přizpůsobování pojistných produktů podmínkám trhu

Marketingový mix (4 P)

- „promotion“ - podpora prodeje, reklama, publicita, osobní přístup při prodeji,
- „place“ – distribuční cesty, způsoby prodeje,
- „product“ – charakteristiky pojistných produktů,
- „price“ – úroveň cen, diferenciacce cen, slevy na pojistném

Provozní činnost

Souhrn činností souvisejících s evidencí a správou pojistných smluv a zabezpečením inkasa pojistného.

- Správa pojištění (od zavedení pojistné smlouvy do evidence do ukončení platnosti pojistné smlouvy)
- Zabezpečení podkladů pro výpočet provizí
- Provádění změn v pojistných smlouvách (technických a netechnických)
- Inkaso pojistného
- Vedení statistik o vývoji ukazatelů v rámci pojistných produktů

Kontrola pojistných smluv (taxace)

- Formální správnost (kontrola úplnosti údajů)
- Obsahová kontrola (správnost údajů, správnost výpočtů)
- Kontrola ocenění pojistného nebezpečí
- Zavedení pojistné smlouvy do evidence

Underwriting

Formální kontrola	Obsahová kontrola	Ocenění rizika	Evidence pojištění
Úplnost údajů	Správnost údajů	Přecenění rizika	Stanovení provizí
Čitelnost	Logická vazba údajů	Přípustnost rizika	Registrace pojistné smlouvy
Estetika	Správnost výpočtu	Návrh zajištění	
Přípustnost pojištění			

Zdroj: autor

Evidence pojistných smluv

- Pojistná smlouva je právní dokument (musí mít ve většině případů písemnou formu) – musí se evidovat.
- Provádění změn v pojistných smlouvách: technické x netechnické změny
- Rušení pojistných smluv

Správa inkasa pojistného

- Předpis pojistného – sledování placení pojistného podle předpisu
- Předpis u nových pojistných smluv
- Upomínání nezaplaceného pojistného
- Vymáhání dlužného pojistného

Likvidační činnost

Fáze likvidace:

1. Ohlášení škody pojištěným či poškozeným
2. Registrace škody
3. Ověření škody likvidátorem
4. Likvidace škody – poskytnutí či odmítnutí pojistného plnění

Likvidace pojistných událostí

- Administrativní postupy: přijetí oznámení o škodě, zavedení do provozního systému, evidence potřebných podkladů
- Technické postupy: zjištění rozsahu škody
- Ekonomická část: kategorizace škody (úplná, částečná), tvorba rezervy, výpočet výše pojistného plnění
- Právní posouzení: soulad se sjednaným rozsahem krytí v pojistné smlouvě, rozhodnutí, zda se jedná o pojistnou událost, odpovědnost třetí osoby

Zábranná činnost

- Konstrukce pojistných produktů s ohledem na stimulaci pojištěných ke snižování četnosti a závažnosti škod:
  - Přijímání rizika ke krytí za určitých podmínek
  - Uplatňování různých forem spoluúčasti
  - Uplatňování systému bonus – malus
- Osvětová činnost
- Finanční podpora projektů na snižování škod

Pojišťovací zprostředkovatelé

- jejich role vyplývá ze specifik pojišťovací služby – převažující nepřímý způsob prodeje pojistných produktů
- samostatné podnikatelské subjekty, jejichž úkolem zprostředkovávat vztah mezi zájemce o pojištění a pojistitelem
- jsou odměňováni provizemi od pojišťoven

Zprostředkování pojištění (zajištění) – právní úprava

- nabízení možnosti sjednat změnit nebo ukončit pojištění (zajištění)
- předkládání návrhů na sjednání, změnu nebo ukončení pojištění (zajištění)
- provádění přípravných prací vedoucích ke sjednání pojištění (zajištění)
- sjednání pojištění (zajištění)
- pomoc při správě pojištění a při administraci výplaty pojistných (zajistných) plnění

Pojišťovací zprostředkovatelé v ČR

(od 1.12.2018)

1. samostatný zprostředkovatel

- pojišťovací agent, pokud zprostředkovává pojištění pro pojišťovnu
- pojišťovací makléř, pokud zprostředkovává pojištění pro zákazníka

2. vázaný zástupce

3. doplňkový pojišťovací zprostředkovatel

4. pojišťovací zprostředkovatel s domovským členským státem jiným, než je ČR

Samostatný zprostředkovatel

- oprávněn zprostředkovávat pojištění nebo zajištění na základě oprávnění k činnosti samostatného zprostředkovatele uděleného Českou národní bankou
- má sídlo na území České republiky
- je důvěryhodný
- je odborně způsobilý
- musí být pojištěn pro případ povinnosti nahradit zákazníkovi škodu způsobenou porušením některé z povinností samostatného zprostředkovatele (min. s limitem 1,85 mil EUR, se spoluúčastí max. 5 tis.Kč nebo 1% poj. plnění)

Pojišťovací agent

- Nabízí produkty jedné či více pojišťoven, přitom produkty mohou být konkurenční – pracuje na základě smlouvy s pojišťovnami

Pojišťovací makléř

- Pracuje na základě smlouvy s klientem, typicky podnikatelským subjektem
- Zpracovává komplexní analýzy rizik, návrhy pojistných (zajistných) programů, uskutečňuje analýzy rizik, návrhy pojistných (zajistných) programů, uskutečňuje poradenskou činnost, spravuje uzavřené pojistné smlouvy, spolupracuje při likvidaci pojistných událostí

Vázaný zástupce

- je oprávněn zprostředkovávat pojištění nebo zajištění na základě zápisu vázaného zástupce do registru
- uzavírá pro výkon činnosti spočívající ve zprostředkování pojištění nebo zajištění na základě oprávnění se zastoupeným smlouvu
- za činnost odpovídá agent či makléř, pro kterého podřízený zprostředkovatel pracuje
- nemůže inkasovat pojistné ani vyplácet pojistná plnění

Doplňkový pojišťovací zprostředkovatel

- je oprávněn zprostředkovávat pojištění na základě zápisu doplňkového pojišťovacího zprostředkovatele pro daného zastoupeného do registru
- může zprostředkovávat pouze pojištění, které je doplňkovou službou k dodávanému zboží nebo poskytované službě, a to pouze jako svoji doplňkovou činnost
- za činnost odpovídá pojišťovna, pro kterou zprostředkovatel pracuje
- je oprávněn inkasovat pojistné i zprostředkovávat výplatu pojistného plnění (pokud ano, má udržovat finanční jistinu ve výši 4 % inkasovaného pojistného, min. v hodnotě 15 tis. EUR nebo používat speciální účet pro inkaso pojistného nebo výplatu pojistných plnění)

Registr pojišťovacích zprostředkovatelů

- spravuje a provozuje Česká národní banka
- ČNB do registru zapisuje:
  - samostatného zprostředkovatele
  - vázaného zástupce,
  - doplňkového pojišťovacího zprostředkovatele,
  - pojišťovacího zprostředkovatele s domovským členským státem jiným, než je Česká republika, nebo
  - akreditovanou osobu.
- Údaje v registru jsou veřejně dostupné

Odborná způsobilost pojišťovacích zprostředkovatelů

- Doklad o středním vzdělání
- Osvědčení o vykonání odborné zkoušky od akreditované osoby
  - znalosti o finančním trhu
  - znalosti o regulaci pojištění
  - principy fungování jednotlivých typů pojistných produktů
  - schopnost klientovi vysvětlit produkty
- Následné vzdělání

Odměňování pojišťovacích zprostředkovatelů

Provize – její výše se odvíjí od:

- druhu pojištění
- délka pojistné doby
- výše pojistné částky
- vstupní věk pojištěného (u pojištění osob)
- atd.
- Regulace provizí
  - rozložení výplaty provizí do delší časové doby (5 let)

Propojování finančních služeb – bankovních a pojišťovacích

- možnost vyplývá z podobnosti bankovních a pojistných produktů, zejména v oblasti životního pojištění
- klasické vazby mezi bankami a pojišťovnami:
  - pojištění úvěru, investování pojišťoven prostřednictvím bank, vedení účtů bankami pro pojišťovny

Bankopojištění (bankopojišťovny)

- a) majetkové propojení bank a pojišťoven
- b) prodej pojistných produktů prostřednictvím bank, případně bankovních produktů prostřednictvím pojišťoven
- c) produktové propojení – produkty, které nesou rysy jak bankovních tak pojistných produktů

Propojování finančních služeb – bankovních a pojišťovacích

Modely v majetkovém propojení:

1. Separátní model
2. Kooperativní model
3. Koncernový model

Spolupráce při prodeji

- banka jako zprostředkovatel při prodeji pojistných produktů,
- cross selling (křížový prodej, banka vedle svých bankovních produktů nabízí tradiční pojistné produkty, nejčastěji životní pojištění),
- tvorba balíčků služeb (tvorba balíčků vzájemně propojených služeb, které jsou zaměřeny na konkrétní segment klientů),
- celkové propojení produktů (bankopojišťovna vytváří vlastní pojistné produkty).

Důvody propojování bankovních a pojišťovacích činností

- příbuznost produktů (životní pojištění – spořicí složka)
- nabídka služeb příbuzného charakteru na jednom místě
- zvýšení výkonnosti instituce
- snížení správních nákladů
- využití distribučních sítí
- využití informací o klientech

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Regulace pojišťovnictví

Regulace pojišřovnictví

Nastavení určitých pravidel pro řinnost subjektů působících v rámci odvětví pojišřovnictví

Existence:

- Regulace obecně
- Specifický přístup vzhledem ke specifičnosti pojišřovnictví – trh vždy není dostatečným samoregulačním nástrojem

Důvody státní regulace

- vyplývá z charakteru pojišťovací služby
- služba finančního charakteru
- asymetrie informace na pojistných trzích
- dochází k časovému rozdílu mezi placením pojistného a výplatou pojistného plnění

Cíle státní regulace v pojišřovnictví

- Ochrana klientů pojišřoven
- Stabilizace činnosti subjektů na pojistném trhu
- Transparentnost činností subjektů působících na pojistném trhu

Možná podoba regulace

- Regulace vstupu do odvětví
- Určení povinných pojištění a jejich podoby
- Regulace podoby pojistných produktů
- Regulace ceny pojištění
- Regulace technických podkladů pro činnost pojišťoven
- Regulace investování pojišťoven
- Regulace účetnictví pojišťoven
- Sledování finanční situace pojišťoven a dalších subjektů pojistného trhu

Obsah regulace

1. Právní předpisy
2. Dohled nad pojišťovnictvím
3. Instituce na ochranu pojištěných

Pojišťovací legislativa

upravuje zejména následující oblasti:

- vztah mezi pojistníkem a pojistitelem
- činnost pojišťovacích institucí
  - vznik a zánik pojišťoven
  - pravidla hospodaření pojišťoven
- existenci a činnost orgánu dohledu
- činnost pojišťovacích zprostředkovatelů a dalších subjektů na pojistném trhu
- povinná pojištění
- zdanění v pojišťovnictví

Evropské směrnice z oblasti pojišťovnictví

- Směrnice je právní akt stanovující cíl, který musí členské země EU splnit, mohou se rozhodnout jak, každý stát implementuje obsah do svých zákonů.
- Určují základní pravidla, zákony jednotlivých států z nich vycházejí.

Základní pojišťovací zákony v ČR

- Občanský zákoník
- Zákon o pojišтовnictví
- Zákon o distribuci pojištění a zajištění
- Zákon o pojištění odpovědnosti za škody při provozu vozidla

Úprava pojistné smlouvy

Od 1.1.2014 v Občanském zákoníku

- Taxativní určení obsahu pojistné smlouvy – povinnosti pojistníka a pojistitele v souvislosti se sjednáním pojistné smlouvy, pojistný zájem
- Průběh pojištění – přerušování, zánik, porušení povinností, pojistná plnění
- Členění pojištění na pojištění obnosová a škodová
- Vymezení specifik jednotlivých odvětví pojistných produktů
- Vymezení lhůt uplatňovaných při provozování pojistných produktů
- Úprava náhrady škody týkající se odpovědnostních pojištění

Zákon o pojišťovnictví

- Vymezení podmínek pro výkon pojišťovací služby a obsahu pojišťovací služby
- Vymezení právních forem podnikání v pojišťovnictví
- Členění pojištění na pojištění životní a neživotní
- Vymezení základních pravidel pro činnost pojišťoven: solventnost, technické rezervy, investování
- Vymezení činnosti, práv a povinností orgánu státního dohledu v pojišťovnictví

Zákon o distribuci pojištění a zajištění

- Vymezení obsahu zprostředkovatelské a likvidační činnosti
- Kategorizace poj. zprostředkovatelů
- Vymezení podmínek pro činnost zprostředkovatelů
- Specifikace odborné způsobilosti
- Existence registru, podmínky zapsání do registru

Právní předpisy upravující povinná pojištění

- Zákon upravující povinné pojištění odpovědnosti za škody při provozu vozidel
- Vyhláška upravující povinné zákonné pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škody při pracovním úrazu a nemoci z povolání (zákon o úrazovém pojištění)
- Právní předpisy upravující určité specifické činnosti, se kterými je spojena povinnost sjednat pojištění (např. pojištění cestovních kanceláří, pojištění lékařů, auditorů,...)

Daňové zákony

- Upravují zdanění týkající se pojistných produktů
  - daňová zvýhodnění
  - zdanění pojistných plnění u některých produktů
- Upravují zdanění pojišťovací činnosti (daň z příjmů, sektorová daň)

Návrhy na uplatnění sektorové daně – daně z předepsaného pojistného

Varianty:

- Daň z neživotního pojištění (předpokl.sazba 7-8% z před.pojistného v neživotním poj., např. Nizozemí, Slovensko)
- Daň z nepovinného neživotního pojištění (předpokl.sazba 10 % z neživot.poj. bez povinných pojištění)
- Daň z povinného pojištění (základem daň z před. pojistného všeho povinného pojištění, např. Chorvatsko, Švédsko)
- Daň z rizikového pojištění (předpokl.sazba 4-5%, základ daně vedle neživot. pojištění také rizikové životní poj.)
- Daň z celkového pojistného (předpokl.sazba cca 3%, sporné, že stát někde podporuje a současně zdaňuje)

Příspěvek placený z předepsaného pojistného v povinném ručení do fondu zábrany (od roku 2014)

3 % z předepsaného pojistného

Rozdělení prostředků fondu:

- 60 % hasiči
- 15 % policie
- 15% integrovaný záchranný systém
- 10 % BESIP

Dohled v pojišťovnictví

- Vykonává Česká národní banka v rámci tzv. konsolidovaného dohledu (vedle dohledu nad bankami, spořitelními a úvěrovými družstvy a kapitálovým trhem)
- Hlavním úkolem chránit zájmy pojištěných

Vývoj dohledu (z pohledu jeho organizace)

- **1991** – Ministerstvo financí jako orgán státního dozoru
- **2000** – Úřad státního dozoru v pojišťovnictví a penzijním připojištění na Ministerstvu financí
- **2006** – dohled na pojišťovnictvím Česká národní banka (strukturovaný jednotný dohled nad finančním trhem)
- **2008** – funkcionální dohled nad finančním trhem vykonávaný Českou národní bankou

Činnost orgánu dohledu

- Povolovací činnost
  - ve vztahu k pojistitelům - licence
  - ve vztahu k ostatním subjektům pojistného trhu (zprostředkovatelé) - registrace
- Schvalovací činnost
- Notifikační činnost
- Kontrolní činnost
- Udělování sankcí
- Ostatní činnosti - informace o pojistném trhu

Kontrolní činnost - zaměření

1. soulad provozovaných činností s uděleným povolením
2. hospodaření pojišťovny z hlediska zabezpečení splnitelnosti jejích závazků
3. výše, způsob tvorby a použití technických rezerv, dodržování zásady obezřetného investování aktiv, výpočet solventnostního a minimálního kapitálového požadavku
4. plnění povinností uložených rozhodnutím ČNB
5. vedení účetnictví, řídicí a kontrolní systém
6. průběžné plnění požadavků na úplné anebo částečné interní modely
7. soulad provozované pojišťovací činnosti se zákonem stanovenými požadavky na jednání se zájemci o pojištění, s pojistníky, pojištěnými a oprávněnými osobami

Kontrolní činnost

- materiální dohled – sledování pojistných produktů
- finanční dohled – sledování finanční stability pojišťovny

Kontrolní činnost

- Dohled na dálku: dodržování pravidel obezřetného podnikání, pravidelné vyhodnocování finanční a solventnostní situace pojišťoven na základě předkládání výkazů
- Dohled na místě: kontrolní šetření v pojišťovnách, řešení nedostatků, ohodnocení obsahu vnitřních předpisů

Opatření při zjištěných nedostatcích v hospodaření pojišťovny dohled

- uloží opatření k nápravě nedostatků,
- může nařídit navýšit výši technických rezerv nebo změnu výpočtu velikosti rezerv,
- rozhodnout o zvýšení nebo snížení základního kapitálu pojišťovny,
- nařídit zpracování a předložení ozdravného plánu,
- zavést nucenou správu,
- pozastavit oprávnění k uzavírání pojistných smluv, které se může týkat části nebo celkové povolené činnosti,
- nařídit pojišťovně převést pojistný kmen na jinou pojišťovnu,
- navýšit solventnostní kapitálový požadavek
- odejmout pojišťovně (zajišťovně) povolení k provozování pojišťovací (zajišťovací) činnosti

Instituce na ochranu pojištěných

- Instituce státního dohledu Pojišťovací ombudsma
- Komise na ochranu pojištěných v rámci asociací pojišťoven
- Komise na ochranu pojištěných jako součást pojišťoven

Instituce na ochranu spotřebitele v pojišťovnictví v ČR

- ČNB
- Kancelář finančního arbitra (rozhodování sporů mezi pojišťovnou nebo pojišťovacím zprostředkovatelem a zájemcem o pojištění, pojistníkem, pojištěným, oprávněnou osobou nebo obmyšleným při nabízení, poskytování nebo zprostředkování životního pojištění)
- Česká obchodní inspekce (rozhodování sporů v rámci neživotního pojištění)
- Česká asociace pojišťoven

Česká asociace pojišťoven

- Zájmové sdružení pojišťoven (27 řádných členů - a 2 se zvláštním statutem – EGAP, ČKP)
- Prosazování zájmů členských pojišťoven (podíl na trhu 98 %)
- Postupy proti pojistným podvodům
- Informační zdroje pro veřejnost
- Odborné vzdělávání
- Řešení rozporů

Pojistný podvod

- jednání, kterého se dopouštějí fyzické nebo právnické osoby za účelem získání výhody nebo obohacení se na úkor pojišťovny
- je posuzován jako trestný čin podle § 250a trestního zákona – pachatel může být odsouzen k trestu odnětí svobody ve výši až 10 let

Příklady podvodného jednání:

- zamlčování podstatných údajů
- úmyslné uvádění nepravdivých nebo hrubě zkreslených údajů (věk, zdravotní stav, velikost rizika, výše škody, důvod vzniku, doložené doklady apod.)
- úmyslné nadhodnocení náhodně vzniklé škody
- úmyslné způsobení škody (autonehoda, ublížení na zdraví apod.), která je prezentována jako náhodná událost krytá pojištěním
- nadhodnocení majetku při uzavírání pojištění a následně uměle vyvolaná pojistná událost
- pojištění již poškozené věci jako nové (např. havarovaného vozidla)

Pojistné podvody v roce 2017

Obor pojištění	Počet případů (ks)	Výše prokázané hodnoty (v tis. Kč)
Pojištění vozidel	7 923	360 853
Pojištění majetku	1 924	396 558
Pojištění odpovědnosti	907	267 152
Pojištění osob	7 387	205 754
Celkem	18 141	1 230 316

SVIPO (system pro výměnu informací o podezřelých okolnostech)

- Registr pojistných událostí z oblasti pojištění odpovědnosti za škody z provozu vozidla a havarijního pojištění
- Identifikuje podezřelé události a předává informaci pojišťovnám

SVIPO II

- Registr pojistných událostí z oblasti pojištění osob

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Pojistný trh

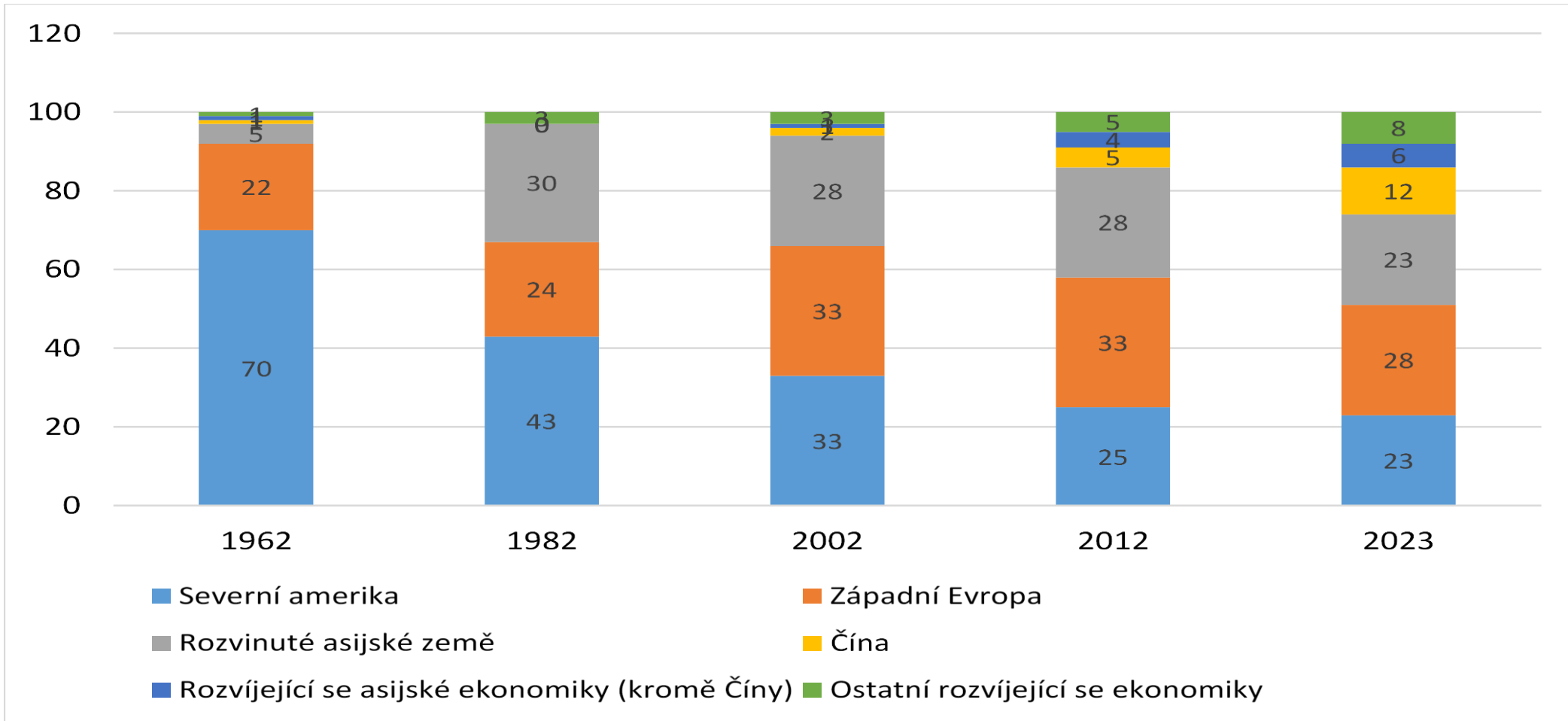
Pojistný trh

- nabídka a poptávka po pojistných produktech
- investování prostředků technických rezerv

Faktory ovlivňující podobu a strukturu pojistného trhu

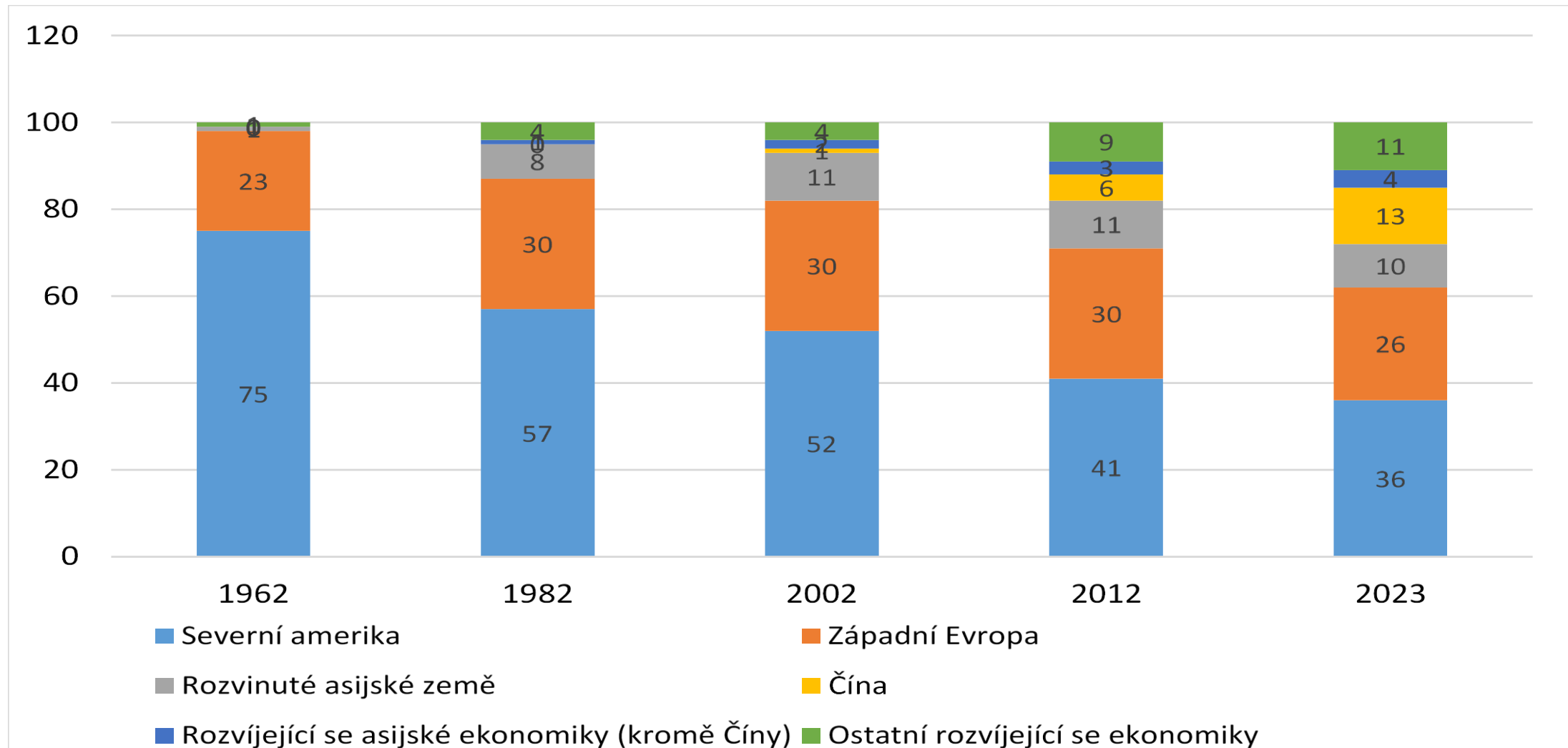
- obecné ekonomické podmínky (objem HDP, vývoj velikosti HDP, vývoj inflace, vývoj nezaměstnanosti, objem a struktura příjmů a výdajů domácností atd.)
- situace na finančním trhu,
- legislativní podmínky (obecné právní předpisy, pojišťovací legislativa – například míra uplatnění povinných pojištění),
- situace na světovém pojistném a zajistném trhu,
- rozsah rizik krytých státem (rozsah sociálního pojištění, existence státních fondů na krytí například přírodních katastrof, nákaz hospodářských zvířat),
- existence jiných finančních nástrojů, pomocí kterých jsou některá rizika kryta,
- podmínky ve škodovosti.

Vývoj podílu jednotlivých geografických oblastí na světovém pojistném trhu (% z předepsaného pojistného) - Životní pojištění

Zdroj: autor

Vývoj podílu jednotlivých geografických oblastí na světovém pojistném trhu (% z předepsaného pojistného) - neživotní pojištění

Trendy vývoje na pojistných trzích

- změny ve významu životního pojištění z dlouhodobého pohledu
- uplatnění alternativních forem krytí rizik
- nové přístupy k prodeji pojistných produktů
- změny přístupů k zajištění v souvislosti s růstem škod z katastrof
- uplatňování nových typů pojistných produktů
- reakce na nové druhy rizik

Pojištění

- Ukazatel k hodnocení využití pojišťovacích služeb a k hodnocení úrovně pojištnictví
- Pojištění jednotlivých pojistných produktů
- Globální pojištění

Pojištěnost jednotlivých pojistných produktů – faktory ovlivňující hodnotu:

- pravděpodobnost realizace rizika a uvědomění si tohoto rizika daným subjektem,
- finanční dopad realizace rizika na daný subjekt, ceny jednotlivých druhů majetku v porovnání s celkovými příjmy daného subjektu,
- cena pojištění a relace ceny pojistné ochrany k ceně daného předmětu,
- finanční možnosti daného ekonomického subjektu

Globální pojištěnost – faktory:

- ekonomická úroveň země,
- sociální politika státu (rozsah krytí rizik prostřednictvím státu, například v rámci sociálního pojištění),
- tradice v přístupech ke krytí rizik,
- přístup státu ke komerčnímu pojištění (uplatnění podpory ze strany státu),
- existence alternativních nástrojů krytí rizik vedle komerčního pojištění

Ukazatele globální pojištěnosti

1. Předepsané pojistné/HDP
2. Předepsané pojistné na jednoho obyvatele